

**Regionalna Dyrekcja
Lasów Państwowych w Olsztynie**

Plan Urządzenia Lasu

Nadleśnictwo Stare Jabłonki

Obręb Stare Jabłonki

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

---

sporządzony na okres od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2026 roku
na podstawie stanu lasu na dzień 1 stycznia 2017 roku

Sporządził

Sprawdził

Dyrektor Oddziału

Wykonawca:

**Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
Oddział w Olsztynie**

Olsztyn 2017

SPIS TREŚCI

1. Wstęp.....	8
1.1. Cel, zakres, materiały.....	8
1.2. Materiały źródłowe	9
2. Ogólna charakterystyka Nadleśnictwa.....	10
2.1. Położenie.....	10
2.2. Struktura użytkowania ziemi	12
2.3. Dominujące funkcje lasów	13
2.4. Zarys historii gospodarki leśnej	14
2.5. Usytuowanie Nadleśnictwa w regionie i w kraju	23
2.6. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne	25
3. Walory przyrodniczo - leśne.....	26
3.1. Gleby.....	26
3.2. Wody.....	27
3.3. Ekosystemy wodno-błotne.....	29
3.4. Roślinność.....	36
3.4.1. Chronione zespoły roślinne.....	36
3.4.2. Grzyby i porosty	38
3.4.3. Mchy	39
3.4.4. Rośliny naczyniowe	42
3.5. Drzewostany	48
3.5.1. Bogactwo gatunkowe i struktura.....	48
3.5.2. Pochodzenie.....	50
4. Fauna.....	52
4.1. Owady.....	52
4.2. Mięczaki	56
4.3. Płazy i gady	56
4.4. Ptaki.....	60
4.5. Ssaki	72
5. Szczególne formy ochrony przyrody	83
5.1. Rezerваты.....	83
5.1.1. Rezerwat faunistyczny Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce	83

5.1.2. Rezerwat wodny Rzeka Drwęca	88
5.2. Obszary Chronionego Krajobrazu	95
5.3. Obszary Natura 2000	96
5.3.1. Dolina Pasłęki PLB280002.....	98
5.3.2. Dolina Drwęcy PLH280001	103
5.3.3. Rzeka Pasłęka PLH280006	110
5.4. Użytki ekologiczne.....	116
5.5. Pomniki przyrody	122
6. System Forest Stewardship Council - certyfikacja dobrej gospodarki leśnej.	129
6.1. Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych	130
6.1.1. Obszary i obiekty objęte prawną formą ochrony przyrody - HCVF 1.1a	130
6.1.2. Ostoje zagrożonych i ginących gatunków - HCVF 1.2	130
6.1.3. Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie - HCVF 2.....	130
6.1.4. Siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej zinwentaryzowane w Nadleśnictwie Stare Jabłonki na specjalnych obszarach ochrony siedlisk - HCVF 3.1	130
6.1.5. Ochrona zasobów rozkładającego się drewna i związanych z nim organizmów w wybranych ekosystemach leśnych	131
6.2. Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych - HCVF4.....	132
6.3. Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnej społeczności - HCVF 6	132
7. Zagrożenia	133
7.1. Zagrożenia wywołane szkodliwym wpływem czynników antropogenicznych.....	133
7.2. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na las.....	136
7.3. Formy degeneracji ekosystemu leśnego.....	137
7.4. Zagrożenia wywołane zmianami stosunków wodnych	141
7.5. Zagrożenia spowodowane przez szkodliwe czynniki biotyczne	143
7.5.1. Szkody powodowane przez owady.....	143
7.5.2. Szkody powodowane przez ssaki.....	145
7.5.3. Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby	146
7.6. Zagrożenia abiotyczne, historia zagrożeń	146
8. Plan działań z zakresu ochrony przyrody.....	149
8.1. Ochrona różnorodności biologicznej oraz techniczne i gospodarcze działania proekologiczne	149
8.2. Kształtowanie stref ekotonowych i granicy polno-leśnej	152
8.3. Kształtowanie stosunków wodnych	154

8.4. Rekreacja i turystyka	155
8.5. Promocja	159
8.6. Przedmioty ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000	162
9. Ochrona wartości kulturowych.....	173
9.1. Cmentarze, mogiły, miejsca pamięci.....	173
10. Wybrane zagadnienia z hodowli i użytkowania lasu.....	176
11. Literatura.....	179
12. Kronika	182

Zestawienie tabel

Tabela I	Dane meteorologiczne ze Stacji Meteorologicznej w Olsztynie	11
Tabela II	Struktura użytkowania ziemi	12
Tabela III	Wykaz kategorii lasu Nadleśnictwa Stare Jabłonki	14
Tabela IV	Zestawienie kompleksów leśnych	24
Tabela V	Typy gleb w Nadleśnictwie Stare Jabłonki (wg operatu siedliskowego)	27
Tabela VI	Wykaz bagien i torfowisk	31
Tabela VII	Typy siedlisk przyrodniczych zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Stare Jabłonki, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na obszarach Natura 2000	37
Tabela VIII	Wykaz porostów	39
Tabela IX	Wykaz wątrobowców i mchów	40
Tabela X	Wykaz roślin naczyniowych objętych ochroną ścisłą	43
Tabela XI	Wykaz roślin naczyniowych objętych ochroną częściową	44
Tabela XII	Wykaz roślin naczyniowych rzadkich regionalnie	47
Tabela XIII	Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	49
Tabela XIV	Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według grup wiekowych i struktury	50
Tabela XV	Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów według rodzajów i pochodzenia oraz grup wiekowych	50
Tabela XVI	Wykaz drzewostanów do przebudowy	51
Tabela XVII	Wykaz płazów i gadów występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki	57

Tabela XVIII	Gatunki dziko występujących ptaków w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania	62
Tabela XIX	Wykaz ptaków występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki	63
Tabela XX	Gatunki dziko występujących ssaków w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania	73
Tabela XXI	Wykaz ssaków występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki	74
Tabela XXII	Rodzaje i typy rezerwatów w Nadleśnictwie Stare Jabłonki według klasyfikacji E. Symonides	92
Tabela XXIII	Ogólna charakterystyka rezerwatów	93
Tabela XXIV	Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwatach	94
Tabela XXV	Gatunki objęte art.4 Dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (Dolina Pasłęki PLB280002)	101
Tabela XXVI	Typy siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, występujących na obszarze Dolina Drwęcy i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk	104
Tabela XXVII	Gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG występujące na obszarze Dolina Drwęcy według SDF	106
Tabela XXVIII	Typy siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, występujących na obszarze Rzeka Pasłęka i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk	110
Tabela XXIX	Gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG występujące na obszarze Rzeka Pasłęka według SDF	112
Tabela XXX	Wykaz użytków ekologicznych	120
Tabela XXXI	Wykaz pomników przyrody w Nadleśnictwie Stare Jabłonki	125
Tabela XXXII	Depozyt całkowity [$\text{kg} \cdot \text{ha}^{-1}$] (bez RWO) wniesiony z opadami na SPO MI w 2014 r. (grupa w Polsce północnej i północno-wschodniej)	135
Tabela XXXIII	Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasu - borowacenie	138
Tabela XXXIV	Zestawienie powierzchni według grup typów siedliskowych lasu, stanu siedliska i grup wiekowych	140
Tabela XXXV	Występowanie szkodników owadzych	144
Tabela XXXVI	Zestawienie powierzchni według stopnia uszkodzeń drzewostanów	145
Tabela XXXVII	Szkody spowodowane przez bobry na gruntach Nadleśnictwa Stare Jabłonki	146
Tabela XXXVIII	Choroby lasu powodowane grzybami pasożytniczymi	146
Tabela XXXIX	Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie	163

Tabela XL	Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody	168
Tabela XLI	Wykaz cmentarzy, mogił, miejsc pamięci (śmierci) oraz innych obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki	173
Tabela XLII	Typy drzewostanów i orientacyjne składy gatunkowe upraw	176

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

1. Wstęp

1.1. Cel, zakres, materiały

Stosunek człowieka do przyrody zmienia się i kształtuje na przestrzeni tysięcy lat. Wiele obiektów przyrody ocalało dzięki wierzeniom ludów zamieszkujących dawniej te ziemie. Ze względów religijnych ochraniało się sędziwe drzewa, całe gaje, zwierzęta, źródła, uroczyska oraz inne osobliwości przyrody.

Obecnie rozumiemy, że konieczna jest ochrona całego środowiska przyrodniczo-geograficznego, stąd bierze się dążenie do właściwego użytkowania zasobów przyrody i obejmowanie szczególną ochroną najbardziej wartościowych fragmentów środowiska przyrodniczego.

Celem ochrony przyrody jest zachowanie ciągłości procesów ekologicznych i trwałości puli genowej roślin i zwierząt oraz zdolności samoregulacyjnych przyrody na obszarze całego kraju.

Lasy odgrywają główną rolę w zachowaniu naturalnych właściwości środowiska przyrodniczego. Uznawane za kolebkę ludzkości i współczesnej kultury, stanowią jeden z podstawowych warunków rozwoju gospodarczego i kulturalnego świata.

Ochrona przyrody w Lasach Państwowych realizowana jest zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 2134 z późn. zm.) i ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 9 lutego 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 353, z późn. zm.) oraz ustawą o lasach z 28 września 1991 r. (tekst jednolity z dnia 19 listopada 2015 r., Dz. U. 2015, poz. 2100, z późn. zm.).

W podstawowej jednostce gospodarczej Lasów Państwowych - (nadleśnictwie) ochrona przyrody realizowana jest w ramach Systemu Ochrony Przyrody i Kształtowania Środowiska Naturalnego w Lasach Państwowych, który zakłada wykonywanie wybranych zadań z zakresu ochrony przyrody, racjonalne kształtowanie środowiska przyrodniczego, uwzględniającego oczekiwania społeczne oraz potrzeby i możliwości kraju.

Program ochrony przyrody sporządzono dla gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Stare Jabłonki na podstawie programu ochrony przyrody opracowanego w poprzednim planie urządzenia lasu, z uwzględnieniem wytycznych zawartych w „Instrukcji urządzenia lasu” stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r.

1.2. Materiały źródłowe

Podczas opracowywania niniejszego programu korzystano z następujących źródeł:

- Program ochrony przyrody Nadleśnictwa Stare Jabłonki (stan na 1.01.2007 r.) opracowany przez P.W. Krameko Sp. Z o.o.
- Plan urządzenia gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Stare Jabłonki obręb Stare Jabłonki na lata 1972-1980
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Stare Jabłonki na lata 1997-2006
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Stare Jabłonki na lata 2007-2016
- Plan urządzenia lasu Nadleśnictwa Stare Jabłonki na lata 2017-2026
- Plan ochrony rezerwatu przyrody „Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce” - projekt
- Plan zadań ochronnych dla obszaru Dolina Pasłęki PLB280002
- Plan zadań ochronnych dla obszaru Dolina Drwęczy PLH280001
- Plan zadań ochronnych dla obszaru Rzeka Pasłęka PLH280006
- wyniki waloryzacji przyrodniczych zebrane przez specjalistów na zlecenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki,
- informacje własne uzyskane podczas prac terenowych

2. Ogólna charakterystyka Nadleśnictwa

2.1. Położenie

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej Kondrackiego tereny położone w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się na obszarze Europy Wschodniej, podobszarze Nizy Wschodnioeuropejskiego, prowincji Nizin Wschodniobałtycko-Białoruskich, w podprowincji Pojezierza Wschodniobałtyckiego, makroregionie Pojezierza Mazurskiego, w mezoregionie Pojezierza Olsztyńskiego (842.81).

Zgodnie z rejonizacją przyrodniczo-leśną (R. Zielony, A. Kliczkowska, 2012) obszar Nadleśnictwa położony jest w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, w Mezoregionie Puszczy Mazurskich (II.4).

Podział na jednostki regionalne Matuszkiewicza (2007) umiejscawia tereny Nadleśnictwa w zasięgu jednostki nr 27 - Kraina Mazursko-Podlaska, Dzielnicą Pojezierza Mazurskiego, Mezoregiony: Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, Dzielnicą Równiny Mazurskiej.

Obszar Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajduje się w regionie klimatycznym oznaczonym jako R-X Zachodniomazurski (Woś A., 1999, Klimat Polski). Granice tego dość rozległego regionu są wyraziste, a na północy i południu wręcz ostre. Często występują tutaj dni umiarkowanie ciepłe z dużym zachmurzeniem ogólnym nieba i opadem atmosferycznym (średnio 30 dni w roku). W porównaniu z innymi regionami liczne są tutaj dni z pogodą przymrozkową, bardzo chłodną z dużym zachmurzeniem (na ogół 19 dni w roku). Najbardziej słonecznymi miesiącami są czerwiec i lipiec, najmniej listopad, grudzień i styczeń. W ciągu całego roku przeważają wiatry z kierunku zachodniego.

Warunki klimatyczne jakie panują na terenach Nadleśnictwa Stare Jabłonki charakteryzują dane zebrane w Stacji Meteorologicznej w Olsztynie w latach 1993 - 2016.

Tabela I Dane meteorologiczne ze Stacji Meteorologicznej w Olsztynie

Rok obserwacji	Średnia temperatura [°C]	Temp. Maksymalna [°C]	Temp. Minimalna [°C]	Ilość opadów [mm]	Prędkość wiatru [km/h]	Deszcz, mżawka	Śnieg, grad	Burze	Mgła	Grad
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1993	7,1	10,8	2,8	659,42	10,2	170	57	16	36	4
1994	7,9	11,8	3,4	711,23	10,2	174	55	11	34	4
1995	7,6	11,6	3,3	592,12	9,9	149	59	15	48	1
1996	6,1	10,1	1,7	417,37	9,7	124	70	15	49	0
1997	7,3	11,1	3,3	659,14	10,9	170	61	13	55	5
1998	7,5	11,3	3,4	599,46	10,4	173	54	17	57	2
1999	8,3	12,6	3,6	732,94	9,7	172	67	28	55	8
2000	8,7	13,1	3,7	bd	8,9	187	57	24	66	9
2001	7,6	11,7	2,9	bd	9,2	190	72	26	61	6
2002	bd	bd	bd	bd	bd	166	61	23	44	6
2003	7,7	12,1	3,1	522,94	9,6	175	64	24	43	6
2004	7,5	11,4	3,5	724,68	11,8	204	74	25	64	2
2005	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
2006	8,1	12,4	3,9	618,72	10,6	153	45	21	42	0
2007	8,7	12,7	4,8	739,92	11,9	172	38	23	24	3
2008	8,6	12,5	4,8	674,34	11,7	167	36	17	40	5
2009	7,7	11,9	3,7	617,25	10,8	160	62	15	50	3
2010	6,8	11,0	2,8	752,65	10,9	148	82	25	38	2
2011	8,3	12,6	4,4	638,53	11,5	156	42	20	45	0
2012	7,6	11,9	3,3	708,38	10,9	199	69	29	39	4
2013	7,9	11,9	3,8	596,66	10,9	177	68	29	56	0
2014	8,9	13,4	4,6	484,89	11,0	177	30	28	49	4
2015	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd
2016	8,7	12,8	4,7	-	10,1	224	169	0	41	0
Średnia	7,84	11,94	3,38	636,15	10,51	172,14	63,27	21,14	47,09	3,52

Czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi około 200 dni. Jest zmienny i bywa, że znacznie różni się długością trwania w kolejnych latach. Średnia roczna temperatura wynosi +7,8°C, a średnia temperatura okresu wegetacyjnego 14,7°C. Średnia roczna ilość opadów okresu wieloletniego wynosi 636 mm, przy czym najwyższa ilość opadów notowana jest latem (V, VI, VII) - 248 mm, zaś na okres wegetacyjny od kwietnia do września przypada 430 mm. Niedobór wody występuje w okresie wiosennym. Średnia liczba dni z pokrywą śnieżną, która jest jednym z czynników wywierających wpływ na stosunki klimatyczne oraz wodno-glebowe, wynosi ponad 80 dni, natomiast na terenach zalesionych pokrywa śnieżna zalega o 10-15 dni dłużej. Wiatry na tym

obszarze mają głównie kierunek zachodni lub północno-zachodni. W zależności od pory roku kierunek panujących wiatrów jest zróżnicowany. Wiosną najczęściej wieją wiatry z północy i północnego wschodu, w nieco mniejszym stopniu z zachodu. Latem przeważają wiatry zachodnie, z częstym udziałem wiatrów północno-zachodnich, które wraz z powietrzem polarno-morskim przynoszą ochłodzenie i opady. Jesienią i zimą najczęściej wiatry wieją z południowego zachodu. Jesień i zimę cechuje też największa siła wiatrów. Na przełomie roku (w okresie jesienno-zimowym), pojawiają się wiatry o sile huraganu, powodujące duże straty w drzewostanach w postaci złomów i wywrotów.

2.2. Struktura użytkowania ziemi

Nadleśnictwo Stare Jabłonki położone jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim na terenie dwóch powiatów i 4 gmin: powiat ostródzki (gminy: Ostróda i Łukta) i powiat olsztyński (gminy: Gietrzwałd i Olsztynek). Poniżej w zestawieniu tabelarycznym została przedstawiona struktura użytkowania ziemi w poszczególnych gminach.

Tabela II Struktura użytkowania ziemi (dane GUS z 2016 r.)

Województwo, powiat, gmina (całe gminy)	Powierzchnia w km ²	Ludność w tys.	Powierzchnia lasów ogółem w ha	Powierzchnia lasów nadleśnictwa w ha	Lesistość %
1	2	3	4	5	6
Województwo warmińsko-mazurskie					
Powiat ostródzki					
gmina Łukta	186	4,5	10 324	3 686,7234	55,51
gmina Ostróda	401	16,0	12 451	2 181,3335	31,05
powiat ostródzki	1766	106,0	53 861	5 868,0569	30,49
powiat olsztyński					
gmina Gietrzwałd	172	6,5	8 628	2 907,4978	50,16
gmina Olsztynek	364	6,2	19 374	703,7749	53,22
powiat olsztyński	2 837	123,5	108 021	3 611,2727	38,07
Woj.warm.-maz.	24173	1 439,7	753 301	9 479,3296	31,16

2.3. Dominujące funkcje lasów

Funkcje lasu to całokształt materialnych i niematerialnych wartości użytkowych, usług i korzyści dostarczanych przez las. „Ustawa o Lasach” z dnia 28 września 1991 r. wyznaczyła leśnictwu priorytet funkcji środowiskowotwórczych i ochronnych nad produkcyjnymi. Cele gospodarki leśnej zostały uporządkowane według tej ustawy w następującej kolejności:

1. zachowanie lasów i ich korzystnego wpływu na środowisko,
2. ochrona lasów, w tym szczególnie lasów stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody,
3. ochrona gleb i terenów szczególnie zagrożonych,
4. produkcja drewna i innych produktów użytkowania lasu.

Wraz ze wstąpieniem do UE, Polska zobowiązała się do utworzenia na swoim terenie sieci obszarów Natura 2000, będącej europejskim systemem ochrony przyrody, którego celem jest zachowanie bogactwa przyrodniczego Europy. Wstępna krajowa lista obszarów proponowanych do sieci Natura 2000, opracowana została w latach 2001-2003. Obszary Natura 2000 ustanawiane są na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska i zajmują obecnie prawie 1/5 powierzchni lądowej kraju. Dotąd (gdos.gov.pl, lipiec 2016) rząd Polski ustanowił w drodze rozporządzeń 145 obszarów specjalnej ochrony ptaków oraz 849 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, które w przyszłości zostaną powołane jako specjalne obszary ochrony siedlisk.

W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się fragmenty trzech obszarów Natura 2000. Są to: obszar specjalnej ochrony ptaków (OSOP) Dolina Pasłęki PLB280002 oraz dwa obszary mające znaczenie dla Wspólnoty objęte ochroną w ramach Dyrektywy Siedliskowej (OZW): Dolina Drwęczy PLH280001 i Rzeka Pasłęka PLH280006. Obszary Natura 2000 obejmują około 12,4% powierzchni terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa.

Lasy ochronne przyjęto zgodnie z Decyzją Ministra Środowiska z dnia 7 lutego 2017 r. (znak DL-I.612.3.2017).

Tabela III Wykaz kategorii lasu Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Lp.	Kategoria lasu	Razem Nadleśnictwo	
		powierzchnia leśna w ha	%
1	2	3	4
1.	Rezerваты	23,68	0,26
2.	Lasy ochronne wodochronne	686,35	7,49
3.	Lasy ochronne wodochronne, ostoja	31,51	0,34
4.	Lasy ochronne wodochronne, nasienne	-	-
5.	Lasy ochronne wodochronne, cenne frag. przyrody	28,38	0,31
6.	Lasy ochronne cenne frag. przyrody	785,50	8,58
7.	Lasy ochronne ostoja	23,78	0,26
8.	Lasy ochronne nasienne	146,31	1,60
9.	Lasy ochronne obronne, cenne frag. przyrody	6,66	0,07
10.	Lasy ochronne - razem	1708,49	18,65
11.	Lasy gospodarcze	7426,51	81,09
	Razem	9158,68	100,00

Rezerваты istniejące:**Rezerwat Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce** - faunistyczny**Rezerwat Rzeka Drwęca** - wodny

Szczegółowe omówienie rezerwatów znajduje się w punktach: 5.1.1. i 5.1.2.

2.4. Zarys historii gospodarki leśnej

Na ukształtowanie się rzeźby terenu w północnej części Polski zasadniczy wpływ miał okres zlodowaceń plejstocenijskich trwających wg W. Stankowskiego około 90 tysięcy lat. Około 13 000 lat p.n.e. klimat na obszarze Europy Środkowej zaczął się ocieplać. Postępujące zmiany klimatyczne przyczyniły się do powstania warunków sprzyjających rozwojowi roślinności zielonej, a następnie wkraczaniu gatunków drzewiastych. Stopniowo następował rozwój zespołów roślin wodnych i bagiennych, a następnie charakterystycznej w tym okresie dla Polski północno-wschodniej lasotundry. Epoka holocenu, najmłodsza epoka okresu czwartorzędu ery kenozoicznej, trwa od około 10 000 lat. W tym czasie nastąpił pełen rozwój środkowoeuropejskich zbiorowisk leśnych. Kolejne okresy epoki holocenu charakteryzowały się sukcesywnie postępującymi zmianami zachodzącymi w klimacie, glebach oraz sukcesji zbiorowisk roślinnych. Okres preborealny to czas dominacji na ogół dość luźnych lasów,

w zależności od siedliska brzoźowych, brzoźowo-sosnowych i sosnowych. Pod koniec tego okresu pojawiają się wiąz, leszczyna, olsza i jesion. Następny okres borealny charakteryzował się na Pomorzu dominacją lasów sosnowych i zarośli leszczynowych oraz rozprzestrzenianiem się olszy i wiązu. Do zbiorowisk leśnych wraca też w tym czasie świerk, a następnie lipa i dąb wraz z bluszczem i jemiolą. W okresie atlantyckim dzięki optymalnym warunkom klimatycznym rozprzestrzeniły się liściaste gatunki drzew ciepłolubnych. Na glebach bogatszych w składniki odżywcze powstały wówczas lasy mieszane i liściaste charakteryzujące się obfitością leszczyny. Gatunkiem panującym w nich był dąb, a wraz z nim w skład drzewostanów wchodziły, lipa, wiąz, jesion, klon, olcha. Na glebach piaszczystych panowała sosna. Okres subborealny zaznacza się kulminacją leszczyny oraz spadkiem udziału gatunków wchodzących w skład mieszanych lasów dębowych, szczególnie wiązu i lipy. Wzrasta natomiast rola świerka, grabu, buka i jodły. Ostatni okres subatlantycki (datujący się od 2300 lat temu i trwający do chwili obecnej) cechują ochłodzenie i zwilgotnienie klimatu oraz dynamicznie rozwijające się osadnictwo. W początkowej fazie tego okresu zwiększona wilgotność klimatu spowodowała powszechny rozwój torfowisk. Rola mieszanego lasu dębowego zmniejszyła się radykalnie na korzyść narastającego udziału sosny, brzozy i buka. Z upływem czasu na skutek niszczenia lasów i stosowania zabiegów melioracyjnych zmalała rola świerka.

Koniec epoki brązu (ok. 500 lat p.n.e.) i początek epoki żelaza jest okresem wielkiej wędrówki ludów. Zaczynają się pojawiać niewielkie osiedla obronne. Około V i VI wieku p.n.e. ziemie Polski północno-wschodniej zajmują Prabałtowie, z których z czasem wyodrębniają się, należący do tej samej grupy językowej co Litwini, Prusowie. Kolejne wieki to dalsze zmiany etniczne i kulturowe. Powoli zaczęły się formować zespoły plemienne Sambów, Nadrowów, Natangów, Bartów, Galindów, Jaćwiągów.

W X wieku n.e. kronikarz krzyżacki Piotr z Duisburga wymienia jedenaście ziem, na które dzielił się kraj Prusów: Pomezania, Pogezania, Warmia, Natangia, Sambia, Nadrowia, Skalowia, Galindia, Sudowia, Barcja Wielka i Barcja Mała. Tereny, na których znajduje się dzisiaj Nadleśnictwo Stare Jabłonki był niegdyś częścią pierwotnej puszczy. Ziemie te zamieszkiwali Sasinowie. Ich ziemie nazywano „ziemią zajęczą” od słowa *sasins*, które oznaczało zajęć. Prusowie budowali grodziska w miejscach, które sama natura wyposażyła w walory obronne, na trudno dostępnych górach lub pagórkach

położonych w zakolach rzek czy też otoczonych mokradłami. Wzgórza te umacniano rowami i wałami oraz fortyfikacjami. Byli ludem rolniczym. Niwy swoje uprawiali przy pomocy radła zaprzęzonego w konie lub woły. Posługiwali się bronami, sierpami, kosami, widłami i łopatami. Uprawiali pszenicę, jęczmień, żyto, owies, proso, bób, mak, fasolę, grykę, brukiew i buraki oraz len i konopie. Zakładali sady owocowe z jabłonią, gruszą, śliwami i wiśniami. Hodowali konie (stworzyli własną pruską rasę z dzikich tarpanów), bydło rogate, świnie, owce, kozy i drób. Zajmowali się również łowiectwem, rybactwem i bartnictwem. Wiara Prusów nakazywała im czcić święte lasy i gaje, dlatego też niechętnie trzebili puszcę zamieniając ją na pola uprawne. Zaś szczególną czią otaczane były ziemia i drzewa. Według wierzeń Prusów każde drzewo mogło być miejscem przebywania duszy zmarłego lub siedzibą duszy człowieka, który miał się narodzić. Plemiona pruskie łączyło wspólne pochodzenie oraz wiara i wspólnota kulturowa, językowa jak też sąsiedztwo. Nie mieli świątyń. Wczesnośredniowieczni kronikarze polscy Gall i Kadłubek pisali o próbach podporządkowania i chrystianizacji Prusów przez króla Bolesława Chrobrego w latach 992-1025. W ruskich przekazach historycznych wspomina się o wyprawie wojennej wielkiego księcia ruskiego Izasława przeciwko Galindom w 1057 r. Wyprawy wojenne do Prus organizowane przez polskich książąt miały miejsce po roku 1107 oraz w 1147 r. Częstych napadów na pograniczne plemiona pruskie dokonywali również książęta mazowieccy. Prusowie w odwecie najechali ziemie mazowieckie i pomorskie. W 1222 i 1223 r. książęta polscy przy poparciu papieża zorganizowali dwie wielkie wyprawy przeciwko Prusom. W marcu 1226 r. cesarz Fryderyk II nadał Zakonowi przywilej, który głosił, że książę Konrad Mazowiecki obiecał nadać Krzyżakom Ziemię Chełmińską celem zdobycia Prus. Zakon Najświętszej Marii Panny miał zwalczać niewiernych i przymusem krzewić wiarę chrześcijańską. W latach 1233-1234 Krzyżacy wspierani przez niemal wszystkich książąt polskich podbili Pomezanie. Zimą 1234-1235 roku pomiędzy rycerstwem Zakonu Krzyżackiego a dużymi wojskami Prusów doszło do wielkiej bitwy nad rzeką Dzierzgoń. Prusowie ponieśli w tej bitwie wielką klęskę – mówiono o pięciu tysiącach poległych. Stosunek Zakonu do hierarchii kościelnej został rozstrzygnięty układem w Agnani i zatwierdzony bullą papieża Innocentego IV, z 29 lipca 1243 roku. Kraj Prusów podzielono na cztery biskupstwa, podlegające pod względem kościelnym arcybiskupowi w Rydze. Były to biskupstwa: chełmińskie, pomezaniańskie, warmińskie i sambijskie.

Podbici Pomezanowie, Pogezanowie i Natangowie zawarli w 1249 r. ugodę uznając zwierzchnią władzę Zakonu. Prusowie wielokrotnie zrywali się do powstań. 20 września 1260 r. rozpoczęło się największe powstanie plemion pruskich. Objęło ono Pogezanię, Warmię, Natangię i Barcję. Walki powstańcze trwały wiele lat, a Prusowie odnosili w nich liczne zwycięstwa. Jednak po roku 1268, dzięki ogromnemu napływowi ochotników z Niemiec i Czech, Krzyżacy zaczęli powoli uzyskiwać nad Prusami przewagę. Ostatnie powstanie Prusów zostało stłumione w 1274 r. z niezwykle okrutnym okrucieństwem. Podbita ludność pruska uważana była odtąd za poddanych pozbawionych wszelkich praw i uległa przymusowej chrystianizacji. Dzisiaj dawne grodziska pruskie przypominają tylko konfiguracja terenu, nazwa miejsca lub legenda.

Sasinowie wyginęli znacznie wcześniej, jeszcze w czasie wypraw Bolesława Krzywoustego na początku XII wieku.

Pod koniec XIII w. tereny Polski północno-wschodniej, na których rozciągała się wielka puszcza były prawie zupełnie wyludnione. Dotychczasowi mieszkańcy wyginęli lub rozproszyli się w czasie wojen z Polską i Rusią, a potem w czasie podbojów krzyżackich. Zakon rozpoczął kolonizację tych terenów w latach rządów wielkiego mistrza Wenera von Orselna (1324-1330). Początkowo osadnictwo miało charakter wojskowy. Zakładano grody warowne i osadzano w nich załogi zbrojne. Z czasem zaczęły powstawać miasta i wsie, często usytuowane w miejscach dawnych osad Prusów. W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki do początków wojny trzynastoletniej (1454 r.) zakończonej pokojem toruńskim w 1466 r. powstały wsie rycerskie i krzyżackie zakładane na prawie chełmińskim:

Dąg wieś założona w 1352 r. W 1925 r. obejmowała 255 ha i mieszkało tu 210 osób. W 1939 r. mieszkało tutaj 187 osób.

Grazymy zostały założone jako wieś rycerska w 1352 r.

Idzbark jako krzyżacka wieś czynszowa została założona w 1327 r. przez komtura ostródzkiego Lutra z Brunszwiku., który nadał 60 włók niejakiemu Henrykowi. W 1338 r. Aleksander von Kornre nadał przywilej na 30 włók wiernemu słudze Hanusowi Messnerowi w Idzbarku. W 1539 r. była to wieś książęca licząca 22 gospodarstwa. W 1633 r. po zarazie wieś wyludniła się, 18 gospodarstw leżało odłogiem. W 1939 r. mieszkało tu 826 osób.

Kątno powstało jako krzyżacka wieś czynszowa w 1414 r.

Łukta – wieś powstała w 1340 r. W 1352 r. Winrych von Kniprode nadał 5 włók w Łukcie dwóm Prusom Jonemu i Girmannowi. W 1407 r. przy budowie kościoła w Łukcie pomocy udzielił wielki mistrz Ulrich von Jungingen. W 1706 r. wprowadzono tutaj stałe targi końskie. W 1939 r. we wsi mieszkało 780 osób.

Ostrowin istnieje jako krzyżaca wieś czynszowa od 1363 r. W 1414 r. obejmowała 58 włók. W latach 1531-1537 wieś wydzierżawiał Fryderyk Ölsnitz. W 1538 r. marszałek Fryderyk Ölsnitz nadał Amusowi Ölsnitzowi i jego dzieciom 70 włók w Ostrowinie. W XVII i XVIII w. wieś należała do rodu von Pentzigów. W 1939 r. mieszkało tutaj 466 osób. W 1783 r. była to wieś szlachecka licząca 35 dymów, która wraz z folwarkiem należała do kapitana Lausona. W 1939 r. we wsi mieszkało 466 osób.

Parwółki istnieje jako czynszowa wieś krzyżacka od 1411 r. Pierwotnie wieś była osadą puszczańskich bartników.

Rapaty istnieją jako wieś rycerska od 1352 r.

Stare Jabłonki pierwsze udokumentowane informacje o istnieniu majątku książęcego o tej nazwie pochodzą z 1584 r. Albrecht Finck otrzymał 5 włók magdeburskich wraz z prawem dziedziczenia dla obojga dzieci w 1619 r. od Jana Zygmunta z Lipowca. W latach 1628-1675 majątek ten był własnością Albrechta i Krzysztofa Fincków oraz mieszczanina ostródzkiego Jerzego Fahrenholza. Ten ostatni sprzedał swoje dobra Krzysztofowi Rostkowi. W 1701 r. miejscowy nadleśniczy odstąpił 2 włóki Janowi Jabłońskiemu i Markowui Rostkowi. Rodzina Rostków żyła w Starych Jabłonkach przez cały XVIII wiek. Pod koniec XVIII wieku Krzysztof Rostek sprzedał 2,5 włóki Abrahamowi Dondowi. W 1861 r. mieszkało tu 56 osób, a w 1925 r. 240 osób. Pod koniec stycznia 1945 r. w Starych Jabłonkach, na obszarze Zawad Małych Niemcy rozstrzelali 120 więźniów konwojowanych z obozu Soldau w Działdowie.

Wigwałd istnieje jako wieś rycerska od 1351 r. Jej nazwa pochodzi od Pawła Witticha. W 1373 r. przywilej na wolne połowy w jeziorach Gogowo i Platyny oraz możliwość wielkich łowów w okolicznej puszczy otrzymał Paweł Wittich. W 1628 r. właścicielami majątku byli Fryderyk Bieliński i Jan Finck. W 1706 r. wydano zgodę majorowi Johannowi von Brunsee na odbywanie w Wigwałdzie dwóch dorocznych jarmarków. W 1939 r. mieszkało tu 141 osób.

Worliny w 1539 r. były wsią szlachecką.

W latach 1519-1521 odbyła się tzw. „wojna jeździecka” - ostatnia wojna Zakonu z Polską. Zakon poniósł w niej klęskę, zaś ostatni wielki mistrz Albrecht Hohenzollern po podpisaniu traktatu pokojowego w Krakowie 8.04.1525 r. zrzucił szaty zakonne i przeszedł na protestantyzm. Państwo zakonne zostało przekształcone w świeckie dziedziczne Księstwo Pruskie, które pozostawało pod zwierzchnictwem Rzeczypospolitej.

W XVI w. ludność była dziesiątkowana przez epidemie dżumy, zaś w 1529 r. zaraza objęła niemal całe Prusy. Pomimo tego nadal kontynuowano osadnictwo.

Dzisiejsza Puszcza Taborska zwana też Knieją Ostródzką, jest fragmentem rozciągających się niegdyś w tym regionie ogromnych, nieprzebranych lasów ciągnących się do około 1280 r. aż po Litwę (H. Dziekoński, 1998).

Istotny wpływ na wielkość powierzchni zajmowanej przez Puszcę zaznacza się pod koniec XIII wieku, kiedy to nastąpił szybki i planowy wzrost osadnictwa. Po uregulowaniu granicy pomiędzy państwem Zakonnym a Mazowszem, traktatem w 1422 r. rozpoczęło się faktyczne osadnictwo. Powierzchnia lasów stanowiąca do końca XIII w. 80%, systematycznie uszczuplana przez wyręb na potrzeby osadników zmniejszyła się do około 60% na początku XV wieku. Przybywający głównie z Mazowsza osadnicy po nadaniu im ziemi byli zwolnieni na kilka do kilkunastu lat z wszelkich powinności. W tym czasie należało postawić dom i zmienić kawałek puszczy w ziemię uprawną. I tak ogromna niegdyś puszcza kurczyła się coraz bardziej. Jeszcze w okresie panowania Zakonu nadzór nad lasami należał do komtura. Niektórym braciom o dłuższym stażu zakonnym powierzono opiekę nad lasami. Brat do spraw puszczy (Waldmeister) lub łowczy (Jägermeister) podlegał komturowi. Do pomocy miał niższych urzędników oraz pisarza i strażników konnych (Wildnisbereiterów).

XIV i XV wiek to czas znacznego zmniejszania się powierzchni lasu na skutek wylesień pod uprawy rolne. Drzewostany wyniszczane były na skutek rabunkowej gospodarki. Z lasów masowo pozyskiwano surowiec tartaczny i budowlany. Ogromne ilości drewna zużywały zakładane pośród lasów huty żelaza, huty szkła, smolarnie. Niemałe szkodyw lesie wyrządzali też bartnicy. Jeden bartnik zakładał nawet kilkaset barci. Powszechnie stosowane wypalanie śródleśnych łąk i wrzosowisk często było przyczyną pożarów lasu. Osadnictwem zajmowała się administracja leśna. Pod jej opieką znajdowały się wszystkie nowo założone wsie, dwory i folwarki. W ramach reformy leśnej z 1582 r. w Prusach Książęcych wprowadzono urząd wójta leśnego, po jednym dla

każdego z trzech dystryktów. W 1601 r. zwierzchnikiem całej administracji leśnej był nadłowczy, a niedługo potem nadleśniczy. Do obowiązków nadłowczego należał również nadzór nad wyrębem lasów. W XVII wieku dokonano podziału lasu na rewiry leśne. W 1640 r. jest ich 78, a w 1700 r. - 80. W 1696 r. w lasach nidzickich urzędowało trzech łowczych. Jeden z nich mieszkał w Jagarzewie. W 1701 r. elektor koronował się w Królewcu za zgodą cesarza niemieckiego na króla Prus Fryderyka I. Prusy Książęce określono odtąd mianem Królestwa Pruskiego.

W 1717 r. sprawy lasów zostały przekazane kamerom okręgowym, a w 1723 r. Kamerze Wojenno-Skarbowej, w której urząd sprawował królewski leśniczy. Zasiadali w niej wielcy nadleśniczowie z prawem głosu. Przy wzrastającym zapotrzebowaniu na surowiec drzewny w połowie XVIII wieku zaczął się zmieniać sposób gospodarowania w lasach.

W XVI wieku na ziemiach ostródzkich pozostały jedynie dwa większe kompleksy leśne: dzisiejsza puszcza Taborska oraz Góry Dylewskie. Dalsza eksploatacja była przyczyną sukcesywnego zmniejszania się powierzchni lasów. Żyzne siedliska zajmowały wówczas gatunki liściaste (dąb, buk, jesion, brzoza, lipa), sosna zaś była gatunkiem panującym na słabszych siedliskach (Bśw, BMśw). Już w XVI wieku „sosna taborska” była znana w Europie i bardzo ceniona. Nadmierna eksploatacja i tak dość nielicznych w Puszczy Taborskiej drzewostanów sosnowych spowodowała znaczne uszczuplenie zapasów tego drewna. Stąd w XVII w. władze ówczesnych Prus poczyniły szereg działań hamujących ten proces. Wprowadzono ograniczenia, które utrudniły eksploatację lasów, dążąc jednocześnie do powiększenia powierzchni drzewostanów sosnowych. W 1739 r. weszła w życie reforma leśna, w ramach której wprowadzony został podział lasu na leśnictwa. Obwody podzielono na nadleśnictwa, zreorganizowano również administrację leśną. Wprowadzono urząd królewskiego leśniczego, rewiry podległe strażnikom konnym nazwano leśnictwami, zaś strażników leśniczymi. W XVIII w. powołano administrację leśną i rozwinięto szkolnictwo leśne, a zasady gospodarowania w lasach w dużej mierze podobne były do obecnych. W 1740 r. wydano zarządzenie, które nakazywało zwiększenie udziału świerka i sosny w uprawach leśnych, gdyż gatunki te uzyskiwały duży i szybki przyrost masy drzewnej. W Puszczy Taborskiej użytkowanie prowadzono rębnią zupełną. Zręby odnawiano sosną z siewu (nasiona sosny były najprawdopodobniej miejscowego pochodzenia), po wykarczowaniu i dwuletniej

uprawie zboża. Na większości siedlisk na tym obszarze od XVIII w. do czasu II wojny światowej wprowadzano sosnę. W ciągu 200 lat większość drzewostanów liściastych z udziałem dębu, buka i grabu została przebudowana na drzewostany sosnowe. Gatunki liściaste (grab, lipa, dąb, buk) stanowiły domieszkę w postaci drugiego piętra.

Dni wywozu drewna z lasu były ograniczone. Regulacja gospodarki leśnej na podstawie zarządzenia z 1775 r. ograniczała prawo pozyskania i wywozu drewna opałowego do okresu od 1 października do 31 marca. Zarządzenie to było przestrzegane przez miejscową ludność jeszcze po II wojnie światowej. Od 29 listopada 1803 r. podleśniczych mianowano leśniczymi, leśniczych - nadleśniczymi, a nadleśniczych inspektorami leśnymi.

Gospodarka leśna w Polsce przeszła ogromne zmiany - najpierw wolne korzystanie z lasów, a następnie masowa eksploatacja handlowa w czasach gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej. Potem, od końca XVIII wieku nastąpiło kształtowanie się leśnictwa (ukierunkowanej gospodarki leśnej). Lata 1930 - 1939 to okres, w którym leśnictwo osiągnęło już nowoczesną postać. Po II wojnie światowej w Polsce wprowadzona została w lasach gospodarka uspołeczniona.

Około 1878 r. z Nadleśnictwa Olsztynek oraz części nadleśnictw Miłomłyn i Tabórz utworzono Nadleśnictwo Stare Jabłonki o powierzchni ogólnej 7 447 ha. W 1925 r. powierzchnia Nadleśnictwa Stare Jabłonki, podzielonego na 6 leśnictw wynosiła 5 321 ha.

Po II wojnie światowej Nadleśnictwo Stare Jabłonki utworzono z lasów dawnego nadleśnictwa państwowego oraz lasów majątków Sztyldak, Ostrowin, niektórych lasów chłopskich oraz terenów przekazanych w późniejszych latach z PFZ do zalesienia. Według stanu na 1.10.1950 r. powierzchnia Nadleśnictwa wynosiła 7 660,56 ha. W 1962 r. opracowano definitywny plan urządzenia lasu. Według stanu na 1.10.1962 r. powierzchnia Nadleśnictwa wynosiła 9 333,74 ha. W 1973 r. przeprowadzono reorganizację podziału administracyjnego, w wyniku której powierzchnia wzrosła do 17 650,05 ha. Kolejna reorganizacja administracyjna w 1992 r. spowodowała zmniejszenie powierzchni Nadleśnictwa do 9 825,82 ha - według stanu na 1.01.1987 r. Podczas III rewizji według stanu na 1.01.1997 r. powierzchnia wynosiła 9 956,09 ha.

Według planu u.l. IV rewizji sporządzonego na okres 1.01.2007 r. - 31.12.2016 r. powierzchnia Nadleśnictwa według stanu na 1.01.2007 r. wynosiła 10 001,60 ha.

W obecnym planie u.l. sporządzonym na okres od 1.01.2017 r. do 31.12.2026 r. powierzchnia ogólna Nadleśnictwa Stare Jabłonki wynosi 9 948,9641 ha.

Siedziba Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Na skutek działania różnych czynników natury biotycznej jak i abiotycznej lasy Nadleśnictwa Stare Jabłonki ponosiły znaczne szkody w ciągu minionych lat:

- początek lat pięćdziesiątych (od 1951 r.) - gradacja brudnicy mniszki, a w jej następstwie masowe pojawienie się szkodników wtórnych,
- 17 stycznia 1955 r. - huraganowe wiatry spowodowały znaczne szkody w drzewostanach,
- lata 1981 – 1984 - masowa gradacja brudnicy mniszki, huragany – konieczność usuwania powstałych szkód spowodowała wstrzymanie części zrębów,
- 2002 r. - huraganowe wiatry przyczyniły się do powstania znacznych ilości wiatrołomów i wywrotów (pozyskano z tego powodu dodatkowo 5 tys. m³ drewna),
- lata 2005-2006 - dotkliwa susza wpłynęła na osłabienie stanu zdrowotnego drzewostanów,
- 2-5 listopad 2006 r. - intensywne opady śniegu spowodowały klęskę okiści, na ponad 8 000 ha lasu odnotowano uszkodzenia obejmujące ponad 80% drzewostanów (pozyskano z tego powodu 250 tys. m³ drewna),

- 2012 r. - huraganowe wiatry w ciągu godziny spowodowały powstanie wiatrołomów i wywrotów o masie 10 tys. m³,
- 2013 r. - huraganowe wiatry przyczyniły się do powstania znacznych ilości wiatrołomów i wywrotów (pozyskano z tego powodu dodatkowo 8,5 tys. m³ drewna),
- 2014 r. - późne, majowe przymrozki poczyniły znaczne szkody w drzewostanach liściastych młodszych klas wieku,
- 2015 r. - w wyniku długotrwałej suszy oraz obserwowanego od kilku lat obniżania się poziomu wód gruntowych odnotowano usychanie sadzonek na znacznej powierzchni kilku upraw leśnych,
- 17.06.2016 r. - gwałtowna wichura spowodowała w drzewostanach powstanie wiatrołomów i wywrotów o masie 2 tys. m³.

2.5. Usytuowanie Nadleśnictwa w regionie i w kraju

Nadleśnictwo Stare Jabłonki położone w środkowo - zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego jest jednym z 33 nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie. Powierzchnia ogólna lasów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wynosi 9 948,9641 ha, powierzchnia ogólna lasów województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 753 301 ha, a powierzchnia ogólna lasów w kraju 9 214 877 ha. Lesistość w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wynosi 70,4%, w RDLP - 29,1%, w województwie warmińsko-mazurskim 31,2 i w kraju – 30,5%.

Położenie Nadleśnictwa na mapie kraju

Zestawienie kompleksów według przedziałów powierzchni przedstawia się następująco:

Tabela IV Zestawienie kompleksów leśnych

Wielkość kompleksu	N-ctwo Stare Jabłonki	
	powierzchnia w ha	ilość
1	2	3
do 1.00 ha	28	12,22
1.01 - 5.00 ha	15	32,85
5.01 - 20.00 ha	3	24,95
20.01 - 100.00 ha	-	-
100.01 - 500.00 ha	-	-
501.01 - 2000.00 ha	-	-
2000.01 i więcej	1	9878,94
Razem	47	9948,96

Charakterystyczną cechą Nadleśnictwa Stare Jabłonki jest to, że prawie cała powierzchnia lasów stanowi jeden zwarty kompleks leśny obejmujący 9 878,94 ha. Udział drobnych kompleksów do 5,00 ha w ogólnej powierzchni Nadleśnictwa jest niewielki i wynosi 45,07 ha, co stanowi 0,46 % powierzchni ogólnej.

2.6. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne

Obszar w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Ogromnym atutem są przede wszystkim same lasy, łatwo dostępne, obfitujące w owoce runa leśnego. W związku z tym są one bardzo chętnie odwiedzane przez turystów, szczególnie w okresie letnim oraz jesiennym. Dodatkową atrakcją są liczne, położone wśród lasów jeziora. Wśród nich jest kilka akwenów osiagających powyżej 50 ha powierzchni: Gugowo, Isąg, Łoby, Szelał Mały i Szelał Wielki. Pozostałe zbiorniki to nieduże często kilkuhektarowe śródleśne jeziora, a także niewielkie, śródleśne oczka wodne. W zasięgu Nadleśnictwa znajdują się ośrodki wypoczynkowe. W miejscowości Stare Jabłonki nad jeziorem Szelał Mały: Hotel Anders, I.T.P. Kluczewicz, EUROTRANS, MAZURY PTTK Sp.zo.o. w Olsztynie oraz nad jeziorem Szelał Duży: Bractwo Wypoczynkowe. Ponadto na gruntach Nadleśnictwa funkcjonują: w oddz. 197m pole biwakowe „CAMPING” oraz obozowisko harcerskie w oddz. 197i,n.

Przez tereny Nadleśnictwa, prowadzą szlaki turystyczne: piesze i rowerowe. Wspomnieć należy także o szlaku wodnym zaczynającym się od jeziora Szelał Mały, gdzie jest początek Kanału Ostródzkiego. Na obszarze Nadleśnictwa wyznaczono trasę do jazdy konnej „Leśny zaprzęg” o długości 15 km. Po północnej stronie jeziora Szelał Mały, w oddz. 245-246 Nadleśnictwo urządziło leśną ścieżkę dydaktyczną, która pełni też rolę szlaku turystycznego. Istniejące trasy turystyczne są chętnie i często wykorzystywane przez amatorów czynnego wypoczynku, głównie w okresie od wiosny do jesieni.

Dla zmotoryzowanych, na gruntach Nadleśnictwa zostało przygotowane miejsce postoju pojazdów nad jeziorem Czarnym.

Dostępność do obszaru Nadleśnictwa ułatwiają liczne drogi asfaltowe i gruntowe, które przecinają tutejsze lasy. Największe znaczenie ma droga krajowa nr 16 Iława - Ostróda - Stare Jabłonki - Olsztyn, po niej droga krajowa nr 58 Olsztynek - Stare Jabłonki - Szczytno, a następnie drogi wojewódzkie:

- nr 545 – Nidzica - Stare Jabłonki - Szczytno
- nr 508 - Stare Jabłonki - Wielbark

Ponadto na obszarze Nadleśnictwa istnieje dość dobra sieć dróg powiatowych i gminnych.

3. Walory przyrodniczo - leśne

3.1. Gleby

Dla Nadleśnictwa Stare Jabłonki został opracowany operat glebowo-siedliskowy przez BULiGL Oddział w Białymstoku według stanu na 1.01.2014 r.

Charakterystyczną cechą tutejszego krajobrazu jest urozmaicona rzeźba terenu będąca następstwem procesów zachodzących w czasie kolejnych faz recesyjnych zlodowacenia wiślańskiego. Największy wpływ na ukształtowanie terenu miało ostatnie zlodowacenie północnopolskie (bałtyckie), które objęło cały obszar Nadleśnictwa.

Nadleśnictwo położone jest w południowo-zachodniej części mezoregionu Pojezierza Olsztyńskiego, który graniczy w tym miejscu z Pojezierzem Ławskim od zachodu i Garbem Lubawskim od południa. Obszar ten charakteryzuje się urozmaiconym, pagórkowatym krajobrazem z licznymi jeziorami i torfowiskami. Przeważającą część terenu zajmuje sandr zbudowany z utworów piaszczystych i piaszczysto-żwirowych. Fragment północnej-zachodniej części Nadleśnictwa obejmuje wysoczyznę morenową, która zbudowana jest głównie z glin zwałowych, stanowiących osady moreny dennej lodowca. Północno-zachodnią część Nadleśnictwa zajmuje dolina o szerokości 1-2 km, która powstała dzięki spływającym wodom roztopowym w czasie ustępowania lodowca. Dolinę wypełniają piaski rzeczne i osady organiczne. Dnem doliny płyną rzeczki Łukta i Taborzanka.

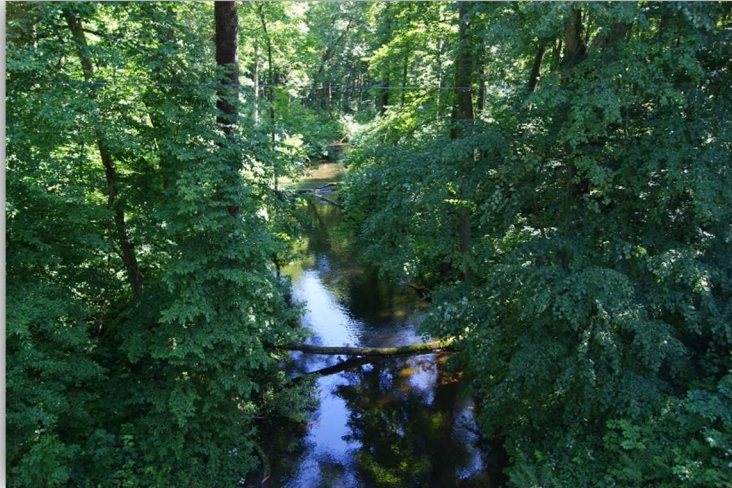
Największą powierzchnię (ponad 83% powierzchni Nadleśnictwa) zajmują gleby rdzawe, wytworzone na piaskach różnego pochodzenia. Gleby rdzawe są rozmieszczone dość równomiernie na terenie całego Nadleśnictwa, z wyjątkiem niewielkiego fragmentu w środkowo-zachodnim rejonie, gdzie dominują gleby gruntowoglejowe i bielicowe. Lokalnie pewne znaczenie mają jeszcze gleby płowe zajmujące 5,94% powierzchni Nadleśnictwa, gleby gruntowoglejowe 2,38% i gleby murszowe - 1,43%. Dla gruntów nieleśnych nie określano typu gleb. Pozostałe typy gleb zajmują 3,22% gruntów Nadleśnictwa. Wśród nich żaden ze skartowanych typów gleb nie osiąga udziału 1% w powierzchni Nadleśnictwa.

Tabela V Typy gleb w Nadleśnictwie Stare Jabłonki (wg operatu siedliskowego)

Typ gleby	Nadleśnictwo	
	ha	%
1	2	3
Prarędziny (PR)	16,99	0,18
Czarne ziemie (CZ)	35,08	0,37
Gleby brunatne (BR)	75,80	0,80
Gleby płowe (P)	561,12	5,94
Gleby rdzawe (RD)	7849,66	83,14
Gleby bielcowe (B)	351,26	3,72
Gleby ochrowe (OC)	10,09	0,11
Gleby gruntowoglejowe (G)	224,38	2,38
Gleby opadowoglejowe (OG)	20,95	0,22
Gleby mułowe (MŁ)	0,64	0,01
Gleby torfowe (T)	54,90	0,58
Gleby murszowe (M)	134,57	1,43
Gleby murszowate (MR)	29,69	0,32
Gleby deluwialne (D)	48,33	0,51
Gleby kulturoziemne (AK)	3,16	0,03
Gleby industro- i urbanoziemne (AU)	8,61	0,09
Powierzchnie inne	16,30	0,17
Razem	9441,53	100,00

3.2. Wody

Obszar Nadleśnictwa Stare Jabłonki położony jest w zlewniach dwóch rzek. Wschodnia część Nadleśnictwa znajduje się w dorzeczu Pasłęki, część zachodnia jest zlewnią rzeki Drwęcy. Pasłęka, rzeka I-ego rzędu uchodząca do Zalewu Wiślanego stanowi fragment granicy Nadleśnictwa od strony północno-wschodniej. Do Pasłęki poprzez rzekę Morąg odprowadza wody rzeka Łukta tworząca niewielki fragment północnej granicy Nadleśnictwa. Lewobrzeżnym dopływem Pasłęki jest też Salminka przepływająca w okolicy Biesala. Drwęca będąca rzeką II-giego rzędu, uchodzi do Wisły w jej dolnym biegu. Pomiędzy miejscowościami Idzbark i Lubajny rzeka stanowi niewielki fragment zachodniej granicy Nadleśnictwa. Do zlewni Drwęcy należą: Taborzanka łącząca jeziora Tabórz i Szelań Wielki oraz Szelańnica wypływająca z jeziora Szelań Mały i przepływająca przez jezioro Szelań Duży.

Rzeka Pasłęka

Wpływ na ukształtowanie bardzo urozmaiconej rzeźby terenu miały kilkakrotnie powtarzające się zlodowacenia, a szczególnie ostatnie zlodowacenie bałtyckie. Jedną z wielu pozostałości minionych zlodowaceń są liczne polodowcowe jeziora, które stanowią część sieci hydrograficznej omawianego obszaru. Są to jeziora: Barduń (Barduny), Białe Błota (Jełgut, Helgut), Bobrzynek (Bobrynek, Bubrynek, Bóbrinek), Czarne, Dłużki (Dłużek), Gąsiory I (Buńki Średnie), Gąsiory II (Buńki Małe), Głębokie (Głęboczek), Gugowo, Isąg (Żelazne, Pelnickie, Ising, Jesing, Jisąg), Kacze, Karpnik, Łoby (Loba, Wynkowskie), Małe Dłużki, Mielnik (Nielnik), Motylek, Parwółki (Parwółki Wielkie), Parwółki Małe, Pieniążek (Pinuczek, Dłużki III), Rapackie (Rapaty), Smolonek (Smolanek), Szeląg Mały, Szeląg Wielki, Tłuczek, Żabie oraz wiele innych niewielkich, śródleśnych oczek wodnych.

Jezioro Gugowo

Poziom wody gruntowej w części północnej, wschodniej i zachodniej Nadleśnictwa (w dolinach rzek i rynnach jezior) waha się od 0 do 5 m. Bardziej urozmaicona pod względem geomorfologicznym część centralna i południowa charakteryzuje się występowaniem zwierciadła wód podziemnych na głębokości od kilku do kilkudziesięciu metrów. Najwyższy poziom wody gruntowe osiągają wiosną w czasie roztopów, po czym następuje spadek, trwający do późnej jesieni.

W stanie posiadania Nadleśnictwa znajdują się śródleśne jeziora w oddz.: 37h - pow. 1,14 ha, 88i - pow. 0,66 ha, 162 g pow. - 0,78 ha, 330c - pow. 2,25 ha, 334f - pow. 4,57 ha.

Zgodnie z „Mapą Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZPW) w Polsce” tereny Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się w III - Mazurskim regionie hydrogeologicznym. W zasięgu Nadleśnictwa nie stwierdzono występowania głównych zbiorników wód podziemnych.

3.3. Ekosystemy wodno-błotne

Stałe bagna i mokradła są obszarami, na których w ciągu całego roku zwierciadło wody gruntowej nie spada poniżej pół metra od powierzchni terenu. Ich istnienie i powstawanie jest wynikiem naturalnego układu stosunków wodnych w istniejących warunkach ukształtowania terenu. Są one obszarami o trwałym nawilgoceniu, w których występuje utrudniony odpływ wód powierzchniowych, a wody gruntowe zalegają płytko, czasami wydostając się na powierzchnię w postaci źródeł i wysięków. Stanowią one pomost pomiędzy wodami powierzchniowymi i wodami podziemnymi. Tereny zabagnione odgrywają niemałą rolę w gospodarce wodnej obszarów, stanowiąc naturalne zbiorniki retencyjne. Oprócz tego są również naturalnymi ogniskami biocenotycznymi, wpływającymi na podniesienie odporności środowiska, będąc jednocześnie miejscem występowania jednej trzeciej gatunków roślin i zwierząt. Tereny zabagnione to dzisiaj ekosystemy zagrożone i ginące o wysokich walorach przyrodniczych.

Torfowiska dzielą się na:

- wysokie - hydrogeniczne, powstałe w glebowo-torfotwórczym procesie przetwarzania resztek roślinnych, w warunkach nadmiernej wilgotności gleby, małego wyparowywania i małej ilości składników mineralnych. Materia

organiczna jest tam słabo rozłożona i silnie zakwaszona. Podstawowe gatunki występujące na torfowiskach wysokich to mchy z rodzaju Sphagnum (torfowce), borówka bagienna, bagno zwyczajne, żurawina zwyczajna, modrzewnica zwyczajna, wełnianka pochwowata, rosziczka okrągłolistna;

- przejściowe - hydrogeniczne, przejściowe między torfowiskami niskimi a wysokimi, powstałe w procesie torfotwórczym w warunkach zmiennego zaopatrzenia w wody gruntowe i powierzchniowe, przeważnie na wododziałach, w zagłębieniach terenu i na skraju torfowisk wysokich, na ogół mało zamulone i kwaśne, występują na siedliskach boru wilgotnego - sosnowo-brzozowego i brzozowego;
- niskie - hydrogeniczne powstałe w procesie torfotwórczym w środowisku stosunkowo bogatym w składniki mineralne, przy wysokim lustrze wód gruntowych, częstym podtapianiu i pojawianiu się wód powierzchniowych, bogatych w tlen i składniki mineralne. Roślinnością torfotwórczą są zbiorowiska murawowe, łąkowo-bagienna i leśne. Wyróżnia się następujące podtypy torfowisk niskich: dolinowe, darniowe, jeziorne i olszynowe. Występują one w przepływowych dolinach przy znacznym zamuleniu torfów niskich.

Fragment torfowiska przejściowego w północnej części Nadleśnictwa

Tabela VI Wykaz bagien i torfowisk w Nadleśnictwie Stare Jabłonki

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
1	4 h	0,37	
1	5 d	0,46	
1	5 g	1,40	
1	6 f	0,39	
1	6 i	0,38	
1	7 c	0,76	
2	25A f	0,03	
1	33 j	0,23	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
1	35 d	0,66	
1	37 g	1,86	
1	38 i	0,30	
1	38 n	0,73	
1	38 o	0,72	
1	39 f	0,86	
2	43 h	0,30	
1	46 d	0,34	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
1	46 g	0,36	
1	47 b	0,35	
1	48 h	0,42	
1	48 j	1,07	
1	49 h	0,83	
1	50 c	1,18	
1	50 g	0,35	
1	51 f	0,44	
1	51 g	0,28	
1	51 h	0,86	
1	51 m	0,53	
1	52 f	0,26	
1	52 g	0,70	
2	55 i	0,26	
3	65 n	3,20	
3	65 o	1,25	
3	65 s	0,48	
3	68 d	0,26	
3	69 b	13,41	
4	88 h	0,83	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
3	89 g	0,40	
3	90 f	0,30	
3	91 b	3,68	
3	95 i	0,45	
2	97 c	0,27	

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
4	108 g	1,09	
4	108 i	0,33	
4	109 m	0,51	
4	109 n	0,68	
4	113 p	0,82	
4	117 h	0,78	
3	118 h	0,71	
3	123 h	0,42	
3	124 d	0,40	
3	124 f	0,28	
3	124 n	0,76	
3	124 p	0,54	
3	125 j	0,25	
2	126 f	0,42	
2	130 f	0,35	
2	132 d	0,96	
2	132 g	4,35	
4	133 c	1,23	
4	133 k	1,32	
3	134 h	0,52	
3	134 j	0,39	
2	147 f	0,46	
4	148 m	0,34	
4	152 d	0,33	
4	153 m	1,30	
4	154 d	0,30	
4	154 i	0,24	
4	161 a	0,82	
4	162 f	1,14	
4	162 h	0,73	
4	163 d	0,22	
4	164 c	0,21	
5	172 f	0,53	
5	173 f	0,26	
5	174 f	0,45	
5	174 h	0,31	
5	174 m	0,60	
5	174 r	0,36	
5	174 x	0,29	
5	174 y	0,23	
5	174 z	0,23	
5	175 h	0,41	
5	175 r	1,07	

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
5	176 d	0,36	
5	176 g	0,34	
5	176 j	1,71	
5	177 k	1,13	
5	177 n	0,81	
5	178 m	0,61	
5	178 x	0,27	
5	179 c	0,59	
5	181 b	0,27	
5	182 b	0,65	
5	182 d	0,41	
5	185 d	2,05	
5	185 f	1,83	
4	187 j	0,32	
4	190 h	0,23	
4	191 o	0,26	
4	191 p	0,40	
4	193 b	0,12	
4	194 o	0,44	
4	195A d	0,09	
4	195A h	0,14	
4	195A m	0,04	
4	195A p	0,03	
5	199 d	0,36	
5	199 j	0,30	
5	200 c	0,72	
5	200 i	0,60	
5	200 p	1,01	
5	200 r	0,27	
5	200 w	0,27	
5	201 d	0,10	
5	201 i	1,53	
5	201 o	0,35	
5	202 c	1,23	
5	202 j	1,19	
5	202 k	0,46	
5	203 c	0,27	
5	208 f	0,26	
5	209 c	4,24	
6	210 c	1,22	
5	221 b	0,33	
5	221 g	1,30	
5	222 c	0,48	

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
5	222 d	1,78	
5	223 b	1,85	
5	223 c	0,85	
6	224 c	0,24	
6	224 g	0,56	
6	225 b	0,21	
6	225 g	1,10	
6	225 h	0,34	
6	225 k	0,32	
6	225 m	0,27	
6	226 c	1,58	
6	227 i	0,50	
6	228 c	2,95	
5	229 k	0,24	
5	233 b	0,20	
5	234 k	1,01	
5	235 c	11,99	
5	235 i	0,67	
5	235 o	0,56	
5	236 c	0,36	
5	237 b	0,63	
5	237 h	0,34	
6	241 c	0,83	
6	244 y	0,03	
6	244 fx	0,02	
6	248 b	0,29	
7	253 a	2,14	
6	259 b	0,85	
6	259 d	0,50	
6	266 c	4,68	
6	266 g	0,74	
6	266A d	0,67	
6	266A j	0,50	
7	269 f	0,61	
7	269 j	1,86	
7	269 l	1,83	
6	276 c	0,29	
6	278 d	25,34	
6	283 f	0,27	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
6	283 i	0,44	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
7	286 a	4,68	
7	286 c	0,38	

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
7	287 d	5,43	
7	290 d	1,22	
8	295 b	27,47	
8	299 b	0,78	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) - (0,60 ha) 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (0,18 ha)
8	300 a	2,41	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) - (0,61 ha) 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (1,80 ha)
8	301 h	0,32	
8	301 o	7,18	
6	302 k	2,26	
6	302 o	0,37	
6	303 b	1,09	
6	303 f	0,35	
6	303 h	0,48	
8	314 h	1,23	
8	315 g	0,25	
8	316 f	0,23	
8	316 g	2,11	
8	317 i	0,63	
8	317 l	0,24	
8	318 i	0,92	
7	319 f	0,27	
7	319 g	0,87	
7	319 i	0,44	
8	326 d	0,36	
8	326 j	0,33	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
8	327 b	0,55	
8	327 f	2,51	
8	328 c	0,36	
8	328 k	1,08	
8	329 n	0,36	
7	330 f	0,63	
7	330 l	0,86	
7	331 d	2,46	
7	331 j	0,38	
8	337 b	2,88	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)
8	337 d	0,33	
8	338 b	0,57	
8	339 g	0,26	
8	341 f	0,46	
8	341 g	0,32	

L-ctwo nr	Oddz. pododdz	Pow.	Informacje dodatkowe Kod i nazwa siedliska Natura 2000
1	2	3	4
8	344 d	2,95	
8	344 h	6,44	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska
8	345 i	0,34	
8	345 j	0,15	
8	346 d	0,48	
8	346 m	0,12	
8	347 f	0,29	
8	347 j	0,21	
8	348 i	0,46	
8	351 c	1,34	7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) - (1,04 ha) 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (0,30 ha)
8	351 g	0,44	
Razem		259,75	

Łączna powierzchnia bagien i torfowisk w Nadleśnictwie Stare Jabłonki wynosi **259,71 ha**.

Ponadto jedno niewielkie torfowisko przejściowe (7140) o powierzchni 0,21 ha zajmuje część wydzielania 299g.

3.4. Roślinność

3.4.1. Chronione zespoły roślinne

Zespoły roślinne reprezentują różne stadia sukcesji. Różnią się składem florystycznym, strukturą i trwałością. Pod względem przyrodniczym i gospodarczym zespoły leśne należą do najważniejszych w Polsce. Wykazują one znaczną żywotność i dużą ekspansję ze względu na położenie kraju w strefie klimatu umiarkowanego, który sprzyja rozwojowi roślinności drzewiastej. Pierwotne zbiorowiska leśne zostały jednak silnie przekształcone i zmienione na skutek działalności człowieka. Obecnie zespoły leśne mogą być traktowane tylko jako zbiorowiska zastępcze, tworzące się przejściowo na miejscu zespołów pierwotnych, odpowiadających najlepiej danemu siedlisku.

W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki na obszarach Dolina Drwęcy PLH280001 i Rzeka Pasłęka PLH280006 stwierdzono występowanie 10 typów siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty i wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. (wraz z późn.

zmianami Dz.U.2014 poz. 1713). Wszystkie 10 typów siedlisk przyrodniczych znajduje się na gruntach będących w administracji LP.

Tabela VII Typy siedlisk przyrodniczych zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Stare Jabłonki, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, na obszarach Natura 2000

L.p.	Kody typu siedliska przyrodniczego	Typy siedlisk przyrodniczych (* siedlisko o znaczeniu priorytetowym)	Powierzchnia ha	Oddział, pododdział
1	2	3	4	5
1.	3160	naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	0,66	88i
2.	7110	* torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	5,90	283i, 299b (cz. 7140 – 0,60 ha), 300a (cz. 7110 - 0,61 ha) 326j, 337b, 351c (cz. 7110 – 1,04 ha)
3.	7140	torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	10,60	33j, 46d, 88h, 283f, 299b (cz. 7140 – 0,18 ha); cz. 299g – 0,21 ha, 300a (cz. 7140 – 1,80 ha), 344h, 351c (cz. 7140 – 0,30 ha)
4.	9110	kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	56,91	33b, 68o, 90b, 276j, 292f, 293a,b,f, 294a,d,g, 312b
5.	9130	żyzne buczyny (<i>Galio odorati-Fagenion</i>)	70,06	33i, 46a, 64b,c,f,i,j,k,l, 65f,h, 67h, 85b,g,h,k, 86d, 87a,b,g, 88a, 90a, 276h, 277b,c,d,f,h
6.	9160	grąd subatlantycki	70,44	26l, 32a,c,d,f, 89b, 277g,i, 291c, 292a,b, 312h,i,j, 313c, 344j, 350b,c, 351b
7.	9170	grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	0,12	obejmują niewielką powierzchnię wydzielenia 343g (0,12 ha), w którym przyjęto 91F0 ze znacznie większym udziałem
8.	91D0	* sosnowe bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno gorgensohnii-Piceetum</i>)	4,34	301a, 312d, 313a, 330l, 338b, 351g (cz. 7140 – 0,05 ha)
9.	91E0	* łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-Fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	32,73	65a,d,i,l, 85a,f, 88c, 89a, 90c, 266Ac, 291d, 292c, 293c, 294b, 297f, 298i, 299j, 300j, 301s, 311c, 312c
10.	91F0	łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	1,33	343g; w PLH280006 obejmują niewielką powierzchnię wydzieleni, w których przyjęto typy siedlisk mające większy udział: 26l, 32a,d, 64b,c, 65a,b,d
Razem			253,09	

3.4.2. Grzyby i porosty

Rola grzybów w ekosystemie leśnym jest ogromna. Szczególnie cenne funkcje spełniają one w procesie rozkładu materii organicznej. Rozkładając martwe drewno i pniaki przyspieszają proces obiegu materii w ekosystemie leśnym.

Spośród gatunków objętych ochroną częściową na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki odnotowano występowanie smardza jadalnego *Morella esculenta*, a także stwierdzono występowanie gatunków rzadkich takich jak: sromotnik bezwstydy *Phallus impudicus*, szmaciak gałęzisty *Sparassis Crispi* oraz purchawicy olbrzymiej *Langermannia gigantea*. Gatunki te nie są obecnie objęte ochroną.

Porosty wchodzą w skład wielu ekosystemów zwłaszcza lądowych, stanowiąc ich niezbędny składnik. Mają duży wpływ na kształtowanie mikroklimatu leśnego, stanowiąc rezerwar wody w lesie. Porosty potrafią zwiększyć swą masę nawet kilkakrotnie, pobierając wodę z rosy, mgły i opadów atmosferycznych. Zmagazynowana woda dzięki zacienieniu jakie panuje w lesie odparowuje dosyć wolno, zapewniając w miarę równomierną wilgotność w lesie. Wyniki badań prowadzonych przez lichenologów dowodzą, że na jednym hektarze lasu porosty mogą zatrzymać do kilku hektolitrów wody. Dalsze badania naukowe wykazują, że porosty pośrednio wpływają na tworzenie się próchnicy i kiełkowanie nasion. Pokryte porostami pnie drzew są bardziej odporne na infekcje grzybowe. Porosty są najlepszym wskaźnikiem stanu sanitarnego powietrza. Liczne występowanie porostów, szczególnie krzaczkowatych, wskazuje na brak zanieczyszczeń przemysłowych, na oddziaływanie których porosty są bardzo wrażliwe. Kwasy wydzielane przez porosty działają glebotwórczo, umożliwiając osiedlanie się wielu gatunków roślin w miejscach, w których inaczej nie mogłyby się utrzymać. Porosty znajdują też zastosowanie w przemyśle farmaceutycznym, przy wytwarzaniu barwników. Są także wskaźnikiem obecności złóż mineralnych.

Tabela VIII Wykaz porostów

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Lokalizacja oddział, pododdział	Informacja o ochronie
1	2	3	4
1.	Brodaczka sp. <i>Usnea sp.</i>	268f (pojedynczo)	ochrona częściowa
2.	Brodaczka kępkowa <i>Usnea hirta</i>	72a (pojedynczo)	ochrona częściowa
3.	Chrobotek leśny <i>Cladonia arbuscula</i> (<i>silvatica</i>)		ochrona częściowa
4.	Chrobotek reniferowy <i>Cladonia rangiferina</i>	264s, 302j,l,	ochrona częściowa
5.	Chrobotek szydlasty <i>Cladonia coniocraea</i>		
6.	Mąkla tarniowa <i>Evernia prunastri</i>	95j, 124i	
7.	Odnożyca jesionowa <i>Ramalina fraxinea</i>		ochrona ścisła
8.	Odnożyca mączysta <i>Ramalina farinacea</i>	59k, 124i	ochrona częściowa
9.	Płucnica islandzka <i>Cetraria islandica</i>		ochrona częściowa
10.	Płucnik modry <i>Platysma glauca</i>		
11.	Pustułka pęcherzykowata <i>Parmelia physodes</i>		
12.	Rozsypek srebrzysty <i>Phyctlis argena</i>		
13.	Tarczownica bruzdkowana <i>Parmelia sulcata</i>		
14.	Złotorost ścienny <i>Xanthoria parietina</i>		

3.4.3. Mchy

Mchy będąc roślinami pionierskimi na skałach lub terenach zniszczonych przez erozję, szczególnie w lasach, mają niebagatelne znaczenie dla środowiska, w którym występują. Na świeżo powstałych poboczach dróg zapobiegają obsuwaniu się ziemi. Wiele z nich jest wskaźnikami jakości gleby. Są swoistymi zbiornikami wody wchłaniając ją w dużej ilości i magazynując, dzięki czemu hamują jej odpływ ze zlewni.

Tabela IX Wykaz wątrobowców i mchów

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Lokalizacja oddz., pododdz.	Informacja o ochronie
1	2	3	4
Wątrobowce - <i>Hepaticopsida</i>			
1.	Porostnica wielokształtna <i>Marchantia polymorpha</i>		
2.	Skosatka zanokcicowata <i>Plagiochila asplenioides</i>		ochrona częściowa
Mchy - <i>Bryophyta</i>			
3.	Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i>		ochrona częściowa
4.	Drabik drzewkowaty <i>Climacium dendroides</i>		ochrona częściowa
5.	Dzióbekowiec rozłożysty <i>Eurhynchium hians</i>		
6.	Dzióbekowiec Zetterstedta <i>Eurhynchium angustirete</i>		ochrona częściowa
7.	Fałdownik trzyczęściowy <i>Rhytidadelphus triquetrus</i>		ochrona częściowa
8.	Gajnik lśniący <i>Hylocomium splendens</i>		ochrona częściowa
9.	Krótkosz szorstki <i>Brachythecium rutabulum</i>		
10.	Krótkosz rowowy <i>Brachythecium salebrosum</i>		
11.	Krótkoszek aksamitny <i>Brachytheciastrum velutinum</i>		
12.	Merzyk fałdowany <i>Plagiomnium undulatum</i>		
13.	Merzyk kropkowany <i>Rhizomnium punctatum</i>		
14.	Merzyk pokrewny <i>Plagiomnium affine</i>		
15.	Mokradłosz sercowaty <i>Calliergon cordifolium</i>		
16.	Mokradłoszka zaostrowana <i>Calliergonella cuspidata</i>		ochrona częściowa
17.	Płaszczeniec zgiętołisty <i>Plagiothecium laetum</i>		
18.	Piórosz pierzasty <i>Ptilium crista-castrensis</i>		ochrona częściowa
19.	Płonnik jałowcowaty <i>Polytrichum juniperinum</i>		
20.	Płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i>		ochrona częściowa
21.	Płonnik strojny <i>Polytrichum formsum (attenuatum)</i>		
22.	Płonnik sztywny (cienki) <i>Polytrichum strictum</i>		ochrona częściowa
23.	Próchniczek błotny <i>Aulacomnium palustre</i>		ochrona częściowa

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Lokalizacja oddz., pododdz.	Informacja o ochronie
1	2	3	4
24.	Rokiet cyprysowaty <i>Hypnum cupressiforme</i>		
25.	Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>		ochrona częściowa
26.	Skrzydlik cisolistny <i>Fissidens taxifolius</i>		
27.	Szydłosz włosisty <i>Cirriphyllum piliferum</i>		
28.	Torfowiec błotny <i>Sphagnum palustre</i>		ochrona częściowa
29.	Torfowiec czerwonawy <i>Sphagnum rubellum</i>		ochrona częściowa
30.	Torfowiec kończysty <i>Sphagnum fallax (recurvum)</i>		ochrona częściowa
31.	Torfowiec magellański <i>Sphagnum magellanicum</i>		ochrona częściowa
32.	Torfowiec nastroszony <i>Sphagnum squarrosum</i>		ochrona częściowa
33.	Torfowiec ostrolistny <i>Sphagnum nemoreum</i> (<i>capillifolium</i>)		ochrona częściowa
34.	Tujowiec tamaryszkowy <i>Thuidium tamariscinum</i>		ochrona częściowa
35.	Widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i>		ochrona częściowa
36.	Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>		ochrona częściowa
37.	Widłoząbek jednoboczny <i>Dicranella heteromala</i>		
38.	Żurawiec falisty <i>Atrichum undulatum</i>		

3.4.4. Rośliny naczyniowe

Obszar Nadleśnictwa Stare Jabłonki charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem siedlisk, bardzo urozmaiconym ukształtowaniem terenu oraz dużą ilością jezior, oczek wodnych, strumieni i mniejszych cieków. Wszystko to sprzyja rozwojowi bogatej i różnorodnej szaty roślinnej.

W zestawieniu przedstawionym poniżej wymienione zostały gatunki roślin naczyniowych podlegające ochronie prawnej, które zostały stwierdzone na terenie Nadleśnictwa podczas inwentaryzacji przyrodniczej w Lasach Państwowych przeprowadzonej w latach 2006-2007 i uzupełnianej w następnych latach oraz zainwentaryzowane przez pracowników BULiGL podczas wykonywania prac taksacyjnych w 2016 r. Listę uzupełniono także o informacje zaczerpnięte z dostępnych opracowań.

Rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*

Bagnica torfowa *Scheuchzeria palustris*

Tabela X Wykaz roślin naczyniowych objętych ochroną ścisłą

L.p	Gatunek (nazwa polska i łacińska)	Oddz., pododz.	Opis ogólny, sposób występowania, dynamika rozwojowa (zanik, zwiększenie areалу)	Zagrożenia oraz kategoria zagrożeń według Czerwonych Ksiąg	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1.	Bagnica torfowa <i>Scheuchzeria palustris</i>		grupowo	osuszanie terenów podmokłych	obrzeża zarastających jezior dystroficznych, torfowiska przejściowe	
2.	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>		Grupowo i niekiedy pojedynczo dynamika: na ogół stabilna, niekiedy z tendencją do zaniku	osuszanie torfowisk, obniżenie poziomu wód gruntowych, wydeptywanie przez zbieraczy żurawiny	brzegi jezior dystroficznych oraz torfowiska wysokie i przejściowe	

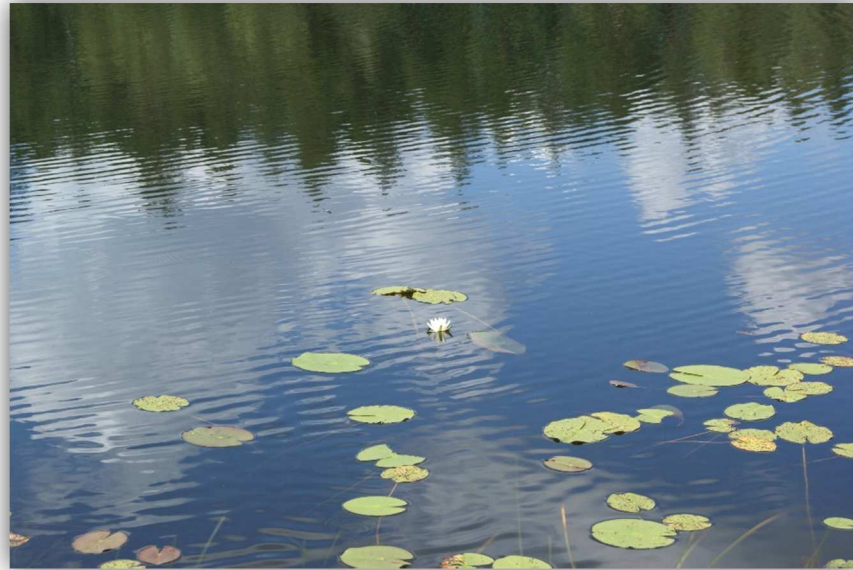
(1) - gatunki wymagające ochrony czynnej

(3) - gatunki których nie dotyczy odstępstwo o którym mowa w § 8 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin

Tabela XI Wykaz roślin naczyniowych objętych ochroną częściową

L.p	Gatunek (nazwa polska i łacińska)	Oddz., pododz.	Opis ogólny, sposób występowania, dynamika rozwojowa (zanik, zwiększenie areалу)	Zagrożenia oraz kategoria zagrożeń według Czerwonych Ksiąg	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1.	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>		kępowo i łanowo dynamika: stabilna	masowy zbiór i zrywanie, osuszanie terenów podmokłych	obrzeża bagien i obszarów podmokłych	
2.	Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>		grupowo dynamika: na stałym poziomie	osuszanie terenów podmokłych	podmokłe łąki, obrzeża rowów, obrzeża bagien	
3.	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>		grupowo (5 szt.) i pojedynczo	zręby zupełne	zacienione d-stany liściaste na siedliskach grądowych	
4.	Gruszczyka zielonawa <i>Pyrola chlorantha</i>				acydofilne siedliska borowe, na glebach suchych i świeżych	
5.	Grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>		występuje łanowo dynamika: na stałym poziomie	brak	zbiorniki wodne	
6.	Kukułka (storczyk) szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>		pojedynczo grupowo (ok. 250 szt.)			
7.	Modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i>		pojedynczo i kępowo	brak	mszary, torfowiska wysokie i przejściowe, bory bagienne	

L.p	Gatunek (nazwa polska i łacińska)	Oddz., pododz.	Opis ogólny, sposób występowania, dynamika rozwojowa (zanik, zwiększenie areалу)	Zagrożenia oraz kategoria zagrożeń według Czerwonych Ksiąg	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
8.	Naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i>		występuje pojedynczo dynamika: na stałym poziomie	brak	naświetlone miejsca w widnych lasach, na zrębach, uprawach, w lukach i prześwietlonych d-stanach na żyznych siedliskach	
9.	Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>		pojedynczo			
10.	Wawrzynek wilczełyko <i>Daphne mezereum</i>		występuje grupowo, pojedynczo, niekiedy łanowo dynamika: na stałym poziomie, z tendencją do wzrostu	zrywanie, łamanie wydeptywanie, zalanie wodą (bobry)	w drzewostanach starszych klas wieku, na siedliskach grądowych pod okapem drzewostanu	
11.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>		łanowo i płatowo, gatunek dość częsty na siedliskach borowych dynamika: na stałym poziomie	osuszanie siedlisk, pozyskiwanie dla celów leczniczych i dekoracyjnych	na bagiennych i wilgotnych siedliskach borowych	
12.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>		płatowo, dynamika: na stałym poziomie	pozyskiwanie dla celów leczniczych i dekoracyjnych	acydofilne, suche bory sosnowe (gleby ubogie, bardzo kwaśne), gatunek światłolubny	

Grzybienie białe *Nymphaea alba*

Tabela XII Wykaz roślin naczyniowych rzadkich regionalnie

Nadleśnictwo Stare Jabłonki

L.p	Gatunek (nazwa polska i łacińska)	Obręb oddz., pododdz.	Opis ogólny, sposób występowania, dynamika rozwojowa (zanik, zwiększenie areалу)	Zagrożenia oraz kategoria zagrożeń wg „Czerwonych ksiąg”	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
1.	Paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>		pojedynczo i grupowo (po kilkadziesiąt szt.), 247a - 70m ² , 265d - 40m ² dynamika: stabilna		półcieniste i cieniste lasy, zbocza, na podłożu bogatym w próchnicę	dawniej stosowana w medycynie ludowej przy leczeniu gruźlicy
2.	Skrzyp zimowy <i>Equisetum hyemale</i>		kępowo (6m ²) dynamika: stabilna		wysięki na zboczach, obniżenia terenu	

Paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*

3.5. Drzewostany

Leśna szata roślinna jest najwyżej zorganizowaną i naturalną formacją roślinną na Ziemi. Gatunki drzewiaste, które współtworzą zespoły leśne są w niej gatunkami dominującymi. W specyficzny sposób kształtują one warunki środowiska leśnego będąc jednocześnie źródłem biologicznej różnorodności tego środowiska oraz wpływając na procesy, które decydują o żyzności siedlisk i zdolności gromadzenia węgla. Drzewostany są też bardzo ważnym elementem decydującym o pięknie i urozmaiceniu krajobrazu. W Polsce gatunkami lasotwórczymi jest 38 gatunków drzew, w tym 31 to gatunki liściaste i 7 iglaste. Dla porównania na terenie Europy występuje 80 gatunków drzew, natomiast w Ameryce Północnej około 200.

3.5.1. Bogactwo gatunkowe i struktura

Obszary znajdujące się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Stare Jabłonki cechuje wysoki udział lasów mieszanych (ponad 56%). Jest to rejon „sosny taborskiej”, która osiąga tutaj najbardziej pożądane parametry wymiarowe i techniczne. Stąd udział sosny w składzie gatunkowym drzewostanów jest dość wysoki. Sosna zwyczajna jest tutaj głównym gatunkiem budującym drzewostany. Zajmuje 7 200,39 ha (78,62%) powierzchni leśnej zalesionej. Gatunek ten znajduje tu bardzo dobre warunki wzrostu i rozwoju, osiągając wyżej niż średnią jakość techniczną w VI klasie wieku. Do pozostałych gatunków budujących drzewostany lub biorących udział w strukturze należą: buk zwyczajny – 7,44%, brzoza brodawkowata – 6,18%, dąb szypułkowy – 3,59%, olsza czarna – 2,00%, modrzew europejski – 0,88%, świerk pospolity – 0,80%, grab pospolity – 0,24%, dąb bezszypułkowy – 0,21%, klon zwyczajny – 0,02%, wiąz – 0,01%, lipa drobnolistna – 0,01%. Ponadto stwierdzone zostało występowanie takich gatunków drzewiastych jak: sosna czarna, sosna smołowa, dąb czerwony, jawor, jesion wyniosły, topola biała, daglezwia zielona, jodła pospolita, wiąz górski i szypułkowy, jawor, brzoza omszona, jarząb pospolity, robinia akacjowa, olsza szara, osika, wierzba iwa, wierzba biała, kasztanowiec pospolity, grusza pospolita, czereśnia ptasia, jabłoń dzika, śliwa domowa.

Fragment grądu

Drzewostan bukowy w oddz. 281

Tabela XIII Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
N-ctwo STARE JABŁONKI	jednogatunkowe	131,72	451,12	734,89	1317,73	14,6
		20138	169437	328029	517604	15,1
	dwugatunkowe	395,94	800,77	1735,69	2932,40	32,5
		46521	295255	821377	1163153	33,9
	trzygatunkowe	596,99	818,10	1403,68	2818,77	31,2
		69015	294225	658871	1022111	29,8
	cztero- i więcej gatunkowe	465,17	591,16	896,08	1952,41	21,6
		67943	207130	448388	723461	21,1

Tabela XIV Zestawienie powierzchni i miąższości drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
N-ctwo STARE JABŁONKI	jednopiętrowe	1589,82	2517,60	3788,39	7895,81	87,5
		203617	916376	1813988	2933981	85,6
	dwupiętrowe	0,00	76,46	461,71	538,17	6,0
		0	29690	258532	288223	8,4
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	w KO i KDO	0,00	67,09	520,24	587,33	6,5
		0	19980	184145	204125	6,0

3.5.2. Pochodzenie

Charakterystykę pochodzenia drzewostanów przedstawia tabela zamieszczona poniżej:

Tabela XV Zestawienie powierzchni i miąższości według pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
N-ctwo STARE JABŁONKI	z panującym gat. obcym	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
		0	0	0	0	0,0
	odroślowe	0,00	0,00	5,08	5,08	0,1
		0	0	2438	2438	0,1
	z samosiewu	80,05	70,64	15,18	165,87	1,8
		8841	22507	5073	36421	1,1
	z sadzenia	573,57	212,48	15,66	801,71	8,9
		72584	77767	6967	157317	4,6
	brak informacji	936,20	2378,03	4734,42	8048,65	89,2
		122192	865773	2242187	3230152	94,3

Tabela XVI Wykaz drzewostanów do intensywnej przebudowy

Oddz. pododdz.	Gospodarstwo	Typ siedl. lasu	Skrócony opis d-stanu (gat. pan., wiek, bonitacja, zadrzew.)	Powierzchnia ha	Miąższość na całej powierzchni m ³ brutto	Okres przebudowy
1	2	3	4	5	6	7
Obręb Stare Jabłonki						
33 -d	O	LMśw	5Św 50 0,6	0,64	130	10
103 -i	O	BMw	9So 90 Ia 0,4	1,96	385	10
Razem gosp:				2,60	515	X
76 -b	GZ	Bśw	7So 100 0,6	4,28	1230	10
162 -d	GZ	LMśw	Brz 56 0,7	0,81	170	10
Razem gosp:				5,09	1400	X
3 -d	GPZ	LMśw	Św 40 0,8	0,80	210	20
329 -h	GPZ	LMśw	6Św 48 0,6	2,59	700	30
Razem gosp:				3,39	910	X
Razem obręb Stare Jabłonki				11,08	2825	X
Ogółem Nadleśnictwo Stare Jabłonki				11,08	2825	X

Do przebudowy przeznaczono drzewostany o słabym zadrzewieniu, uszkodzone przez czynniki abiotyczne.

4. Fauna

Lasy Nadleśnictwa Stare Jabłonki są fragmentem ogromnego kompleksu leśnego Puszczy Taborskiej. Warunki fizjograficzne tego terenu charakteryzują się dużym urozmaiceniem. Duże jest również zróżnicowanie różnorodnych biotopów umożliwiających występowanie wielu gatunków fauny. Jest ona w tych stronach bogata i spotkać można wśród jej przedstawicieli gatunki już rzadkie, a nawet zagrożone wyginięciem. Największą atrakcją regionu są ptaki związane z lasami oraz wodami. Śródleśne zabagnione łąki, torfowiska, bagna, nadjeziorne moczary to ulubione biotopy żurawia. Warmia i Mazury są jedną z największych ostoi tego gatunku w Polsce i Europie Środkowej.

Wykazy płazów i gadów, ptaków oraz ssaków zostały sporządzone na podstawie list zamieszczonych w poprzednim programie ochrony przyrody, a także oraz uzupełnione o wyniki powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory przeprowadzonej na gruntach Lasów Państwowych w latach 2006-2008 dla celów projektu obszarów Natura 2000. Wyniki tej inwentaryzacji aktualizowane przez pracowników Nadleśnictwa na bieżąco każdego roku również uwzględniono w niniejszym opracowaniu. Ponadto wykorzystano informacje zawarte w planach ochrony istniejących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa rezerwatów, a także informacje zawarte w planie zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Dolina Pasłęki PLB280002, Dolina Drwęcy PLH280001 i Rzeka Pasłęka PLH280006.

4.1. Owady

Owady dominują wśród bezkręgowców. Charakteryzują się największą różnorodnością gatunkową. Stanowią najbogatszą grupę całego świata zwierzęcego. Liczba znanych obecnie gatunków owadów zbliża się do miliona. Gromada ta stanowi około dwóch trzecich wszystkich form zwierzęcych. Rola owadów w przyrodzie jest ogromna, a wpływ na środowisko tak wielki, że może niekiedy powodować zmiany szaty roślinnej i składu fauny na znacznych obszarach.

Spośród owadów objętych ochroną ścisłą znajdujących się jednocześnie na liście gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (Rozporządzenie Ministra Środowiska z 13 kwietnia 2010 r.) na terenie Nadleśnictwa stwierdzono występowanie dwóch gatunków:

- Pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (ślady bytowania) w oddz.: ..... (próchno lipy w alei Grazyimy – Łopkajny), ... (próchno dwóch lip w alei Grazyimy – Wynki), ... (próchno dwóch lip przy leśniczówce Gąsiory); **pachnica dębowa *Osmoderma eremita*** należy do grupy gatunków priorytetowych, tzn. uznanych za szczególnie ważne dla Wspólnoty przedmioty ochrony występujące w Polsce.
- Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* w oddz.: ..... (oczko wodne na porębie), ... (śródleśny, płytki i zarośnięty staw), ... (jez. Stawik), ... (zarastające bagienko na S od jez. Gugowo).

Wymienione powyżej gatunki owadów objęte są ochroną ścisłą z zastrzeżeniem (1) Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, tzn., że są gatunkami, których dotyczy zakaz umyślnego zabijania. Ponadto zgodnie z powyższym rozporządzeniem pachnica dębowa podlega ochronie czynnej.

Ponadto na terenie Nadleśnictwa podczas poszukiwań do uzupełniającej inwentaryzacji przyrodniczej stwierdzono występowanie innych, chociaż pospolitych w Polsce i nie objętych ochroną gatunkową, to jednak interesujących gatunków. Są to motyle z rodziny rusałkowatych:

- Strzępotek ruczajnik *Coenonympha pamphilus* - występuje na polanach leśnych, łąkach, w ogrodach. Oddz.: 132a (wilgotna łąka na N od leśniczówki Orlik), oddz. 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Rusałka pokrzywnik *Aglais urticae* - występuje na nasłonecznionych polanach, drogach leśnych, łąkach, w ogrodach, na terenach ruderalnych. W ciągu roku wykształca 2 do 3 pokoleń. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Rusałka osetnik *Vanessa cardui*, która każdego roku odbywa podróż między północną Europą a Afryką. Motyle czekają na sprzyjające prądy powietrzne, które nadają im średnią prędkość 45 km/h i umożliwiają długą podróż do Afryki. W ciągu roku motyle pokonują do 15 000 km. Pełny cykl migracyjny rusałek osetników obejmuje sześć pokoleń. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Polowiec szachownica *Melanargia galathea* jest jednym z najtrafniej nazwanych motyli. Występuje w okresie lata głównie na łąkach, gdzie samice składają jaja.

Samica składa jaja na roślinie, nie przyklejając ich do powierzchni liścia, więc jaja często spadają na ziemię. Zdarza się, że samica składa jaja w locie. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).

- Osadnik egeria *Pararge aegeria* spotkać go można na nasłonecznionych obrzeżach dróg i polan leśnych, w ciągu roku pojawiają się 2 pokolenia tych motyli. Osobniki z pierwszego pokolenia spotkać można od kwietnia do maja, zaś drugie pokolenie pojawia się w II połowie lipca i można je obserwować do pierwszej połowy września. Oddz.: 132a (wilgotna łąka na N od leśniczówki Orlik), 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Dostojka malinowiec *Argynnis paphia* jest związany ze środowiskiem leśnym, występuje na otwartych przestrzeniach sąsiadujących z lasem (polany, łąki, zręby). Jaja składa na korze drzew na skraju lasu. Owady dorosłe pojawiają się w jednym pokoleniu od końca czerwca do początku września. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem), 132a (wilgotna łąka na N od leśniczówki Orlik), 147b (wilgotna łąka na SE od leśniczówki Orlik).

motyle z rodziny modraszkwatych:

- Modraszek ikar *Polyommatus icarus* - jeden z najpospolitszych modraszków. Lata od początku czerwca do połowy września. W ciągu jednego sezonu pojawiają się 2 pokolenia tych motyli. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Modraszek adonis *Polyommatus bellargus* – zasiedla miejsca suche takie jak ugory, zbocza, nasypy kolejowe. Motyle nocują na kwiatkach. W ciągu roku wykształca 2 pokolenia. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Czerwończyk żarek *Lycaena phlaeas* preferuje suche środowisko (miedze, ugory, polany leśne, łąki). W ciągu jednego sezonu pojawiają się 2, czasami nawet 3 pokolenia tych motyli. Samce przejawiają zachowania terytorialne, zaś samice latają na dalsze odległości. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).
- Czerwończyk uroczek *Lycaena tityrus* żyje na obrzeżach lasów, nasłonecznionych polanach, otwartych terenach trawiastych. W ciągu roku pojawiają się 2 pokolenia (na terenach położonych wyżej 1 pokolenie). Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).

- Czerwończyk dukacik *Lycaena virgaureae* zasiedla nasłonecznione obrzeża lasów, i leśnych polan, nieużytki, nasypy kolejowe porośnięte licznymi kwiatami. Samce, podobnie jak inne motyle, rywalizują ze sobą staczając powietrzne bitwy. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem), 132a (wilgotna łąka na N od leśniczówki Orlik).

motyle z rodziny bielinkowatych

- Latolistek cytrynek *Gonepteryx rhamni* - jedyny europejski motyl zimujący w opadłych liściach. Można go spotkać w różnych środowiskach, w lesie, ogrodzie, na łąkach. Cytrynek żyje jak na motyla bardzo długo bo 10-11 miesięcy, stąd dorosłe motyle można spotkać niemal przez cały rok. Motyl znaczną część życia spędza w letargu - zapada w diapauzę letnią (tzw. estywacja) i zimową, które spędza najczęściej pod liśćmi. Oddz.: 132a (wilgotna łąka na N od leśniczówki Orlik).
- Bielinek rzepnik *Pieris rapae* zajmuje szerokie spektrum różnorodnych siedlisk jak lasy, zarośla, pola uprawne, miedze, tereny ruderalne, ogrody. W ciągu roku wykształca 2 pokolenia. Oddz.: 147b (wilgotna łąka na SE od leśniczówki Orlik).
- Bielinek bytomkowiec *Pieris napi* zajmuje różnorodne siedliska takie jak obrzeża lasów, polany, łąki, zarośla, ogrody, parki. Motyle pierwszego pokolenia możemy spotkać od kwietnia do połowy czerwca. Osobniki drugiego obserwuje się w lipcu i pierwszej połowie sierpnia. Czasami, w czasie cieplejszych sezonów, może się pojawić dodatkowe, trzecie pokolenie. Oddz.: 147b (wilgotna łąka na SE od leśniczówki Orlik).

motyle z rodziny powszelatkowatych

- Karłatek ryska *Thymelicus lineola* - występuje na obrzeżach lasów liściastych (łąki, ogrody, parki), lubi środowisko wilgotne. W ciągu roku występuje jedno pokolenie. Oddz.: 195 (na N od Żurejn - wilgotna łąka nad kanałem).

4.2. Mięczaki

Z gromady mięczaków objętych ochroną częściową stwierdzono występowanie ślimaka winniczka *Helix pomatia*.

Z listy gatunków Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa stwierdzono występowanie dwóch gatunków objętych ochroną ścisłą: **poczwarówki zwężonej** *Vertigo angustior* w oddz.: ..... (nad jeziorem Szeląg Wielki, koło leśniczówki Orlik), ... (łąka Gąsiorowska), ... (wilgotna łąka koło Idzbarka i jez. Ostrowińskiego) oraz **poczwarówki jajowatej** *Vertigo moulinsiana* oddz. .... (wilgotna łąka koło Idzbarka i jez. Ostrowińskiego).

Ponadto podczas poszukiwań poczwarówki zwężonej, odnaleziono stanowiska trzech innych gatunków ślimaków. Są to: poczwarówka bezzębna *Columella edentula* (oddz.: 65g, 69b, 301o) poczwarówka prążkowana *Vertigo substriata* (oddz.: 132a, 253a, 301o), poczwarówka rozdęta *Vertigo antivertigo* (oddz. 253a). Wymienione gatunki nie są objęte ochroną gatunkową.

4.3. Płazy i gady

Płazy i gady występują w Polsce dość licznie, chociaż ilość gatunków tych zwierząt jest stosunkowo niewielka.

Płazy są zwierzętami zmiennocieplnymi, żyjącymi w środowisku ziemno-wodnym. Wszystkie płazy przechodzą metamorfozę, czyli cykl zmian morfologicznych i anatomicznych, jak też sposobu życia pozazarodkowych stadiów rozwojowych (np. skrzek - kijanka - okaz doskonały). Obfite występowanie płazów jest wskaźnikiem niewielkiego zanieczyszczenia środowiska (ich naga skóra jest wrażliwa na występowanie zanieczyszczeń wód i powietrza).

Gady podobnie jak płazy są zwierzętami zmiennocieplnymi, lecz przystosowanymi do życia na lądzie (lub wtórnie do życia w wodzie).

Na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki występują typowe dla tego regionu gatunki płazów i gadów. Populacje większości z nich są stabilne, co potwierdziła powszechna inwentaryzacja przyrodnicza z 2007 r.

Tabela XVII Wykaz płazów i gadów występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Płazy Amphibia									
1.	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>								ochrona częściowa (1)
2.	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>			bajoro, jez. Barduń, bagno	NT				* ochrona ścisła (1), (x)
3.	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>			Liczne bagna, kałuża, niewielkie stawy, rów melioracyjny, j. Czarne, j. Stawik, rozlewisko, j. Barduń, j. Żabie, j. Motylek, bagno „łyże”, j. Tłuczek					* ochrona ścisła (1), (x)
4.	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>								ochrona ścisła (1)
5.	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>								ochrona częściowa (1)
6.	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>								ochrona ścisła (1), (x)
7.	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>								ochrona częściowa (1)
8.	Żaba wodna <i>Rana esculenta</i>								ochrona częściowa (1), (4)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9.	Żaba jeziorkowa <i>Rana lessonae</i>								ochrona częściowa (1), (4)
10.	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>								ochrona ścisła (1)
Gady Reptilia									
11.	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>				brak				ochrona częściowa (1)
12.	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>				brak				ochrona częściowa (1)
13.	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>				zwiększony ruch pojazdów				ochrona częściowa (1)
14.	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>				zwiększony ruch pojazdów				ochrona częściowa (1)
15.	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>				tępienie przez człowieka				ochrona częściowa (1), (4)

* gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty

(1) - gatunki, których dotyczy zakaz umyślnego zabijania

(4) - gatunek, którego dotyczy zakaz transportu

(x) - gatunki zwierząt wymagające ochrony czynnej

Status zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (2001).

EXP (Extinct in Poland) - gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe

CR (Critically Endangered) - gatunek skrajnie zagrożony

EN (Endangered) - gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem

VU (Vulnerable) - gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie

NT (Near Threatened) - gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia

LC (Least Concern) - gatunek w kraju niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nienależący do zbyt rzadkich, a nawet lokalnie i/lub czasowo zwiększający swój stan posiadania, a także takie, które reprezentowane są przez populacje marginalne, ledwie zaznaczające się i nietrwałe

4.4. Ptaki

Na terenie naszego kraju stwierdzono stałe występowanie lub sporadyczne pojawianie się około 450 gatunków ptaków (Polska Komisja Faunistyczna, 2012), w tym 36 gatunków ptaków szponiastych (w Europie występuje 38 gatunków ptaków drapieżnych, na świecie około 290 gatunków).

Tereny w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki charakteryzują się bardzo wysokim stopniem zalesienia oraz różnorodnymi biotopami sprzyjającymi występowaniu bogatej awifauny. Znajdują się tu miejsca bytowania m.in. żurawia, bociana czarnego, bielika, orlika krzykliwego, kani czarnej, błotniaka stawowego i wielu innych interesujących gatunków ptaków.

Ptaki szponiaste, które pełniąc rolę selekcyjną i sanitarną są ważnym i niezbędnym czynnikiem w ekosystemach, wpływającym na jakość biotopu, zostały otoczone szczególną opieką. W Polsce pierwsze przepisy o ochronie strefowej gniazd zagrożonych gatunków ptaków szponiastych wprowadzili leśnicy. Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych w Szczecinie objął ochroną stanowiska lęgowe bielika w 1969 r., a w latach siedemdziesiątych wprowadzono tę formę ochrony wokół stanowisk orłów na terenie OZLP w Olsztynie. W 1981 r. Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych wydał zarządzenie o wyznaczeniu stref ochronnych w promieniu 200 m wokół gniazd bielików, rybołówów i orłów przednich. Obecnie regulacje prawne dotyczące wielkości stref i gatunków objętych ochroną strefową zawarte są w rozporządzeniach wykonawczych do Ustawy o ochronie przyrody.

Liczba ptaków szponiastych jest istotnym wskaźnikiem stanu środowiska naturalnego ponieważ bardzo silnie reagują one na wszelkie skażenia. Większość gatunków związana jest z lasem, znajdując warunki do życia w większych kompleksach leśnych o dużym zróżnicowaniu siedlisk i struktury drzewostanów, w pobliżu zbiorników wodnych, bagien i torfowisk. Według stanu na dzień 1.01.2017 r. na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się stanowiska lęgowe 3 gatunków ptaków objętych ścisłą ochroną gatunkową, dla których ustalane są granice miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Gniazda z wyznaczonymi strefami ochrony ścisłej mają tutaj: orlik krzykliwy - 1 stanowisko, bielik - 2 stanowiska, kania czarna – 1 stanowisko. Szczegółowa lokalizacja wyznaczonych stref ochrony ścisłej znajduje się w siedzibie

Nadleśnictwa i nie jest ogólnie dostępna. Według stanu na 1.01.2017 r. utworzone zostały 4 strefy ochronne.

Aktualizacja stref została wykonana w latach 2015-2016 przez członka Komitetu Ochrony Orłów pana J. Jezierskiego.

W strefach ochrony ścisłej nie są wykonywane żadne prace. Sporadycznie po uzgodnieniu z właściwym terytorialnie Dyrektorem Regionalnym Ochrony Środowiska mogą być przeprowadzone prace pielęgnacyjne np. wykonanie cięć sanitarnych po huraganie. Charakterystyczną cechą większości stref jest występowanie w nich jałowego posuszu. Dzięki temu, fragmenty lasów znajdujących się w strefach, cechuje wzrost bioróżnorodności między innymi o gatunki związane z martwym drewnem.

Orlik krzykliwy jest niezbyt często występującym wędrownym ptakiem drapieżnym, chociaż na terenie Polski północno-wschodniej jego populacja jest bardziej liczna. Lubi duże obszary leśne ze starodrzewiem, w pobliżu rozległych łąk, rzek, jezior i bagien. Jego pożywienie stanowią żaby, węże, jaszczurki, gryzonie. We wrześniu odlatuje na zimę do Afryki, skąd powraca w kwietniu.

Obszary funkcjonalne orlika krzykliwego to miejsce gniazdowania objęte ochroną strefową, a także podobne wiekowo drzewostany w promieniu około 500 m oraz wszelkie tereny z niską roślinnością, na których żeruje: łąki śródleśne, poletka łowieckie, niezalesione doliny rzek i strumieni, bagna i torfowiska. Dla orlika ważne są obszary użytkowane rolniczo sąsiadujące z lasem. Dlatego też zalesianie gruntów porolnych przylegających do kompleksów leśnych, w których orlik gniazduje nie jest zalecane, a wręcz szkodliwe.

Bielik to częściowo osiadły, rzadki ptak drapieżny, o rozpiętości skrzydeł do 2,4 m. Żyje w okolicach obfitujących w wodę, na wybrzeżu, nad dużymi bogatymi w ryby rzekami i jeziorami. Buduje olbrzymie gniazda z grubych gałęzi i patyków w starych drzewostanach w pobliżu zbiorników wodnych. Okres lęgowy od lutego do kwietnia. Żywi się rybami, ptakami, drobnymi ssakami, padliną.

Obszary funkcjonalne bielików to miejsca gniazdowania poszczególnych par objęte ochroną strefową oraz wszystkie jeziora i rzeki wraz z pasem drzewostanów wzdłuż linii

brzegowej. Owe pasy drzewostanów położonych wzdłuż jezior, rzek i cieków wodnych w zasadzie obejmują wyznaczone już w planie urządzenia lasu strefy ekotonowe.

Kania czarna to ptak występujący nielicznie w środowiskach otwartych i półotwartych – w okolicach sąsiadujących z lasami jezior i rzek. Żywi się małymi kręgowcami, także padliną, martwymi rybami, odpadkami. Ptak wędrowny, przylot kwiecień, odlot sierpień - wrzesień.

Tabela XVIII Gatunki dziko występujących ptaków w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 2183)

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Strefa ochrony całorocznej	Strefa ochrony okresowej	Okresowy termin ochrony
1	2	3	4	5	6
1.	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	200 m od gniazda	500 m od gniazda	15.03—31.08
2.	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.01—31.07
3.	kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03—31.08
4.	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03—31.08
5.	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	100 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03—31.08
6.	rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	200 m od gniazda	500 m od gniazda	1.03—31.08

Zamieszczoną poniżej listę gatunków ptaków występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki sporządzono w oparciu o informacje zaczerpnięte z opracowań dotyczących planów zadań ochronnych dla rezerwatów i obszarów Natura 2000 znajdujących się w zasięgu Nadleśnictwa. Wykorzystano również informacje zawarte w poprzednim programie ochrony przyrody, informacje ze strony internetowej avelelek.pl, informacje uzyskane od pracowników Nadleśnictwa, a także własne obserwacje terenowe. Lista ta nie jest kompletna i z biegiem lat może być uzupełniana.

Tabela XIX Wykaz ptaków występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
2.	Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>			przelotny					
3.	Gęś zbożowa <i>Anser fabalis</i>			zalatujący					
4.	Gęgawa <i>Anser anser</i>			przelotny					
5.	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>			lęgowy					
6.	Krakwa <i>Anas strepera</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x
7.	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>			lęgowy					
8.	Cyranka <i>Anas querquedula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x
9.	Czernica <i>Aythya fuligula</i>			lęgowy					
10.	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x
11.	Nurogęś <i>Mergus merganser</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x
12.	Derkacz <i>Crex crex</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13.	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
14.	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>			lęgowy					ochrona częściowa (2)
15.	Czapla biała <i>Egretta alba</i>			niełęgowy					ochrona ścisła (2) *
16.	Czapla siwa <i>Adrea cinerea</i>			lęgowy					ochrona częściowa (2)
17.	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x *
18.	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>			prawdopodobnie lęgowy, ale gniazda nie odnaleziono					ochrona strefowa (2), (3), x *
19.	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>			lęgowy (2 stanowiska)	LC				ochrona strefowa (2), (3) *
20.	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>			zalatujący					ochrona strefowa (1), (3), x *
21.	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>			lęgowy (1 stanowisko)	LC				ochrona strefowa (2), (3), x *
22.	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>			zalatujący	NT				ochrona strefowa (2), (3), x *
23.	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>			lęgowy (1 stanowisko)	NT				ochrona strefowa (2), (3), x *
24.	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3), x*
25.	Myszołów <i>Buteo buteo</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
26.	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3)
27.	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3)
28.	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3), x
29.	Łyska <i>Fulica atra</i>			lęgowy					
30.	Żuraw <i>Grus grus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *
31.	Brodzic piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3)
32.	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>			lęgowy					
33.	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), (3)
34.	Śmieszka <i>Larus ridibundus</i>			zalatujący					ochrona ścisła (2)
35.	Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
36.	Siniak <i>Columba oenas</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
37.	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>			lęgowy					
38.	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
39.	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
40.	Puszczyk <i>Strix aluco</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
41.	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *
42.	Dudek <i>Upupa epops</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
43.	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *
44.	Dzięcioł czarny <i>Dryocopos martius</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2),x *
45.	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>			lęgowy					
46.	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
47.	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2),x *
48.	Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
49.	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
50.	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
51.	Lerka <i>Lullula arborea</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
52.	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
53.	Oknówka <i>Delichon urbica</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
54.	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
55.	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
56.	Jemiołuszka <i>Bombycilla garrulus</i>			przelotny, zimą					ochrona ścisła (2)
57.	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
58.	Słownik szary <i>Luscinia luscinia</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
59.	Pleszka <i>Pheonicurus pheonicurus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
60.	Kopciuszek <i>Pheonicurus ochruros</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
61.	Pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
62.	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
63.	Kwiczot <i>Turdus pilaris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
64.	Kos <i>Turdus merula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
65.	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
66.	Piegża <i>Sylvia curruca</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
67.	Rokitniczka <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
68.	Trzcinniczek <i>Acrocephalus scripaceus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
69.	Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
70.	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
71.	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
72.	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
73.	Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
74.	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
75.	Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
76.	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *
77.	Bogatka <i>Parus major</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
78.	Sosnówka <i>Parus ater</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
79.	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
80.	Czubatka <i>Parus cristatus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
81.	Sikora uboga <i>Parus palustris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
82.	Czarnogłówka <i>Parus montanus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
83.	Kowalik <i>Sitta europaea</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
84.	Pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
85.	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2) *
86.	Sroka <i>Pica pica</i>			lęgowy					ochrona częściowa (2)
87.	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
88.	Kawka <i>Corvus monedula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
89.	Wrona siwa <i>Corvus corone</i>			lęgowy					ochrona częściowa (2)
90.	Kruk <i>Corvus corax</i>			lęgowy					ochrona częściowa (2)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par, dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areał)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody		Informacja o ochronie
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
91.	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
92.	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
93.	Wróbel <i>Passer domesticus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2), x
94.	Mazurek <i>Passer montanus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
95.	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
96.	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
97.	Dzwoniec <i>Carduelis chloris</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
98.	Czyż <i>Carduelis spinus</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
99.	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
100.	Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
101.	Czeczotka <i>Carduelis flammea</i>			przelotna jesienią i zimą					ochrona ścisła (2)
102.	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)
103.	Potrzeszcz <i>Emberiza calandra</i>			lęgowy					ochrona ścisła (2)

* gatunek z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej - Dyrektywa Rady UE o ochronie dziko żyjących ptaków

(1) - gatunki dziko występujących zwierząt, w stosunku do których obowiązuje zakaz umyślnego zabijania

(2) - gatunki dziko występujących zwierząt, w stosunku do których obowiązuje zakaz umyślnego okaleczania lub zabijania

(3) - gatunki dziko występujących zwierząt, w stosunku do których obowiązuje zakaz umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych

(x) - gatunki zwierząt wymagające ochrony czynnej

Status zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (2001).

EXP (Extinct in Poland) - gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe

CR (Critically Endangered) - gatunek skrajnie zagrożony

EN (Endangered) - gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem

VU (Vulnerable) - gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie

NT (Near Threatened) - gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia

LC (Least Concern) - gatunek w kraju niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nienależący do zbyt rzadkich, a nawet lokalnie i/lub czasowo zwiększający swój stan posiadania, a także takie, które reprezentowane są przez populacje marginalne, ledwie zaznaczające się i nietrwałe

4.5. Ssaki

Spośród większych, rzadko spotykanych zwierząt, które zostały objęte ochroną, występują na tych terenach bobry, wydry i wilki. Są to gatunki wymienione w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

W Nadleśnictwie Stare Jabłonki pod koniec 2016 r., stwierdzono występowanie 8 stanowisk bobra europejskiego *Castor fiber* (kod 1337), 15 stanowisk występowania wydry *Lutra lutra* (kod 1355) i obserwowano wilki *Canis lupus* (kod 1352), które mają tutaj swój rewir - 1 wataha.

W 2015 r. przeprowadzono badania mające na celu wykrycie gatunków nietoperzy na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki. Podczas prowadzenia nasłuchów w okresie aktywności nietoperzy oraz badań w okresie hibernacyjnym stwierdzono występowanie 10 gatunków nietoperzy. W trakcie badań wytypowano ważne dla nietoperzy potencjalne miejsca rozrodu:

- starodrzew w obrębie oddziałów 37-39,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Mielnik,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Czarne,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Staszkowo,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Gugowo,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Smolanek,
- drzewostany nad brzegiem jeziora Helgut,
- starodrzew koło miejscowości Stare Jabłonki oddz. 190-192,

oraz obszary ważne dla żerowania nietoperzy:

- łąki i podmokłości w obrębie oddziałów 37-39,
- śródleśne łąki „Rapaty” w pobliżu oddz. 69-70 wraz z niewielkim jeziorkiem w oddz. 90,
- łąki Gąsiorowskie oddz. 278, 295.

W bunkrach będących pozostałością po II wojnie światowej znajdują się zimowe hibernakula nietoperzy. Staraniem Nadleśnictwa zainstalowano w tych bunkrach drewniane okiennice i drzwi by utrzymać zimą stałą temperaturę. W drzwiach zostały zamontowane specjalne wejścia dla nietoperzy.

Tabela XX Gatunki dziko występujących ssaków w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 2183)

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Strefa ochrony całorocznej	Strefa ochrony okresowej	Okresowy termin ochrony
1	2	3	4	5	6
1.	Wilk	<i>Canis lupus</i>	-	Miejsce rozrodu i obszar w promieniu 500 m od tego miejsca	01.04—31.08
2.	Nietoperze - wszystkie gatunki występujące na terenie zimowisk, w których w ciągu 3 ostatnich lat choć raz stwierdzono ponad 200 osobników	<i>Chiroptera</i>	-	Pomieszczenia i kryjówki zajmowane przez nietoperze	15.09—15.04

Tabela XXI Wykaz ssaków występujących na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Owadożerne <i>Insectivora</i>									
1.	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>								ochrona częściowa (1)
2.	Kret <i>Talpa europaea</i>								ochrona częściowa - osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodn., szkótek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych
3.	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>								ochrona częściowa (1)
4.	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>								ochrona częściowa (1)
Nietoperze, rękoskrzydłe (<i>Chiroptera</i>)									
5.	Borowiaczek <i>Nyctalus leisleri</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
6.	Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
7.	Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i>			piwnica w Łęguckim Młynie piwnica wł. Klejnowski piwnica w bud. leśniczówki Białe Błota bunkier betonowy (schron piechoty dwukomorowy) piwnica zewnętrzna (ziemianka) bunkier betonowy (schron piechoty dwukomorowy)					ochrona ścisła (1), (3), x
8.	Karlik drobny <i>Pipistrellus pygmaeus</i>								ochrona ścisła (1), (3), x

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
9.	Karlik malutki <i>Pipistrellus pipistrellus</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
10.	Karlik większy <i>Pipistrellus nathusii</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
11.	Mopek zachodni <i>Barbastella barbastellus</i>								ochrona ścisła (1), (3), x *
12.	Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
13.	Nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>								ochrona ścisła (1), (3), x
14.	Nocek Natterera <i>Myotis nattereri</i>		piwnica wł. Załęska bunkier betonowy (schron piechoty dwukomorowy) piwnica ruin pałacu						ochrona ścisła (1), (3), x
Zajacowate Lagomorpha									
15.	Zając szarak <i>Lepus europaeus pallas</i>								
Gryzonie Rodentia									
16.	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>								ochrona częściowa (1)

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Drapieżne Carnivora									
25.	Wilk <i>Canis lupus</i>			tropy - styczeń 2008; tropy na śniegu 8.01.2008; tropy na śniegu 24.01.2008; obserwacja bezpośrednia 1 osobn. - 2.07.2008; tropy - 20.04.2008 obserwacja bezpośrednia 1 osobn. - 27.08.2008; obserwacja bezpośrednia 1 osobn. - 6.09.2008; obserwacja bezpośrednia 1 osobn. - 18.10.2008; obserwacja bezpośrednia 1 osobn. - 16-17.01.2009; tropy na śniegu - 22.01.2009; tropy na śniegu -28.01.2009; tropy na śniegu - 3.02.2009; tropy na śniegu - 8.02.2009; tropy na śniegu - 11.02.2009; tropy - 2010 r., tropy na śniegu - 11.02.2009; tropy na śniegu - 26.02.2009; tropy na śniegu - 12.03.2008; odchody - 3.06.2009; tropy na śniegu - 3.02.2009 r., świeży trop na śniegu (P. Neugebauer) - 26.12.2014; świeży trop na śniegu 2 osobniki (A. Ramczykowska) - 29.12.2014; świeży trop na śniegu 2 osobniki (M. Sławski) - 6.02.2015;	NT				ochrona ścisła (1), x * okresowa ochrona strefowa
26.	Lis <i>Vulpes vulpes</i>								
27.	Jenot <i>Nyctereutes procyonides</i>								
28.	Borsuk <i>Meles meles</i>								

L.p.	Gatunek nazwa polska nazwa łacińska	Oddz. poddz.	Powierz- chnia	Ogólny opis, sposób występowania (osobników lub par) dynamika rozwojowa (zanika, zwiększa areal)	Status zagrożenia wg PCKZ	Opis obiektu kategoria gruntu walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
							projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
36.	Jeleń <i>Cervus elaphus</i>								
37.	Sarna <i>Capreolus capreolus</i>								
38.	Daniel <i>Dama dama</i>								ostanio widziany 3-4 lata temu (inf. ustna z 2016 r.)
39.	Łoś <i>Alces alces</i>								całoroczny okres ochronny

* - gatunek będący przedmiotem zainteresowania Wspólnoty

(1) - gatunki dziko występujących zwierząt, w stosunku do których obowiązuje zakaz umyślnego zabijania

(3) - gatunki dziko występujących zwierząt, w stosunku do których obowiązuje zakaz umyślnego niszczenia ich jaj lub form rozwojowych

(x) - gatunki zwierząt wymagające ochrony czynnej

Status zagrożenia wg Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt (2001).

EXP (Extinct in Poland) - gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe

CR (Critically Endangered) - gatunek skrajnie zagrożony

EN (Endangered) - gatunek bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożony wyginięciem

VU (Vulnerable) - gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie

NT (Near Threatened) - gatunek niższego ryzyka, ale bliski zagrożenia

LC (Least Concern) - gatunek w kraju niewykazujący na razie regresu populacyjnego i nienależący do zbyt rzadkich, a nawet lokalnie i/lub czasowo zwiększający swój stan posiadania, a także takie, które reprezentowane są przez populacje marginalne, ledwie zaznaczające się i nietrwale

Bóbr *Cator fiber*. Typowym miejscem bytowania bobra są doliny i brzegi rzek, strumieni, rowów melioracyjnych oraz brzegi jezior, wzdłuż których rosną drzewa o miękkim drewnie. Bardzo ważną rolę u bobrów odgrywa dostęp do wody, jej jakość nie ma większego znaczenia. Bobry posiadają umiejętność przystosowywania środowiska do swoich potrzeb. Dzięki ogromnej zmienności osobniczej psychiki, one same potrafiły również przystosować się do nowych warunków życia w świecie tak bardzo zmienionym przez człowieka (intensyfikacja produkcji przemysłowej, rolnej, zanieczyszczenie wód powierzchniowych, melioracja rozległych terenów, regulacja rzek itp.). Bóbr jest ziemnowodnym zwierzęciem roślinożernym, a jego pokarm w okresie wegetacyjnym stanowią rośliny wodne i nabrzeżne o nie zdrewniałych pędach (m. in. grąźel, pałka, trzcina, tatarak, skrzyp). Wraz z nadejściem końca okresu wegetacyjnego, bóbr jest zmuszony do przejścia na inny rodzaj pożywienia. Odżywia się wówczas korą z gałęzi drzew takich jak: topole, osiki, wierzby, nie gardzi również dębem, sosną i świerkiem. Około 200 gatunków roślin zielnych i 100 gatunków drzew oraz krzewów stanowi jego jadłospis. Zróżnicowanie to jest uzależnione od możliwości dostępu do pokarmu. Pożywienie magazynowane na zimę jest zatapiane na tratwach pod wodą, czasami w norach. Stawy bobrowe utrzymują wodę na stosunkowo stałym poziomie. Efekty prac wykonywanych przez bobry zmieniają charakter i kształt linii brzegowej cieków i zbiorników wodnych. Środowisko zmienia się uzyskując naturalny charakter z bujną roślinnością i bogatym światem zwierząt. Następuje zmiana warunków hydrologicznych, a rozlewiska magazynują duży procent wody w zlewni. Lokalnie podwyższa się poziom wody gruntowej.

Do XVIII wieku bóbr zasiedlał niemal całą Europę, lecz w ciągu ostatnich 200 lat jego populacja tak bardzo się zmniejszyła, że gatunkowi temu groziło wyginięcie. Dzięki ścisłej ochronie i reintrodukcji (wsiedlaniu bobrów w miejsce ich pierwotnego występowania) ich sytuacja zmieniła się na lepsze. W Polsce, szczególnie w województwach północno-wschodnich, bóbr rozprzestrzeniła się coraz bardziej i obecnie należy do gatunków, które zostały wyprowadzone z zagrożenia. W roku 2000 szacowano, że populacja bobra w kraju osiągnęła poziom około 18 000 sztuk (A. Czech 2000). W 2003 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, na podstawie ankiet przeprowadzonych w nadleśnictwach w całym kraju, liczebność gatunku oceniano na 20

661 osobników (A. Czech 2004). W 2007 r. liczbę bobrów szacowano na 27-30 tysięcy osobników (A. Czech). Według danych GUS w 2012 r. było ich już 80 tysięcy (dane szacunkowe).

Obecnie szacowane są szkody powodowane przez te zwierzęta oraz wydawane w uzasadnionych wypadkach zezwolenia na odstrzał.

Wydra *Lutra lutra*. W ostatnich latach liczebność wydry wykazuje wyraźną tendencję wzrostową. Miejscem występowania wydry są wszelkiego rodzaju zbiorniki wód słodkich: stawy, jeziora, rzeki i kanały, szczególnie te o zalesionych brzegach. Jest ssakiem doskonale przystosowanym do życia w wodzie. Wydry zamieszkują nory o skomplikowanej budowie, wykopane przeważnie nad brzegiem rzeki pod zwisającymi gałęziami drzew. Żyją najczęściej pojedynczo (szczególnie samce poza okresem godowym) lub w grupach rodzinnych. Wydra jest aktywna głównie w nocy. Jej pożywienie stanowią przede wszystkim ryby, ale uzupełnia pokarm również żabami, rakami, rzadziej ptactwem wodnym i drobnymi gryzoniami. W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki zaobserwowano dotąd 15 stanowisk, na których występuje wydra.

Wilk *Canis lupus*. Obszar Nadleśnictwa Stare Jabłonki obejmujący część dawnych terenów puszczańskich jest miejscem występowania wilka. Wilki towarzyszyły ludziom od niepamiętnych czasów. Z historycznych przekazów wynika, że w Wielbarku w 1769 r. dla ochrony mieszczan przed rozbójnikami i wilkami, (te ostatnie były szczególnie groźne zimą) postawiono wysoki parkan z bali i murowaną bramę. Ocenia się, że aktualnie na Warmii, Mazurach, Podlasiu i północnym Mazowszu bytuje około 169-196 wilków w 41-44 watachach. W watasze żyje od 2 do 7 osobników. Na obszarze Europy bardziej zwarty areał występowania wilka utrzymał się jedynie we wschodniej części kontynentu. W Polsce populacja wilków jest dość liczna i szeroko rozprzestrzeniona (H. Okarma, Wł. Jędrzejewski, Chrońmy Przyrodę Ojczyzną, 1996). Liczebność wilków w całej Polsce była szacowana na około 500 osobników w 2001 r. (Wł. Jędrzejewski, K. Schmidt), w 2008 r. populację szacowano na 595 osobników (Wł. Jędrzejewski i in.). Według danych Zakładu Badania Ssaków PAN, liczebność wilków w Polsce w sezonie 2008/2009 szacowano na 543-687 osobników. Według informacji pracowników Nadleśnictwa od lat obserwowane są dorosłe przechodzące osobniki oraz tropy i ślady (odchody) wilków. W pewnych miejscach stale powtarzają się ślady bytności tych drapieżników świadczące o bytowaniu tutaj jednej watahy liczącej 4 osobniki. W 2016 r. leśniczy - pani

L. Neugebauer widziała matkę przenoszącą w pysku młode. Wcześniej w 2015 r. państwo L. i J. Neugebauer obserwowali w swoich leśnictwach, niezależnie od siebie 4 dorosłe osobniki. W sezonie 2014/2015 na terenie RDLP Olsztyn, w tym na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki przeprowadzono inwentaryzację wilków w ramach inwentaryzacji dużych drapieżników (wilków i rysi) na terenie nadleśnictw wchodzących w skład kompleksu leśnego Puszczy Piskiej, Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej, Puszczy Boreckiej, Puszczy Rominckiej i nadleśnictw bezpośrednio do nich przylegających. Na obszarze objętym inwentaryzacją stwierdzono występowanie 24 grup rodzinnych, w tym jedna wataha licząca 4 osobniki zajmowała terytorium nadleśnictw: Stare Jabłonki i Jagiełek. Niewielki fragment terytorium drugiej watahy liczącej 2-3 osobniki znajduje się na granicy z Nadleśnictwem Miłomłyn w NW części Nadleśnictwa Stare Jabłonki. Minimalną liczbę wilków oszacowano na 96-114 osobników, a poszczególne watahy składały się z 2 do 9 osobników.

Autorzy „Strategii ochrony wilków i rysi w Polsce północno-wschodniej” z 2001 r. doc. dr hab. Wł. Jędrzejewski i dr K. Schmidt oceniali, że liczebność i zasięg wilków w Polsce północno-wschodniej w ciągu ostatnich 10-ciu lat (poprzedzających 2001 r.) były stabilne, a wprowadzenie ochrony gatunkowej nie przyczyniło się do zwiększenia populacji. Natomiast autorzy projektu „Program ochrony wilka *Canis lupus* w Polsce” (Okarma H. et. al, 2011) oceniają, że obecnie na obszarze Polski wilk nie jest gatunkiem zagrożonym. Jednak może dojść: „... do zmiany nastawienia myśliwych i hodowców z obojętnego i niechętnego na wrogie... Przyczynić się do tego mogą także bezkompromisowe postulaty i działania radykalnych grup ochroniarskich i propagowanie przez nie obiegowych, często nieprawdziwych informacji dotyczących wilków. ...Czynnikiem decydującym o losie tego gatunku i egzystencji jego lokalnych populacji, jest stopień społecznej akceptacji wilków...”.

5. Szczególne formy ochrony przyrody

Ochrona najcenniejszych składników przyrody została uregulowana ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. 2016, poz. 2134 z późn. zm.), w której zawarte są szczegółowe zapisy określające formy tejże ochrony. Z wymienionych w ustawie form ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się: rezerwaty, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody, chronione rośliny i zwierzęta. Szczegółowe informacje o chronionych roślinach i zwierzętach zostały zamieszczone w rozdziałach: 3.4. i 4.

5.1. Rezerwaty

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się fragmenty dwóch rezerwatów: „Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce” i „Rzeka Drwęca”.

5.1.1. Rezerwat faunistyczny Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce

Rezerwat częściowy „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” zatwierdzony został na podstawie Zarządzenia ML i PD z dnia 5 stycznia 1970 r. (MP z 1970 nr 2 poz.21). Powstał on na bazie pięciu rezerwatów zaprojektowanych dla ochrony bobrów przez OZLP w Olsztynie w 1951 r. Za rezerwat przyrody uznano obszar o powierzchni 4 030,25 ha położony na terenie powiatów: olsztyńskiego, ostródzkiego, morąskiego, lidzbarskiego, braniewskiego, pasłęckiego w ówczesnym województwie olsztyńskim. W skład rezerwatu weszły:

rzeka Pasłęka od źródeł do miasta Braniewa wraz z rozlewiskiem o nazwie jezioro Pierzchalskie o łącznej pow. 450 ha

rzeka Giłwa nad jeziorem Giłwa do ujścia o pow. 2,00 ha

rzeka Morąg o pow. 0,75 ha

rzeka Drwęca Warmińska od miasta Orneta do ujścia o pow. 2,15 ha

rzeka Walsza od miasta Pieniężno do ujścia o pow. 11,00 ha

jezioro Sarąg o pow. 183,00 ha, jezioro Łęguty o pow. 60,90 ha, jezioro Isąg o pow. 395,70 ha

Grunty PGL:

Nadleśnictwo Kudypy – 713,72 ha

Nadleśnictwo Wichrowo – 26,93 ha

Nadleśnictwo Orneta – 195,28 ha

Nadleśnictwo Młynary – 359,07 ha

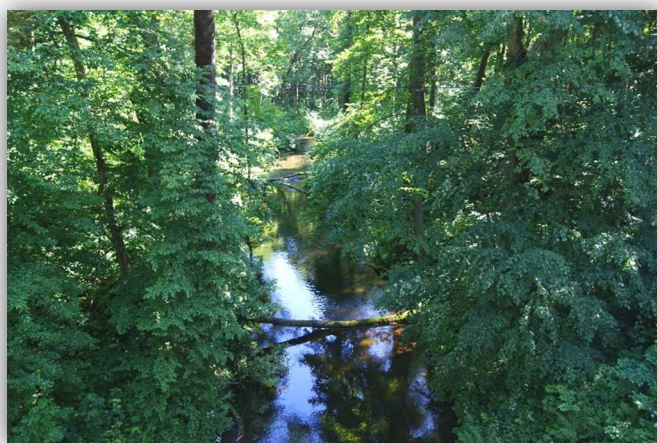
Nadleśnictwo Zaporowo – 701,94 ha

Nadleśnictwo Regity – 97,81 ha

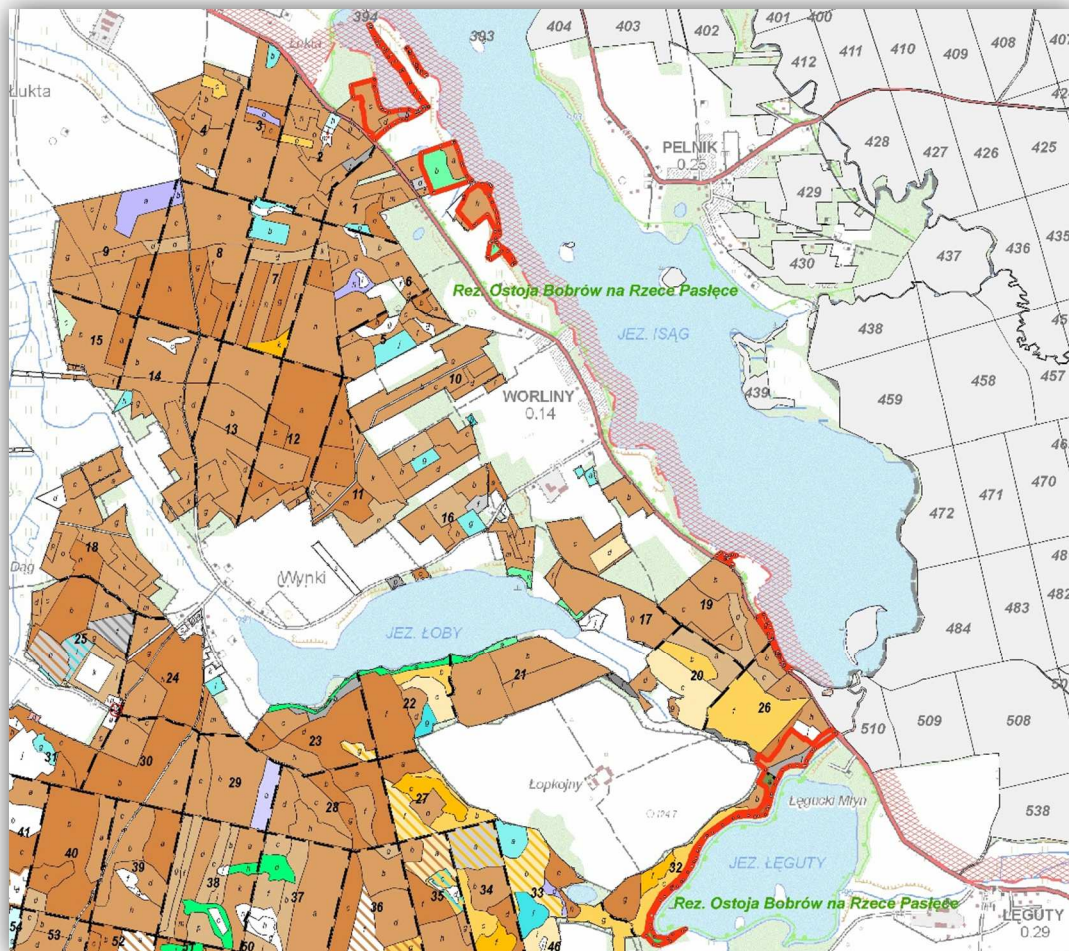
Pasy gruntów państwowych o szerokości 100 m o łącznej powierzchni 480,00 ha i gruntów prywatnych o szerokości 10 m o łącznej powierzchni 350,00 ha położonych wzdłuż rzek i rozlewisk wymienionych w punktach (1,2,3,4,5,6).

W Monitorze Polskim z dnia 30 maja 1989 r. nr 17 poz. 119 ukazało się Zarządzenie MOŚZN i L zmieniające poprzednie Zarządzenie z 1970 r. nr 2 poz. 21. W nowym Zarządzeniu za rezerwat przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” uznano obszar o łącznej powierzchni 4 116,18 ha położony w gminach: Gietrzwałd, Stawiguda, Olsztynek, Łukta, Jonkowo, Świątki, Lubomino, Miłakowo w województwie olsztyńskim i Braniewo, Płoskinia, Wilczęta, Orneta, Godkowo w województwie elbląskim. Zgodnie z Rozporządzeniem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. z 2000 r. Nr 55, poz. 696) powierzchnia rezerwatu wynosi 4 239,97 ha.

Obecnie na skutek zmian administracyjnych oraz przejęcia wielu gruntów dotychczas nieleśnych, udział powierzchni rezerwatu na terenie poszczególnych nadleśnictw przedstawia się inaczej. Część rezerwatu „Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce” znajdująca się obecnie w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki i będąca pod jego zarządem, położona jest w leśnictwie Śmieszny Kąt, w północno-wschodniej części Nadleśnictwa. Ogólna powierzchnia według obecnych planów rezerwatu wynosi 24,58 ha, w oddz. 1a,b,g,h,i, 2a-d, 19a,g, 26a,k,l, 32a,d.

Fragment rezerwatu Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce

Mapa rezerwatu „Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce”

Rezerwat „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce” został utworzony w celu ochrony miejsc bytowania bobrów oraz zapewnienia ciągłości istnienia będącego pod ochroną ginącego gatunku. Utrzymywana przez wiele lat ścisła ochrona bobrów przyczyniła się do znaczącej odbudowy populacji gatunku.

W rezerwacie chronione jest środowisko przyrodnicze, wody otwarte, bagna, torfowiska i lasy. Rzece Pasłęka stanowiąca oś rezerwatu ma bardzo urozmaiconą linię brzegową co wynika ze znacznej falistości terenów, przez które przepływa. Korzystne warunki dla życia bobrów stwarzają występujące wzdłuż brzegów Pasłęki i jej dopływów bogactwo roślin wodnych i bagiennych, zarośla wierzby, brzozy, osiki, olchy i jesionu. O bobrach na rzece Pasłęce wspomina się już od 1926 r. W literaturze niemieckiej opisywano je w 1937 r. (Rocznik Łowiecki 1937/1938). Były to bobry pochodzenia kanadyjskiego, które wydostały się na wolność z prywatnej hodowli. W okresie II wojny

światowej, na okupowanych przez Niemców terenach wschodnich, odłowiono bobry europejskie i wpuszczono je na tereny dzisiejszego rezerwatu. W czasie inwentaryzacji przeprowadzonej 14.11.1946 r. na odcinku Pasłęki w Nadleśnictwie Kudypy, naliczono 28 sztuk bobrów. Następną inwentaryzacja z 1972 r. szacowała ich ilość na 90 sztuk, a pod koniec lat dziewięćdziesiątych liczebność bobrów oceniano na około 160 sztuk. Osobniki występujące obecnie w rezerwacie mają zabarwienie od jasnobrunatnego do prawie czarnego i nie wykazują cech bobrów kanadyjskich.

Według mapy roślinności rzeczywistej załączonej do projektu planu ochrony rezerwatu, w części rezerwatu znajdującego się na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki wyróżniono: lasy grądowe, lasy łęgowe, szuwały właściwe i turzycowe, mokre łąki i pastwiska, ziołorośla oraz kompleksy roślinności synantropijnej i półnaturalnej.

Rezerwat nie posiada aktualnego planu ochrony. Sporządzony został projekt nowego planu ochrony rezerwatu według stanu na 01.01.2003 r., który dotąd czeka na zatwierdzenie. Bardzo istotnym mankamentem tego opracowania jest brak geodezyjnego wydzielenia granic rezerwatu, a w związku z tym niemożność prawnego egzekwowania ochrony obiektu.

W 2015 r. dla rezerwatu zostały ustanowione zadania ochronne na podstawie Zarządzenia nr 22 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie w sprawie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”. Zadania ochronne w zarządzeniu objęły:

- 1) identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, które zostały określone w załączniku nr 1 do zarządzenia;
- 2) opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiarów i lokalizacji poszczególnych zadań, które zostały określone w załączniku nr 2 do zarządzenia;
- 3) wskazania obszarów objętych ochroną czynną i krajobrazową.

W Nadleśnictwie Stare Jabłonki ochroną krajobrazową został objęty obszar rezerwatu w oddz.: 1g, 26l o łącznej powierzchni 2,57 ha.

Pozostały obszar na gruntach Nadleśnictwa objęty jest ochroną czynną.

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 22 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 3 kwietnia 2015 r. (część dotycząca Nadleśnictwa Stare Jabłonki)

L.p.	Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	sposoby eliminacji lub ograniczania zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych i ich skutków
9.	Masowe wydzielanie się posuszu iglastego (Św, So) spowodowane wzmożonym rozwojem kambiofagów mogące doprowadzić do rozpadu drzewostanów iglastych w rezerwacie.	Ograniczenie rozwoju kambiofagów poprzez usuwanie z terenu rezerwatu zasiedlonych przez owady drzew oraz złomów i wywrotów świerkowych.
12.	Nadmierny rozwój gatunków lekkonasiennych (Brz, Os, Wb) na siedlisku grądu. Zagrożenie stabilności i odporności na czynniki środowiska młodnika ze strony czynników biotycznych i abiotycznych.	Usuwanie gatunków lekkonasiennych (Brz, Os, Wb) w celu odsłonięcia gatunków charakterystycznych dla grądu (Db, Lp) oraz przeredzenie nadmiernie przegęszczonych partii młodnika.

Załącznik nr 2 do Zarządzenia nr 22 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 3 kwietnia 2015 r. (część dotycząca Nadleśnictwa Stare Jabłonki)

L.p.	Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja zadań ochronnych
9.	Usuwanie świerków zasiedlonych przez korniki i sosen zasiedlonych przez przyptaszczka w miejscach grupowego występowania drzew zasiedlonych przez owady, po uzyskaniu akceptacji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie. Ww. działanie nie obejmuje usuwania z terenu rezerwatu przyrody posuszu jałowego iglastego. Po uzyskaniu akceptacji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie na usunięcie zasiedlonych świerków należy złożyć sprawozdanie, w którym należy podać liczbę usuniętych drzew oraz masę pozyskanego drewna.	Wg potrzeb i prowadzonego monitoringu świerków zasiedlonych przez korniki.	Obszar rezerwatu
12.	Usuwanie gatunków lekkonasiennych (Brz, Os, Wb) w celu odsłonięcia gatunków charakterystycznych dla grądu (Db, Gb, Lp) oraz przeredzenie nadmiernie przegęszczonych partii młodnika.	0,21 ha	Nadleśnictwo Stare Jabłonki, oddz.: 2d

Uzasadnienie:

9) Usuwanie drzew zasiedlonych przez kornika drukarza oraz przyptaszczka granatka (wskazane w pkt. 9 zał. 2 zarządzenia)

Zaniechanie ingerencji ludzkiej w środowisko przyrodnicze rezerwatu oraz dopuszczenie do wzrostu liczebności kambiofagów może doprowadzić do rozpadu drzewostanów z udziałem świerka i sosny. Ze względu na występowanie w rezerwacie jednogatunkowych monolitów świerkowych i sosnowych oraz ryzyko masowego

rozwoju owadów przyczyniających się do rozpadu drzewostanów zaplanowano działania związane z ograniczeniem ich liczebności. Ww. działanie nie obejmuje usuwania z terenu przedmiotowego rezerwatu przyrody świerkowego i sosnowego posuszu jałowego.

12) Usuwanie gatunków lekkonasiennych oraz przerzedzenie nadmiernie przegęszczonych partii młodnika (wskazane w pkt. 12 zał. 2 zarządzenia)

Zaplanowane działanie ma na celu usunięcie ze składu gatunkowego młodnika gatunków lekkonasiennych, takich jak: brzoza, osika i wierzba w celu odsłonięcia gatunków charakterystycznych dla grądu, takich jak dąb, lipa. Przerzedzenie nadmiernie przegęszczonych partii młodnika pozwoli rozbudować silny system korzeniowy oraz dużą mocną koronę, co zabezpieczy drzewa przed niekorzystnymi czynnikami przyrody nieożywionej.

5.1.2. Rezerwat wodny Rzeka Drwęca

Na południowo-zachodnim krańcu Nadleśnictwa, poza jego gruntami znajduje się fragment rezerwatu Rzeka Drwęca.

Rezerwat utworzono na podstawie Zarządzenia Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27.07.1961 r. (MP z 1961 r. nr 71, poz. 302). Zgodnie z rejestrem rezerwatów zamieszczonym na stronie internetowej RDOŚ w Olsztynie dla rezerwatu „Rzeka Drwęca” powierzchnia rezerwatu wynosi 1344,87 ha (19.03.,2012 r.). Za rezerwat przyrody pod nazwą „Rzeka Drwęca” uznano następujące rzeki, jeziora i grunty na terenie województw olsztyńskiego i bydgoskiego (obecnie warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego):

1) rzekę Drwęcę oraz następujące jej dopływy:

- Grabiczka o długości 15,2 km wraz z jej dopływem Dylewką o długości 11,5 km,
- Pobórska Struga - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Wirwajdy w powiecie ostródzkim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 4,0 km,
- Gizela (Gryźła) - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Kołodziejki w powiecie ostródzkim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 7,0 km wraz z jej dopływem Bałczyną o długości 5,0 km,
- Iławka - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Dziarny w powiecie iławskim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 5,0 km,

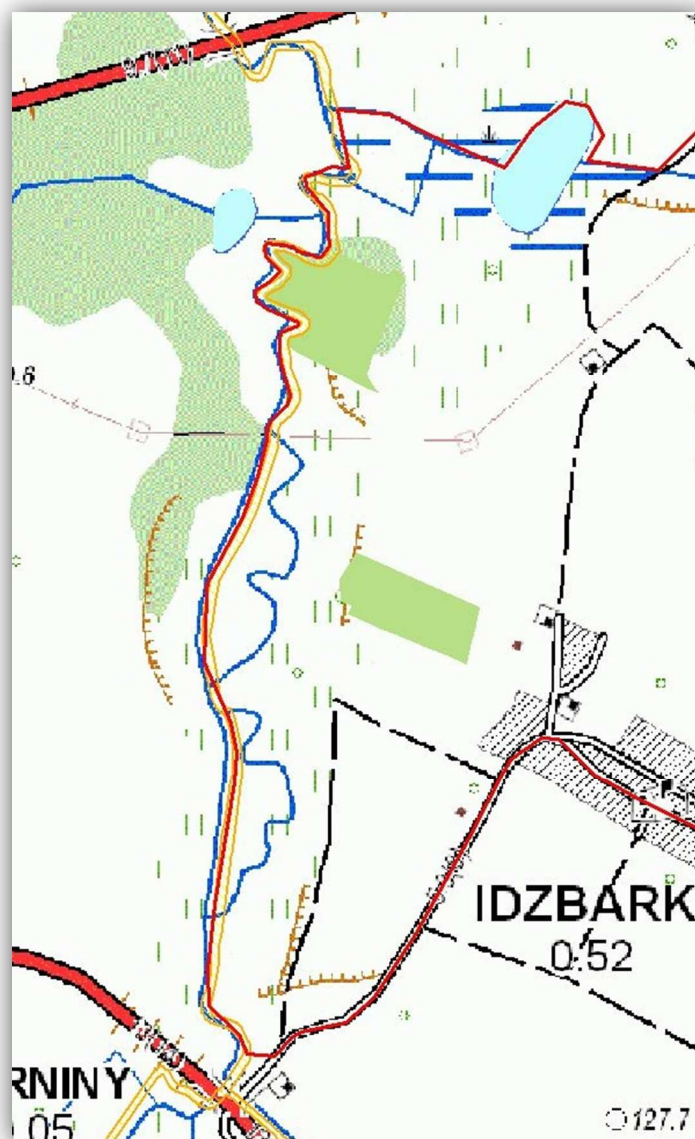
- Elszka - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Rodzone w powiecie nowomiejskim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 1,0 km,
  - Wel - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Bratian w powiecie nowomiejskim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 0,7 km,
  - Rypienica - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Strzygi w powiecie rypińskim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 16,0 km,
  - Ruziec - od jazu piętrzącego przy młynie w miejscowości Zaręba w powiecie golubsko-dobrzyńskim do ujścia jej do rzeki Drwęcy o długości 1,7 km;
- 2) jeziora przepływowe położone w powiecie ostródzkim:
- Ostrowin o powierzchni 52,00 ha,
  - Drwęckie o powierzchni 667,00 ha;
- 3) tereny ciągnące się pasmami szerokości 5 m wzdłuż brzegów wymienionych rzek i jezior.

Na terenie RDLP w Olsztynie rezerwat położony jest w zasięgu nadleśnictw: Łława, Jagiełek, Miłomłyn, Olsztynek i Stare Jabłonki. W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki rezerwat zajmuje powierzchnię 3,39 ha (wg wyliczeń z mapy numerycznej). Dotąd powierzchnia rezerwatu nie została wydzielona geodezyjnie, stąd określenie jego dokładnej powierzchni w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki nie jest możliwe.

Rezerwat utworzono w celu zachowania i ochrony ze względów naukowych i dydaktycznych środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, a w szczególności w celu ochrony środowiska pstrąga, troci i certy.

Fragment rezerwatu „Rzeka Drwęca”

Mapa rezerwatu Rzeki Drwęca w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Dla rezerwatu opracowano plan ochrony na okres od 1.01.2009 r. do 31.12.2028 r. Jednak dokument nie został dotąd zatwierdzony. Dla rezerwatu obowiązują stosowane doraźnie zarządzenia w sprawie ustanowienia zadań ochronnych (Zarządzenie nr 48 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 8 lipca 2016 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Rzeki Drwęca w granicach województwa warmińsko-mazurskiego).

Głównym przedmiotem ochrony jest obecnie „ochrona warunków trwania populacji łososia, troci i certy oraz jesiotra bałtyckiego i minoga rzeczno. Drugorzędnym przedmiotem ochrony jest ochrona warunków trwania zespołów ryb

charakterystycznych dla poszczególnych odcinków rzeki i jej dopływów, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich bądź zagrożonych.”

Tabela XXII Rodzaje i typy rezerwatów w Nadleśnictwie Stare Jabłonki według klasyfikacji prof. E. Symonides

Rezerwat	Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce	Rzeka Drwęca
1	2	3
Rodzaj rezerwatu	Faunistyczny	Wodny
Symbol	Fn	W
Typ wg przedmiotu ochrony	Faunistyczny	Faunistyczny
Symbol	PFn	PFn
Podtyp wg przedmiotu ochrony	ssaków	ryb
Symbol	ss	ry
Typ wg typu ekosystemu	Wodny	Wodny
Symbol	EW	EW
Podtyp wg typu ekosystemu	rzek i ich dolin, potoków i źródeł	rzek i ich dolin, potoków i źródeł
Symbol	rp	rp

Tabela XXIII Ogólna charakterystyka rezerwatów

Lp.	Nr rejestru wojew. warm.-maz.	Nazwa rezerwatu	M.P. Nr poz. rok	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia w ha według		Ważniejsze		Powierzchnia w ha		Uwagi
				oddz. poddz.	gmina leśnictwo	przedmiotu ochrony	typu środowiska	MP	planu ochrony	zbiorowiska zespoły roślinne	grupy zwierząt	badawcza	kontrolna	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	76	Ostoja bobrów na rzece Pasłęce	M.P. nr 2 poz. 21 z 1970 r.	1a,b,g,h,i, 2a-d, 19a,g, 26a,k,l, 32a,d	Łukta Śmieszny Kąt	Faunistyczny/ssaków	różnych ekosystemów / lasów i wód	4030,25	24,58	<i>Salicetum pentandro - cinerea</i> <i>Sphagno-Squarosi-Alnetum</i> <i>Qurco-Peacetum</i> <i>Ribeso nigri-Alnetum</i> <i>Salicetum albo-fragilis</i> <i>Fraxino-Alnetum</i> <i>Cardamino-Alnetum glutinosae</i> <i>Ficario-Ulmetum</i> <i>Ficario-Ulmetum minoris chrysosplenietosum</i> <i>Stellario holosteae-Carpinetum betuli</i> <i>Tilio cordatae-Carpinetum betuli</i> <i>Acer platanoides-Tilia cordata</i>	bóbr <i>Castor fiber</i>			Brak planu ochrony. Brak geodezyjnego wydzielenia granic rez.
2.	89	Rzeka Drwęca	MP nr 71 poz. 302 z 1961 r.	-	Ostróda	Środowisko wodne i ryby w nim bytujące, a w szczególności: łosoś, troć, cęta oraz jesiotr bałtycki i minog rzeczny	rzeki i ich doliny, źródła, jeziora	1344,87	-	<i>Ribo-nigri -Alnetum</i> <i>Sphano squarrosi-Alnetum</i> <i>Alnion-glutinosae</i> <i>Salicetum pentandro-cinereae</i> Zbiorowiska klasy <i>Phragmiterea</i>	gatunki ryb słodkowodnych: łosoś, troć, cęta oraz jesiotr bałtycki i minog rzeczny			Brak planu ochrony. Brak geodezyjnego wydzielenia granic rez.

Tabela XXIV Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwachach

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwość realizacji celów ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							dotychczasowe	proponowane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce	Miejsca bytowania bobrów i bobry jako gatunek chroniony	Ochrona miejsc bytowania bobrów oraz zapewnienie ciągłości istnienia gatunku, który jest objęty ochroną częściową	Zachodzi sukcesja krzewów i drzew na terenach zabagnionych, drzewostany wchodzą w kolejne etapy rozwoju, trwają procesy erozyjne rzeki Pasłęki	Duże z powodu atrakcyjności turystycznej i wędkarskiej rzeki Pasłęki	Realizacja ochrony wymaga stałej uwagi, szczególnie latem z powodu ruchu turystycznego	Ochrona bierna	Ograniczenie i ukierunkowanie ruchu turystycznego	Brak planu ochrony
2.	Rzeka Drwęca	Ochrona warunków trwania populacji łośosia, troci i certy oraz jesiotra bałtyckiego i minoga rzeczno. Drugorzędny przedmiotem ochrony jest ochrona warunków trwania zespołów ryb charakterystycznych dla poszczególnych odcinków rzeki i jej dopływów, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich bądź zagrożonych.	Trwałość populacji ryb wędrownych ze szczególnym uwzględnieniem: łośosia, troci, certy, jesiotra bałtyckiego i minoga rzeczno. Trwanie zespołów ryb charakterystycznych dla poszczególnych odcinków rzeki i jej dopływów, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków rzadkich bądź zagrożonych.	-	Duże: homogenizacja środowiska na skutek eutrofizacji wód i regulacji rzeki i jej dopływów, kłusownictwo, rozdrobnienie i parcelacja kompleksów przyrodniczych, regulacja cieków, zabudowa hydrotechniczna (brak przepławek, lub przepławki wadliwie funkcjonujące), zmiana stosunków wodnych (nieprzemysłane prace melioracyjne i regulacyjne)	Trudna do ustalenia	Brak	Czynna	Brak planu ochrony

5.2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Nadleśnictwo Stare Jabłonki położone jest w zasięgu trzech obszarów chronionego krajobrazu:

- Obszar Chronionego Krajobrazu **Doliny Pastęki**. Został powołany Rozporządzeniem nr 147 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 179, poz. 2632) na łącznej powierzchni 43 307,3 ha. Położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie braniewskim (gminy: Braniewo, Płoskinia, Wilczęta); w powiecie elbląskim (gmina Godkowo); w powiecie lidzbarskim (gminy: Lubomino, Orneta); w powiecie ostródzkim (gminy: Łukta, Miłakowo) oraz w powiecie olsztyńskim (gminy: Jonkowo, Olsztynek, Stawiguda, Świątki). W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki obejmuje powierzchnię 187 ha.
- Obszar Chronionego Krajobrazu **Lasów Taborskich**. Został powołany Rozporządzeniem nr 150 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 13 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 179, poz. 2635) na powierzchni 29 941,7 ha. Położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie olsztyńskim (gminy: Gietrzwałd, Olsztynek) oraz w powiecie Ostródzkim (gminy: Łukta, Miłomłyn, Morąg, Ostróda, miasto Ostróda). W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki obejmuje powierzchnię 11 099 ha.
- Obszar Chronionego Krajobrazu **Doliny Górnej Drwęcy**. Został powołany Rozporządzeniem nr 110 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 3 listopada 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 176, poz. 2578) na łącznej powierzchni 17 472,4 ha. Położony jest w województwie warmińsko-mazurskim, w powiecie ostródzkim (gminy: Grunwald, Ostróda, miasto Ostróda) oraz w powiecie olsztyńskim (gmina Olsztynek). W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki obejmuje powierzchnię 174 ha.

5.3. Obszary Natura 2000

Sieć Natura 2000 obejmuje obszary istotne dla zachowania europejskiego dziedzictwa przyrodniczego. Jest to opracowana kompleksowo, legislacyjnie i politycznie optymalizacja działań na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy. Celem tego projektu jest zachowanie w możliwie jak najlepszym stanie najcenniejszych przyrodniczo obszarów, na których występują siedliska przyrodnicze bądź gatunki uwzględnione w aktach prawnych UE dotyczących ochrony przyrody.

Podstawę prawną ochrony europejskiej fauny i flory stanowią dwa akty prawne:

- 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków, zwany Dyrektywą Ptasia, uchwalonej 2 kwietnia 1979 r., a zmodyfikowany dyrektywami: 981/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/EWG. Obecnie obowiązującym aktem jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
- 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjącej fauny i flory, zwanej Dyrektywą Siedliskową, uchwalonej 21 maja 1992 r., zmienionej dyrektywą 97/62/EWG.

Dyrektywa ptasia

Głównym celem tej Dyrektywy jest utrzymanie (lub dostosowanie) populacji gatunków ptaków na poziomie odpowiadającym wymaganiom ekologicznym, naukowym i kulturowym. Przy dążeniu do osiągnięcia tego celu, nakazuje ona uwzględnianie wymagań ekonomicznych i rekreacyjnych (pod tym ostatnim pojęciem kryje się przede wszystkim łowiectwo), jakie istnieją w danym państwie.

Zobowiązuje Państwa Członkowskie do podjęcia koniecznych działań, w celu utrzymania populacji wszystkich gatunków dzikich ptaków na odpowiednim poziomie, poprzez utrzymanie lub odtworzenie dostatecznego zróżnicowania obszaru ich siedlisk.

Dyrektywa Ptasia zawiera 7 załączników:

- I. Zawiera listę gatunków ptaków, które powinny zostać objęte szczególnymi środkami ochrony.
- II. Gatunki, na które wolno polować na terenie państw UE oraz te, na które można polować na mocy prawa krajowego.

- III. Gatunki, w przypadku których jest dozwolony obrót - zawiera listę gatunków ptaków, którymi handel jest dozwolony, o ile zostały pozyskane zgodnie z obowiązującym prawem.
- IV. Metody, narzędzia i środki transportu, których nie można stosować w celu zabijania lub łapania ptaków - wymienia zabronione sposoby polowań.
- V. Zawiera listę tematów badań, zalecanych jako podstawa ochrony, gospodarki oraz możliwego wykorzystania populacji dzikich ptaków.
- VI. Zawiera wykaz aktów zmieniających Dyrektywę 79/409/EWG.
- VII. Zawiera tabelę korelacji Dyrektywy 2009/147/WE z Dyrektywą 79/409/EWG.

Dyrektywa siedliskowa

Dyrektywa ta została przyjęta kilkanaście lat po Dyrektywie Ptasiej. Jest od niej bardziej szczegółowa oraz reguluje więcej zagadnień. Zawiera postanowienia dotyczące ochrony siedlisk, postanowienia dotyczące ochrony gatunkowej oraz reguluje różne drobniejsze zagadnienia. Stanowi podstawę tworzenia sieci Natura 2000. Podstawowym celem tej dyrektywy jest spowodowanie szeregu działań, które przyczynią się do zachowania różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium Państw Członkowskich. Podobnie jak w przypadku Dyrektywy Ptasiej, ważnym uzupełnieniem przepisów Dyrektywy Siedliskowej są jej załączniki:

- I. Zawiera listę 197 rodzajów siedlisk przyrodniczych o znaczeniu europejskim, których zachowanie wymaga tworzenia Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), z czego 61 uznano za priorytetowe.
- II. Zawiera listę gatunków roślin i zwierząt, których ochrona wymaga tworzenia SOO.
- III. Kryteria wyboru obiektów kwalifikujących się jako SOO.
- IV. Zawiera listę gatunków roślin i zwierząt, które wymagają ścisłej ochrony.
- V. Zawiera listę gatunków roślin i zwierząt, które wymagają ochrony, lecz można je na określonych zasadach pozyskiwać - pozyskanie ze stanu naturalnego musi odbywać się pod kontrolą.
- VI. Lista niedozwolonych metod chwytania, zabijania i transportu zwierząt.

W Polsce regulacje prawne dotyczące systemu obszarów chronionych „Natura 2000” zawarte zostały w ustawie o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2004

nr 92 poz. 880) i ustawą o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw z 3 października 2008 r. oraz w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. nr 25, poz. 133) i w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. nr 77 poz. 510).

W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajdują się fragmenty trzech obszarów Natura 2000. Są to: obszar specjalnej ochrony ptaków (OSOP): Dolina Pasłęki PLB280002 oraz dwa obszary mające znaczenie dla Wspólnoty objęte ochroną w ramach Dyrektywy Siedliskowej (OZW): Dolina Drwęcy PLH280001 i Rzeka Pasłęka PLH280006.

5.3.1. Dolina Pasłęki PLB280002

Obszar specjalnej ochrony ptaków (OSOP) o powierzchni 20 669,89 ha (w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki 636 ha, a na jego gruntach powierzchnię 33,79 ha). Ostoja obejmuje fragment powierzchni Nadleśnictwa w oddz.: 1a-j, 2a-f, 19a,g, 26a,l, 32a-d.

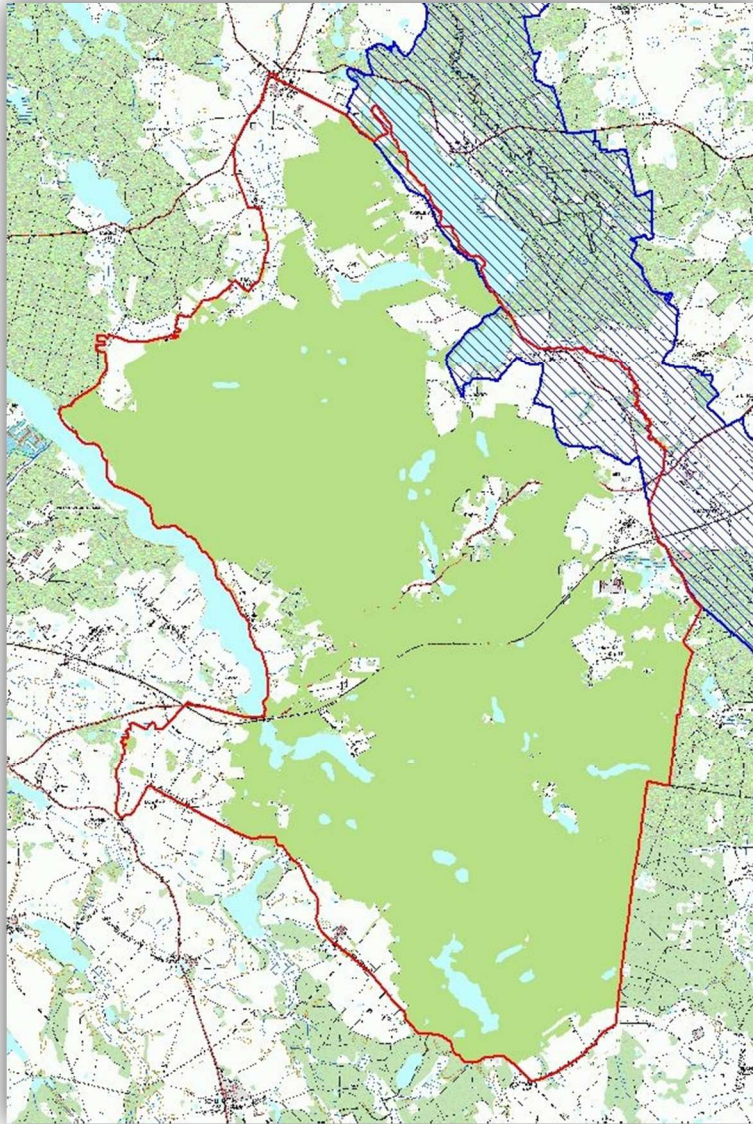
Pasłęka jest jedną z niewielu rzek, które nie zostały uregulowane. Obszar jest miejscem występowania 23 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3, C6) następujących gatunków ptaków: nurogęś, błotniak łąkowy, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, trzmiełojad, samotnik, zimorodek, siniak. W dość dużym zagęszczeniu (C7) występują tutaj również: bąk, bocian biały, bocian czarny, błotniak stawowy, derkacz i rybitwa czarna. Stwierdzono również występowanie takich gatunków jak: kropiatka, zielonka, żuraw, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł biało grzbiety, lerka, podróżniczek, jarzębatka, gąsiorek.

Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar według standardowego formularza danych (natura2000.gdos.gov.pl 17.05.2016 r.):

1. Oddziaływania negatywne:

- A02.01 – intensyfikacja rolnictwa (poziom oddziaływania H - wysoki),
- A10.01 – usuwanie żywopłotów i zagajników lub roślinności karłowatej (poziom oddziaływania H - wysoki),

- C03.03 – produkcja energii wiatrowej (poziom oddziaływania H - wysoki),
- E – urbanizacja, budownictwo mieszkaniowe i handlowe (poziom oddziaływania H - wysoki),
- J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie (poziom oddziaływania H - wysoki),
- H01.05 – rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem (poziom oddziaływania L - niski),
- B01 – zalesianie terenów otwartych (poziom oddziaływania M - średni),
- A03.03 – zaniechanie / brak koszenia (poziom oddziaływania M - średni),
- B02.02 – wycinka lasu (poziom oddziaływania M - średni),
- G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku, rekreacji, uprawiane w plenerze (poziom oddziaływania M - średni),
- G01.01.02 – niemotorowe sporty wodne (poziom oddziaływania M - średni),
- E03.01 – pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych (poziom oddziaływania L - niski).

Mapa obszaru Dolina Pasłęki PLB280002 w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Dla obszaru Dolina Pasłęki w 2014 r. został opracowany plan zadań ochronnych, który został zatwierdzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 2 grudnia 2014 r. (Dz. Urz. woj. warm.-maz. z dnia 4 grudnia 2014 r., poz. 3975).

Tabela XXV Gatunki objęte art. 4 Dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (Dolina Pasłęki PLB280002)

Gatunek					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ populacji	Wielkość		Jednostka	Kategoria C/R/V/P	Jakość danych G/M/P/DD	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	A223	<i>Aegolius funereus</i>			p	2	3	i		M	D			
B	A229	<i>Alcedo atthis</i>			p	15	45	p		G	C	A	C	C
B	A052	<i>Anas crecca</i>			r	2	5	i		M	D			
B	A055	<i>Anas querquedula</i>			r	15	23	p		G	C	B	C	C
B	A051	<i>Anas strpera</i>			r	10	15	p		G	C	B	C	C
B	A089	<i>Aquila pomarina</i>			r	42	44	p		G	B	A	C	B
B	A021	<i>Botaurus stellaris</i>			r	2	6	males		G	D			
B	A067	<i>Bucephala clangula</i>			r	12	22	p		G	C	B	C	C
B	A224	<i>Caprimulgus europaeus</i>			r	2	3	p		G	D			
B	A197	<i>Chlidonias niger</i>			r	3	3	p		G	D			
B	A031	<i>Ciconia ciconia</i>			r	42	42	p		G	D			
B	A030	<i>Ciconia nigra</i>			r	4	5	p		G	D			
B	A081	<i>Circus aeruginosus</i>			r	35	41	p		G	C	B	C	C
B	A084	<i>Circus pygargus</i>			r	3	5	p		G	D			
B	A207	<i>Columba oenas</i>			r	20	30	i		M	D			
B	A122	<i>Crex crex</i>			r	53	53	males		G	D			
B	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>			r	1	1	p		G	D			
B	A238	<i>Dendrocopos medius</i>			p	100	140	p		G	C	B	C	B
B	A236	<i>Dryocopus martius</i>			p	50	60	p		G	D			
B	A320	<i>Ficedula parva</i>			r	190	190	p		M	C	B	C	C
B	A127	<i>Grus grus</i>			r	39	69	p		G	D			

Gatunek					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ populacji	Wielkość		Jednostka	Kategoria C/R/V/P	Jakość danych G/M/P/DD	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
B	A075	<i>Haliaeetus albicilla</i>			p	8	10	p		G	C	B	C	B
B	A022	<i>Ixobrychus minutus</i>			r	1	1	p		G	D			
B	A338	<i>Lanius collurio</i>			r	300	300	p		M	D			
B	A246	<i>Lullula arborea</i>			r	48	58	p		G	D			
b	A272	<i>Luscinia svecica</i>					1	i		M	D			
B	A070	<i>Mergus merganser</i>			r	9	13	p		G	C	B	C	C
B	A073	<i>Milvus migrans</i>			r	2	5	p		G	C	B	C	C
B	A074	<i>Milvus milvus</i>			r	4	5	p		G	C	B	C	C
B	A072	<i>Pernis apivorus</i>			r	9	17	p		G	C	B	C	C
B	A234	<i>Picus canus</i>			p	17	24	p		G	C	B	C	B
B	A120	<i>Porzana parva</i>			r	4	4	p		G	D			
B	A119	<i>Porzana porzana</i>			r	1	1	p		G	D			
B	A307	<i>Sylvia nisoria</i>			r	10	12	p		G	D			
B	A165	<i>Tringa ochropus</i>			r	22	30	p		G	C	B	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP.: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ populacji: p = osiadłe, r = wydająca potomstwo, c = przelotna, w = zimująca (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć typu „p = osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary, males = nawołujące samce lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. portal referencyjny).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

5.3.2. Dolina Drwęcę PLH280001

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Dolina Drwęcę PLH280001 o powierzchni 12 561,56 ha (w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki zajmuje 899 ha, a na jego gruntach powierzchnię 742,27 ha). Ostoja położona jest w oddz.: 266Aa-d, 276, 277, 283, 291, 292, 293, 294, 295, 296 297, 298, 299, 300, 301, 311, 312, 313, 319, 326, 330, 336, 337, 338, 343, 344, 350, 351. W skład powierzchni wchodzi również nieliterowane wydzielania liniowe położone w wymienionych powyżej wydzieleniach.

Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla rzadkich gatunków zwierząt związanych ze środowiskiem wodnym i objętych ochroną. Stwierdzono tu występowanie 27 gatunków z Załącznika II DS, w tym gatunki ryb: minóg strumieniowy (*Lampetra planan*), jesiotr bałtycki (*Acipenser oxyrhynchus*), boleń (*Aspius aspius*), różanka (*Rodeus sariceus*), koza (*Cobitis taenia*), piskorz (*Misgurnus fossilis*), głowacz białopłetwy (*Cattus gobio*). Na Drwęcę prowadzone są działania mające na celu restytucję jesiotra bałtyckiego. Do największych wartości tego obszaru należy również duża mozaika siedlisk związanych z doliną rzeczną, wśród których znalazły się: nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników, niżowe, nadrzeczne zbiorowiska okrajkowe, starorzecza, świeże niżowe łąki użytkowane ekstensywnie, łąki olszowo-jesionowe. Ponadto występują tu siedliska związane z krajobrazem pojeziernym, które mają wpływ na warunki hydrologiczne i mikroklimatyczne obszaru: brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*, naturalne dystroficzne zbiorniki wodne, naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*, torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą, torfowiska wysokie zdegradowane, zdolne do naturalnej i stymulowanej sukcesji oraz torfowiska przejściowe i trzęsawiska. Niewielki udział w powierzchni mają siedliska marginalne, tj. wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi.

Rzeka Drwęcę jest korytarzem ekologicznym, z którego korzystają przede wszystkim gatunki ryb i minogów. Natomiast dolina rzeki jest wykorzystywana do celów migracyjnych przez wiele gatunków zwierząt, w tym ptaków.

Tabela XXVI Typy siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, występujących na obszarze Dolina Drwęcy i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie w ha	Jaskinie	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzch. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2330			0,02		G	D			
3110					G	D			
3130			5,60		M	A	C	B	A
3150			1176,59		M	A	C	B	B
3160			16,97		M	B	C	B	B
3260			4,92		G	C	C	C	C
3270			0,00		M	D			
6410			1,38		G	D			
6430			9,78		M	C	C	C	C
6430			9,89		M	C	C	C	C
6510			526,09		M	A	C	A	A
7110			3,93		G	D			
7140			17,50		M	B	C	B	B
7150			0,00		M	D			
7230			1,89		G	D			
9110			21,64		M	D			
9130			112,43		M	D			
9160			304,84		M	C	C	C	C
9170			208,81		M	C	C	C	C
91D0			21,59		M	C	C	C	C
91E0			256,63		M	A	C	A	A
91F0			7,77		M	D			

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą się odnosić zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

2330 wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus, Agrostis*)

3110 jeziora lobeliowe

3130 brzegi lub osuszone dna zbiorników wodnych

3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*

3160 naturalne dystroficzne zbiorniki wodne

3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników

3270 zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p.

6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

6430 ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

6430 ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

6510 nizinne i górskie świeże łąki użytkowe ekstensywnie

7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą

7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska

7150 obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku (*Rhynchosporion*)

7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak turzycowisk i mechowisk

- 9110** kwśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)
- 9130** żyzne buczyny (*Galio odorati-Fagenion*)
- 9160** grąd subatlantycki
- 9170** grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny
- 91D0** bory i lasy bagienne
- 91E0** łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
- 91F0** łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe

Na obszarze Dolina Drwęcy w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki występują siedliska:

- **7110** torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą
- **7140** torfowiska przejściowe i trzęsawiska
- **9110** kwśne buczyny (*Luzulo-Fagetum*)
- **9130** żyzne buczyny (*Galio odorati-Fagenion*)
- **9160** grąd subatlantycki
- **9170** grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny
- **91D0** bory i lasy bagienne
- **91E0** łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe
- **91F0** łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe

Tabela XXVII Gatunki wymienione w załączniku II do Dyrektywy 92/43/EWG występujące na obszarze Dolina Drwęcy według SDF

Gatunek					Populacja na obszarze						Ocena obszaru			
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ populacji	Wielkość		Jednostka	Kategoria C/R/V/P	Jakość danych G/M/P/DD	A/B/C/D	A/B/C		
						Min	Max				Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
P	1617	<i>Angelica palustris</i>			p				C	M	C	B	B	B
I	4056	<i>Anisus vorticulus</i>			R				P	G	B	A	A	B
F	1130	<i>Aspius aspius</i>			r				R	M	C	B	C	B
A	1188	<i>Bombina bombina</i>			p				R	M	C	B	C	B
M	1337	<i>Castor fiber</i>			p	80	130	p	C	M	C	B	C	C
F	1149	<i>Cobitis taenia</i>			r				R	M	C	A	C	B
F	1163	<i>Cottus gobio</i>			p				C	M	C	B	C	B
F	1099	<i>Lampetra fluviatilis</i>			c				R	M	C	B	A	A
F	1096	<i>Lampetra planeri</i>			p				R	M	D			
M	1355	<i>Lutra lutra</i>			p	25	35	i	R	M	C	B	C	B
F	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>			r				R	M	B	C	C	C
F	1134	<i>Rhodeus amarus</i>			r				C	M	C	A	C	C
F	1106	<i>Salmo salar</i>			c				V	M	C	C	A	A
A	1166	<i>Triturus cristatus</i>			r				R	M	C	B	C	C
I	1014	<i>Vertigo angustior</i>			p					G	A	A	C	A
I	1016	<i>Vertigo moulinsiana</i>			p					G	B	A	C	B

- Grupa: A = płazy, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ populacji: p = osiadłe, r = wydająca potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. portal referencyjny).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. ogólne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie jeśli nie da się dokonać nawet szacunkowej oceny wielkości populacji)

Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar według standardowego formularza danych:

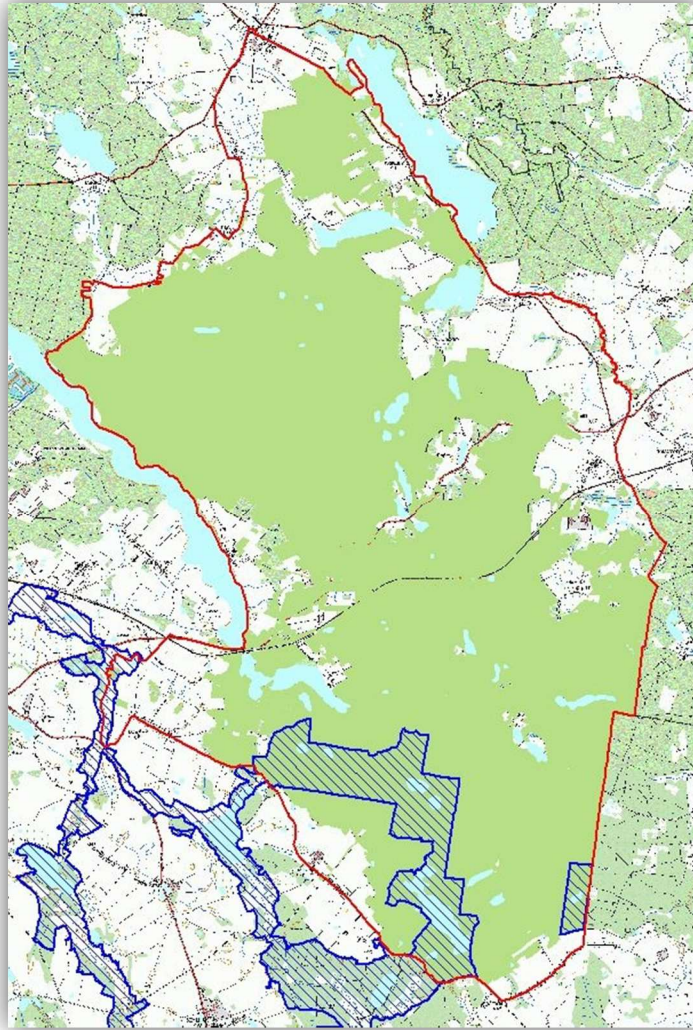
1) Oddziaływania negatywne:

- B02.02 – wycinka lasu (poziom oddziaływania L - niski),
- A08 - nawożenie (nawozy sztuczne), (poziom oddziaływania L - niski),
- H01 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych) (poziom oddziaływania L - niski),
- J02.03 - regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych (poziom oddziaływania L - niski),
- J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska (poziom oddziaływania M - średni),
- J03.02.03 - zmniejszenie wymiany materiału genetycznego (poziom oddziaływania H - wysoki),
- J02.01 - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie (poziom oddziaływania L - niski),
- G01.01.02 - niemotorowe sporty wodne (poziom oddziaływania M - średni),
- E01.03 - zabudowa rozproszona (poziom oddziaływania H - wysoki),
- G01.08 - inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku (poziom oddziaływania M - średni),
- K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja) (poziom oddziaływania M - średni),
- A03.03 - zaniechanie / brak koszenia (poziom oddziaływania H - wysoki),
- J03.02.01 - zmniejszenie migracji / bariery dla migracji (poziom oddziaływania H - wysoki),
- C03 - wykorzystywanie odnawialnej energii abiotycznej (poziom oddziaływania M - średni),
- G05.07 - niewłaściwie realizowane działania obronne lub ich brak (poziom oddziaływania L - niski),
- K02.02 - nagromadzenie materii organicznej (poziom oddziaływania L - niski),
- A04.01.01 - intensywny wypas bydła (poziom oddziaływania L - niski),
- F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo (poziom oddziaływania H - wysoki),
- J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych (poziom oddziaływania L - niski),

- J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk (poziom oddziaływania L - niski),
- J02.05.05 - niewielkie projekty hydroenergetyczne, jazy (poziom oddziaływania M - średni),
- F02.03 - wędkarstwo (poziom oddziaływania M - średni),
- A03.01 - intensywne koszenie lub intensyfikacja (poziom oddziaływania L - niski),
- I01 - obce gatunki inwazyjne (poziom oddziaływania M - średni),
- B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew (poziom oddziaływania M - średni),

2) Oddziaływania pozytywne:

- B02.01 - odnawianie lasu po wycince (nasadzenia), (poziom oddziaływania M - średni),
- B02.05 - nieintensywna produkcja drewna (pozostawienie martwych starych drzew (poziom oddziaływania M - średni),
- A04.02.05 - nieintensywny wypas zwierząt mieszanych (poziom oddziaływania M - średni),
- B01.01 - zalesianie terenów otwartych (drzewa rodzime) (poziom oddziaływania L - niski).

Mapa obszaru Dolina Drwęcy PLH280001 w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Dla obszaru Dolina Drwęcy w 2014 r. został przyjęty plan zadań ochronnych, który został zatwierdzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Bydgoszcz, dnia 8 kwietnia 2014 r. poz. 1180, Dz.Urz. Woj. Warm.-Maz. poz 1485). Powyższy plan zadań ochronnych został zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie w sprawie zmiany zarządzenia w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Drwęcy PLH280001 z dnia 21 grudnia 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Bydgoszcz, dnia 12 stycznia 2016 r. poz. 191).

5.3.3. Rzeka Pasłęka PLH280006

Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Rzeka Pasłęka o powierzchni 8 198,10 ha, w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki zajmuje powierzchnię 411 ha. Na gruntach Nadleśnictwa obszar zajmuje 158,73 ha. Ostoja położona jest w oddz.: 2a, 26l, 32a-g, 33a-j, 46a,d, 64b-m, 65a,b,d-s, 67g,h, 68o, 85a,b,f,g,h,k, 86b,d, 87a-g,i, 88a-i, 89a-c,i, 90a-f.

Obszar stanowi ważną ostoję bobra – *Castor fiber*. W rzece i jej dopływach bytuje 8 gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej, m.in. występują tu silne populacje bolenia – *Aspius aspius* i głowacza białopłetwego – *Cottus gobio*. Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG na terenie ostoi występują:

- ssaki: bóbr europejski, wydra,
- płazy i gady: traszka grzebieniasta, kumak nizinny,
- ryby: minóg morski, minóg strumieniowy, minóg rzeczny, boleń, różanka, piskorz, koza, głowacz białopłetwy.

Z doliną rzeki związanych jest 9 siedlisk wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, w tym siedliska priorytetowe: łągi wierzbowe, olszowe i jesionowe, źródłiskowe lasy olszowe (kod 91E0). Położenie, układ przestrzenny i zasięg ostoi sprawia, że pełni ona rolę kluczowego korytarza ekologicznego, zapewniającego ciągłość bytowania gatunków od centrum regionu w kierunku wybrzeża Bałtyku.

Tabela XXVIII Typy siedlisk przyrodniczych będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, występujących na obszarze Rzeka Pasłęka

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie w ha	Jaskinie	Jakość danych	A B C D		A B C	
						Reprezentatywność	Powierzch. względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3150			918,56		G	A	C	B	B
3160			8,02		G	A	C	A	A
3260			14,96		G	B	C	B	C
6410			336,74		M	A	C	A	A
6430			0,84		M	D			
7110			0,81		G	A	C	A	A
7140			3,77		G	B	C	A	A
9130			420,93		M	B	C	B	B
9160			420,93		M	B	C	B	B
9170			904,82		G	B	C	B	C
91D0			3,51		G	A	C	A	B
91E0			195,28		G	A	C	A	B
91F0			21,41		G	B	C	B	C

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą się odnosić zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*

3160 naturalne dystroficzne zbiorniki wodne

3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników

6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

6430 ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)

7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą

7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska

9130 żyzne buczyny (*Dentario glandulosae-Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*)

9160 grąd subatlantycki

9170 grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny

91D0 bory i lasy bagienne

91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe

91F0 łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe

Na obszarze Rzeka Pasłęka w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki występują następujące siedliska przyrodnicze, będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty:

- **3150** starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*,
- **3260** nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników,
- **9170** grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny,
- **91E0** łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe,
- **91F0** łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.

Tabela XXIX Gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG na obszarze Rzeki Pasłęka, z oceną znaczenia obszaru dla tych gatunków

Grupa	Gatunek		Populacja w obszarze						Ocena obszaru			
	Kod	Nazwa naukowa	Typ populacji	Wielkość		Jednostka	Kategoria C/R/V/P	Jakość danych G/M/P/DD	A/B/C		A/B/C	
				Min	Max				Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ocena ogólna
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
F	1130	<i>Aspius aspius</i>	p			i	R	P	C	B	C	B
M	1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	p				P	DD	D			
A	1188	<i>Bombina bombina</i>	p				P	DD	C	B	C	B
M	1352	<i>Canis lupus</i>	p				P	DD	D			
M	1337	<i>Castor fiber</i>	p				P	M	C	B	C	B
F	1149	<i>Cobitis taenia</i>	p			i	C	P	C	A	C	A
F	1163	<i>Cottus gobio</i>	p			i	C	P	C	A	C	A
F	1099	<i>Lampetra fluviatilis</i>	c				P	M	C	B	C	B
F	1096	<i>Lampetra planeri</i>	p			i	R	DD	C	B	C	B
I	1042	<i>Leucorhinia pectoralis</i>	p				P	DD	C	B	C	B
M	1355	<i>Lutra lutra</i>	p				C	G	C	B	C	B
I	1060	<i>Lycaena dispar</i>	p				P	M	C	B	C	B
F	1145	<i>Misgurnus fossilis</i>	p				P	M	C	B	C	B
I	1037	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	p				C	M	C	B	C	C
I	1084	<i>Osmoderma eremita</i>	p				P	M	D			
F	1095	<i>Petromyzon marinus</i>	c				P	M	D			
F	1134	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	p			i	C	P	C	A	C	A
A	1166	<i>Triturus cristatus</i>	p			i	P	DD	C	B	C	B
I	1032	<i>Unio crassus</i>	p				C	M	C	B	C	B

Grupa: A = płazy, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.

S (wrażliwość danych): jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.

NP (zanik populacji): jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).

Typ populacji: p = osiadła, r = wydająca potomstwo, c = przelotna, w = zimująca (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć typu „p = osiadła”).

Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. portal referencyjny).

Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne – wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.

Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. ogólne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie jeśli nie da się dokonać nawet szacunkowej oceny wielkości populacji).

Na obszarze Rzeki Pasłęka w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki występują gatunki z listy gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty:

- jeden gatunek płaza: kumak nizinny - 2 stanowiska,
- dwa gatunki ssaków: bóbr europejski - 4 stanowiska, wydra - 2 stanowiska.

Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar według standardowego formularza danych:

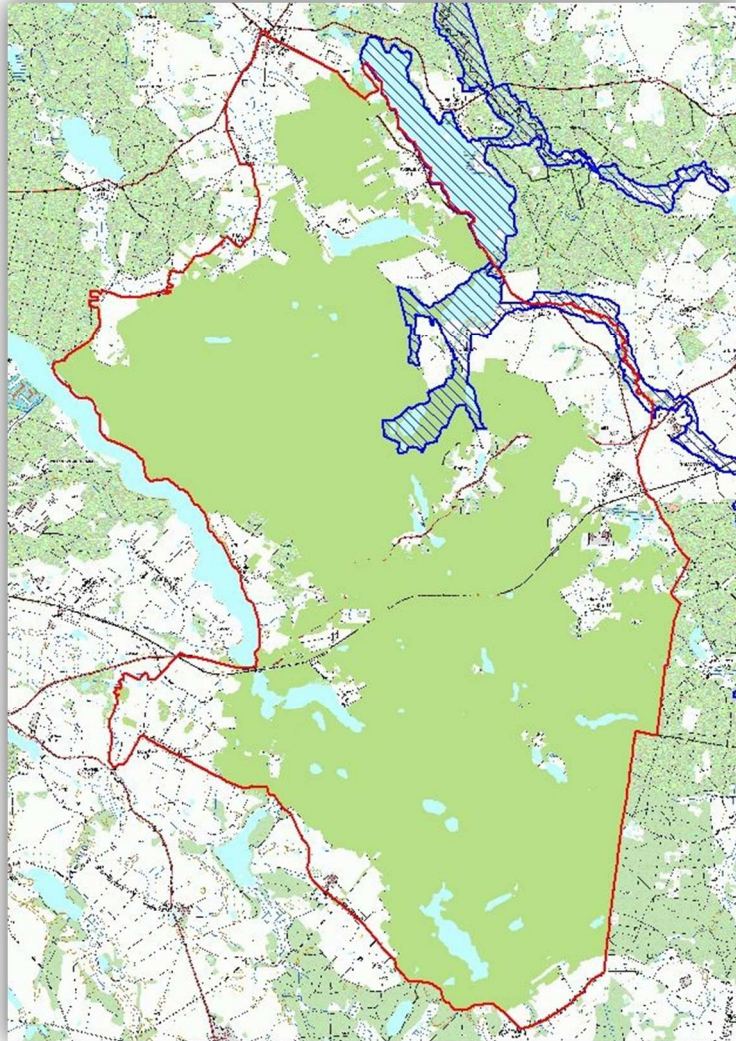
1) Oddziaływania negatywne:

- B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew (poziom oddziaływania H - wysoki),
- B02.02 – wycinka lasu (poziom oddziaływania H - wysoki),
- B07 – inne rodzaje praktyk leśnych, nie wymienione powyżej (poziom oddziaływania H - wysoki),
- D01.01 – ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe (poziom oddziaływania H - wysoki),
- E01.03 – zabudowa rozproszona (poziom oddziaływania H - wysoki),
- F02.03.01 – polowanie (poziom oddziaływania M - średni),
- G01 – żeglarstwo (poziom oddziaływania M - średni),
- G01.01.02 – niemotorowe sporty wodne (poziom oddziaływania M - średni),
- G01.08 – inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku (poziom oddziaływania M - średni),
- G05.09 – płoty ogrodzenia (poziom oddziaływania M - średni),
- H01.02 – zanieczyszczenia wód powierzchniowych z przelewów burzowych (poziom oddziaływania M - średni),
- H05.01 – odpadki i odpady stałe (poziom oddziaływania M - średni),
- I01 – obce gatunki inwazyjne (poziom oddziaływania M - średni),
- I02 – problematyczne gatunki rodzime (poziom oddziaływania M - średni),
- J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych (poziom oddziaływania M - średni),
- J02.06.05 – pobór wód powierzchniowych przez farmy rybne (poziom oddziaływania L - niski),
- J02.03 – regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych (poziom oddziaływania L - niski),
- H01.05 – rozproszone zanieczyszczenia wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem (poziom oddziaływania M - średni),
- F02.03.01 – wykopywanie / zbieranie przynęty (poziom oddziaływania L - niski),
- A03.01 – intensywne koszenie lub intensyfikacja (poziom oddziaływania M - średni),

- A03.03 – zaniechanie / brak koszenia (poziom oddziaływania M - średni),
- B01 – zalesianie terenów otwartych (poziom oddziaływania M - średni).

2) Oddziaływania pozytywne (działania, zarządzanie)

- K02.03 – eutrofizacja (naturalna) (poziom oddziaływania H - wysoki),
- K01.02 – zamulenie (poziom oddziaływania H - wysoki),
- X – brak zagrożeń i nacisków (poziom oddziaływania M – średni).

Mapa obszaru Rzeki Pasłęki PLH280006 w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Dla obszaru Rzeki Pasłęki w 2015 r. został opracowany plan zadań ochronnych, który został zatwierdzony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie z dnia 14 maja 2015 r. (Dz. Urz. woj. warm.-maz. z dnia 19 maja 2015 r., poz. 1883).

5.4. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne stanowią jedną z form ochrony przyrody. Są to pozostałości ekosystemów, które mają znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk takich jak: naturalne zbiorniki wodne, śródleśne i śródpolne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna i torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce itp. Ich powierzchnia jest zazwyczaj niewielka i są to grunty najczęściej uznawane za nieużytki. Zachowanie takich powierzchni w ich naturalnym stanie pozwala zarówno na utrzymanie różnorodności biologicznej krajobrazu, jak i równowagi ekologicznej ekosystemów zniekształconych działalnością gospodarczą człowieka.

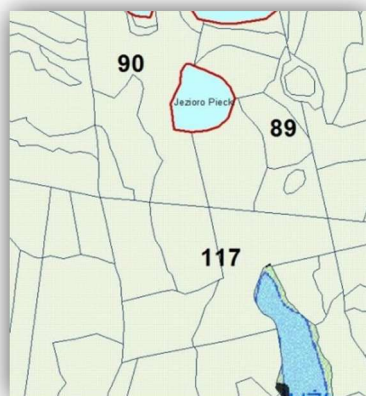
W zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajduje się sześć użytków ekologicznych, w tym dwa na jego gruntach: „Czarne Duże i Małe”, „Piecki (Jezioro Pelwek)”. Poza gruntami Nadleśnictwa znajdują się użytki ekologiczne: „Jezioro Bobrynek”, „Jezioro Gąsiory”, „Jezioro Mielnik”, „Jezioro Stawik”.

- 1) **„Czarne Duże i Małe”**. Użytek ekologiczny obejmujący obszar śródleśnego jeziora Czarne o powierzchni 5,60 ha, położony na terenie gminy Łukta został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 51 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 105, poz. 1684). Jest położony na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki w oddz. 56k. Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

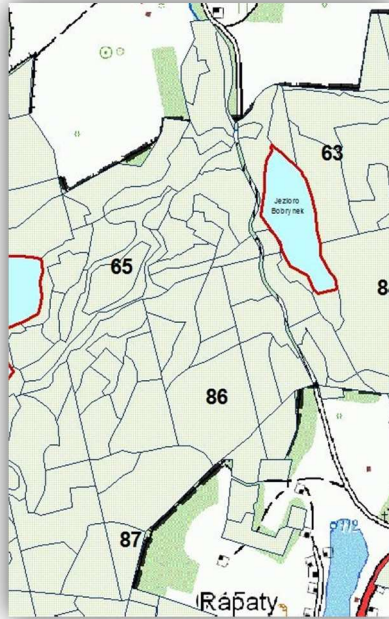
Mapa użytku ekologicznego „Czarne Duże i Małe”

- 2) „**Piecki** (Jezioro Pelwek)”. Użytek ekologiczny obejmujący obszar śródlęsnego jeziora Piecki (Pelwek) o powierzchni 3,11 ha, położony na terenie gminy Łukta. Został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 42 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 105, poz. 1675). Jest położony na gruntach Nadleśnictwa Stare Jabłonki w oddz. 89i. Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie ostoi wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.

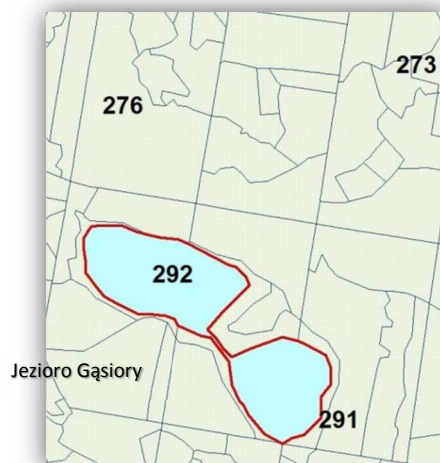
Mapa użytku ekologicznego „Piecki”

- 3) „**Jezioro Bobrynek**”. Użytek ekologiczny obejmujący obszar jeziora Bobrynek o powierzchni 7,42 ha, położony na terenie gminy Łukta, pomiędzy miejscowościami Grazymy i Rapaty. Został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 52 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1841). Otaczają go grunty będące w administracji Nadleśnictwa Stare Jabłonki (oddz.: 63, 64, 84, 85). Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie jeziora leśnego stanowiącego miejsce występowania oraz ostoję lęgową ptaków.

Mapa użytku ekologicznego „Jezioro Bobrynek”

- 4) „**Jezioro Gąsiory**”. Użytek ekologiczny obejmujący obszar jeziora Gąsiory o powierzchni 19,42 ha, położony na terenie gminy Ostróda. Został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 53 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1842). Otaczają go grunty będące w administracji Nadleśnictwa (oddz.: 291, 292, 293).oddz. 292. Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie jeziora leśnego stanowiącego miejsce występowania oraz ostoję lęgową ptaków.

Mapa użytku ekologicznego „Jezioro Gąsiory”

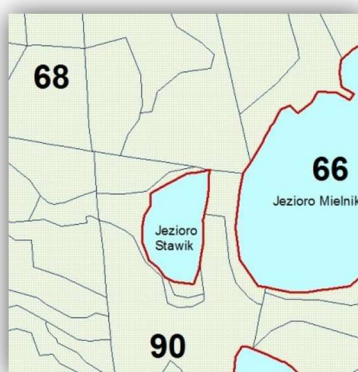
- 5) „**Jezioro Mielnik**”. Użytek ekologiczny obejmujący obszar jeziora Mielnik o powierzchni 19,28 ha, położony na terenie gminy Łukta, pomiędzy

miejscościami Grazy i Rapaty. Został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 51 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1840). Otaczają go grunty będące w administracji Nadleśnictwa Stare Jabłonki (oddz.: 66, 65). Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie jeziora leśnego stanowiącego pozostałość ekosystemów o istotnym znaczeniu dla różnorodności ekologicznej.

Mapa użytku ekologicznego „Jezioro Mielnik”

- 6) „**Jezioro Stawik**”. Użytek ekologiczny obejmujący obszar jeziora Stawik o powierzchni 3,01 ha, położony na terenie gminy Łukta. Został ustanowiony na podstawie Rozporządzenia nr 54 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1843). Otaczają go grunty będące w administracji Nadleśnictwa (oddz.: 66, 90). Celem ochrony użytku ekologicznego jest zachowanie jeziora leśnego stanowiącego pozostałość ekosystemów o istotnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej.

Mapa użytku ekologicznego „Jezioro Stawik”

Tabela XXX Wykaz użytków ekologicznych

L.p.	Nr rej. wojew.	Dz. Urz. Woj. poz.	Położenie		Powierzchnia w ha	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi		Uwagi
			oddz. poddz./ dz. ew.	gmina leśnictwo			projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	12	Rozporządzenia nr 51 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Czarne Małe i Duże” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 105, poz. 1684).	56k	Łukta	5,60	„Czarne Duże i Małe” - śródleśne jezioro Czarne stanowiące ostoję wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.			
2.	70	Rozporządzenia nr 42 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Piecki (Jezioro Pelwek)” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 105, poz. 1675).	89i	Łukta	3,11	„Piecki (Jezioro Pelwek)” - śródleśne jezioro stanowiące ostoję wielu rzadkich gatunków roślin wodnych, bagiennych i torfowiskowych oraz ptaków wodno-błotnych.			
3.	30	Rozporządzenia nr 52 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Bobrynek” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1841).	-	Łukta	7,42	„Jezioro Bobrynek” - jezioro leśne stanowiące miejsce występowania oraz ostoję lęgową ptaków.			

L.p.	Nr rej. wojew.	Dz. Urz. Woj. poz.	Położenie		Powierzchnia w ha	Opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Zabiegi		Uwagi
			oddz. poddz./ dz. ew.	gmina leśnictwo			projektowane	wykonane	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4.	32	Rozporządzenia nr 53 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Gąsiory” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1842).	-	Ostróda	19,42	„Jezioro Gąsiory - jezioro leśne stanowiące miejsce występowania oraz ostoję lęgową ptaków.			
5.	34	Rozporządzenia nr 51 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Mielnik” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1840).	-	Łukta	19,28	„Jezioro Mielnik - jezioro leśne stanowiące pozostałość ekosystemów o istotnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej.			
6.	36	Rozporządzenia nr 54 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 10 lipca 2008 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego „Jezioro Stawik” (Dz. Urz. Woj. Warm.-Maz. nr 110, poz. 1843).	-	Łukta	3,01	„Jezioro Stawik” - jezioro leśne stanowiące pozostałość ekosystemów o istotnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej.			
Razem					57,84				

Łączna powierzchnia użytków ekologicznych wynosi 57,84 ha, w tym na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Stare Jabłonki 8,71 ha.

5.5. Pomniki przyrody

„Pomnikami są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności okazałych rozmiarów, sędziwe drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie. Cytat pochodzi z ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz.U. 2016, poz. 353, z późn. zm.).

Pomnikowa sosna w oddz 290f

Tabela XXXI Wykaz pomników przyrody na gruntach Nadleśnictwa Stare Jabłonki (według stanu na 31.12.2016 r.)

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	99	Rlb-16/99/52 29.12.1952	1952	118a	Łukta	Dąb szypułkowy	520	640	25	leży (pozostawiony do naturalnego rozkładu)			
2.	100	Rlb-16/100/52 29.12.1952	1952	95b	Łukta	Lipa drobnolistna	210	453	26				
3.	101	Rlb-16/101/52 29.12.1952	1952	103l	Łukta	Dąb szypułkowy „Perkun”	500 - 600	724	27				
4.	350	Rlop-834/3/70 07.01.1970	1970	210g	Ostróda	Sosna pospolita	290	367	34				
5.	365	365/75 17.04.1975	1975	65b	Gietrzwałd	Głaz narzutowy		500	1				
6.	443	Os III – 7141/442/86 30.12.1986	1986	290f	Gietrzwałd	Sosna pospolita	290	343	31				
7.	537	Os VI-6136/6/91 11.02.1991	1991	220c	Gietrzwałd	Sosna pospolita	260	330	38				
8.	1184	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	28d	Łukta	Dąb szypułkowy	310	382	28	złamany i suchy (wysokość 15 m), pozostawiony do naturalnego rozkładu			
9.	1185	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	39h	Łukta	Dąb szypułkowy	410	482	25				

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
10.	1186	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	51o	Łukta	Buk pospolity	260	371	21	złamany (wysokość 4 m), pozostawiony do naturalnego rozkładu			
11.	1187	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	51l	Łukta	Sosna pospolita	260	323	34				
12.	1188	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	51d	Łukta	Dąb szypułkowy	310	436	30				
13.	1189	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	51j	Łukta	Dąb szypułkowy	290	420	28	suchy (stoi w całości), pozostawiony do naturalnego rozkładu			
14.	1190	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	51d	Łukta	Dąb szypułkowy	320	448	31				
15.	1191	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	58h	Łukta	Dąb szypułkowy	410	496	33				
16.	1192	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	58h	Łukta	Dąb szypułkowy	360	525	33				

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
17.	1193	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	58h	Łukta	Dąb szypułkowy	360	434	30				
18.	1194	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	80d	Łukta	Dąb szypułkowy	360	427	30				
19.	1195	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	103l	Łukta	Dąb szypułkowy	410	484	31				
20.	1196	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	104h	Łukta	Dąb szypułkowy	410	445	31	suchy i złamany (wysokość 15 m), pozostawiony do naturalnego rozkładu			
21.	1197	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	72a	Łukta	Dąb szypułkowy	460	437	33				
22.	1198	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	72a	Łukta	Lipa drobnolistna	310	435	26	główny pień złamany			
23.	1199	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	113m	Gietrzwałd	Świerk pospolity	190	310	35				

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
24.	1200	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	113n	Gietrzwałd	Dąb szypułkowy	360	403	30				
25.	1201	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	149d	Gietrzwałd	Lipa drobnolistna	360	498	28				
26.	1202	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	160c	Gietrzwałd	Buk pospolity	260	391	33				
27.	1203	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	161b	Gietrzwałd	Dąb szypułkowy	240	415	32				
28.	1204	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	190i	Gietrzwałd	Dąb szypułkowy	410	430	32				
29.	1205	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	191a	Ostróda	Dąb szypułkowy	410	422	25	usychający i nieco połamany			
30.	1206	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	207g	Gietrzwałd	Lipa drobnolistna	290	387	24	złamany wierzchołek			

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
31.	1207	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	204a	Gietrzwałd	Lipa drobnolistna	340	526	26				
32.	1208	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	207g	Gietrzwałd	Dąb bezszypułkowy	360	405	35	suchy, stojący, pozostawiony do naturalnego rozkładu			
33.	1209	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	207g	Gietrzwałd	Dąb bezszypułkowy	310	363	30				
34.	1210	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	301r	Ostróda	Dąb szypułkowy	310	453	30				
35.	1211	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	274b	Gietrzwałd	Dąb szypułkowy	410	385	26	złamany wierzchołek			
36.	1212	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	290f	Gietrzwałd	Dąb szypułkowy	310	404	30				
37.	1213	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	293f	Ostróda	Dąb szypułkowy	310	345	33				

L.p.	Nr ewid. Wg rej woj.	Akt prawny powołujący pomnik przyrody	Rok uznania	Położenie		Opis obiektu							Zabiegi uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody
				Oddz. Pododdz.	gmina obręb ew., dz. ew.	rodzaj	wiek	obwód w cm	wysokość w m	stan zdrowotny	zagrożenia	pow. w ha	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
38.	1214	Rozporządzenie nr 19 Woj. W-M z dnia 24 września 2004 r.	2004	312f	Ostróda	Dąb szypułkowy	410	450	30	suchy, stojący, pozostawiony do naturalnego rozkładu			

Pomiary pomników (pierśnica i wysokość) zostały zaktualizowane według stanu na dzień 5.08.2016 r.

6. System Forest Stewardship Council - certyfikacja dobrej gospodarki leśnej.

Forest Stewardship Council Asociación Civil - organizacja, której celem jest popularyzacja prowadzenia gospodarki leśnej na zasadach równorzędnych, z uwzględnieniem aspektów ekonomicznych, społecznych i przyrodniczych lasów i leśnictwa na całym świecie. Certyfikat FSC - zapewnia o tym, że produkty ze znakiem towarowym FSC spełniają Standardy Dobrej Gospodarki Leśnej (klient kupując produkt z tym znakiem nie przyczynia się do niszczenia środowiska naturalnego, łamania praw pracowników, nielegalnego wykorzystania zasobów naturalnych, zubożenia bioróżnorodności ekosystemów leśnych).

Zasady Dobrej Gospodarki Leśnej FSC obejmują:

- przestrzeganie regulacji prawnych obowiązujących w danym kraju,
- przestrzeganie praw własności do terenów leśnych,
- przestrzeganie praw ludności rdzennej,
- przestrzeganie zasad współpracy z lokalną ludnością i praw pracowników,
- racjonalne czerpanie korzyści z lasów,
- ochronę przyrody i bioróżnorodności leśnej,
- zakres planów gospodarczych,
- monitoring poszczególnych elementów i oceny gospodarki leśnej,
- ochronę lasów o szczególnej wartości,
- gospodarkę na plantacjach.

Dyrektor RDLP w Olsztynie wydał Zarządzenie nr 23 z dn. 18 sierpnia 2008 r. w sprawie szczególnej ochrony zasobów rozkładającego się drewna w wybranych ekosystemach leśnych na terenie RDLP w Olsztynie oraz Zarządzenie nr 24 z dn. 26 sierpnia 2008 r. w sprawie procedury wyznaczania i konsultacji społecznych Lasów o szczególnych walorach przyrodniczych - HCVF (High Conservation Value Forests) zgodnie ze standartami FSC adaptowanymi do warunków polskich.

6.1. Lasy posiadające globalne, regionalne lub narodowe znaczenie pod względem koncentracji wartości biologicznych

6.1.1. Obszary i obiekty objęte prawną formą ochrony przyrody - HCVF 1.1a

Do tej kategorii wchodzi rezerwat przyrody Ostoja Bobrów na Rzece Pasłęce oraz pomniki przyrody.

Zasady FSC stanowią, że każde działanie dotyczące wymienionych obiektów musi wynikać z potrzeb ochrony przyrody. Na terenie rezerwatu dopuszczalne są jedynie zabiegi zapisane w planie ochrony rezerwatu lub uzgodnione z regionalnym konserwatorem przyrody. W stosunku do rezerwatów i pomników przyrody nie mogą być uwzględniane potrzeby gospodarcze. Obowiązuje zasada "pierwszeństwa przyrody".

6.1.2. Ostoje zagrożonych i ginących gatunków - HCVF 1.2

Na obszarze Nadleśnictwa odnotowano występowanie trzech gatunków ptaków objętych ochroną strefową, wymienionych jednocześnie w załączniku I do Dyrektywy Ptasiej. Są to: orlik krzykliwy – 1 stanowisko, bielik – 2 stanowiska, kania czarna – 1 stanowisko. Szczegółową lokalizacją gniazd i stref ochronnych dysponuje Nadleśnictwo Stare Jabłonki. Ochrona miejsc ich gniazdowania została uwzględniona w planie urządzenia lasu. Lasy w których znajdują się strefy ochronne gniazd, zakwalifikowano do gospodarstwa specjalnego.

6.1.3. Kompleksy leśne odgrywające znaczącą rolę w krajobrazie - HCVF 2

Obejmuje wszystkie lasy będące w obszarach sieci Natura 2000. W lasach Nadleśnictwa położonych w zasięgu obszarów Dolina Pasłęki PLB280002, Dolina Drwęc PLH280001 oraz Rzeka Drwęca PLH280006 uwzględniono zapisy planów zadań ochronnych. Zapisy te dotyczą zachowania części starodrzewi w postaci biogrup oraz części śródleśnych powierzchni niezalesionych (łąki, pastwiska, poletka łowieckie).

6.1.4. Siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej zinwentaryzowane w Nadleśnictwie Stare Jabłonki na specjalnych obszarach ochrony siedlisk - HCVF 3.1

Nadleśnictwo Stare Jabłonki obejmuje stosunkowo niedużą część dwóch obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty Dolina Drwęc PLH280001 oraz Rzeka Drwęca PLH280006. Na gruntach Nadleśnictwa położonych w zasięgu tych obszarów,

znajdują się siedliska przyrodnicze, będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty. Są to: 3160 - naturalne dystroficzne zbiorniki wodne, 7110 - torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe), 7140 - torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 9110 - kwaśne buczyny, 9130 - żyzne buczyny, 9160 - grąd subatlantycki, 9170 - grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, 91D0 - sosnowe bory i lasy bagienne, 91E0 - łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, 91F0 - łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe. Na powierzchniach zajmowanych przez te siedliska przyrodnicze, położone na terenie obszarów Natura 2000 Dolina Drwęcy i Rzeka Drwęca, należy stosować się do wskazań zawartych w planach zadań ochronnych dla tych obszarów.

6.1.5. Ochrona zasobów rozkładającego się drewna i związanych z nim organizmów w wybranych ekosystemach leśnych

Ochrona rozkładającego się drewna wpłynie dodatnio na zwiększenie jego masy w lesie, dzięki czemu nastąpi intensyfikacja ochrony różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych. Większa ilość martwego drewna w lesie to wzrost ilości i liczebności gatunków roślin i zwierząt z nim związanych.

Na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki zostały wyznaczone ostoje chroniące zasoby rozkładającego się drewna oraz organizmy z nim związane. Ostoje objęły wydzielenia na siedliskach: lasu świeżego, olsu oraz olsu jesionowego. Część z nich stanowi strefy ekotonowe nad brzegami rzek, strumieni i jezior.

W Nadleśnictwie planowane są zabiegi umożliwiające uzyskanie odnowień naturalnych, a jednocześnie pozwalające na możliwie jak najdłuższe zachowanie dojrzałych egzemplarzy drzew - KO (klasa odnowienia) na powierzchni 486,31 ha oraz KDO (klasa do odnowienia) na powierzchni 101,02 ha.

Zalecenia ochronne dla lasów stanowiących ostoje organizmów związanych z rozkładającym się drewnem:

Martwe drewno powinno być pozostawione na powierzchni. Nie należy usuwać drzew zamierających i połamanych na skutek działania czynników atmosferycznych (okiść, huragany). Wyjątek może stanowić konieczność usunięcia zwalonych drzew z drogi oraz w sytuacji, gdy zagrażają bezpieczeństwu lub w celu odnowienia powierzchni.

6.2. Lasy pełniące funkcje w sytuacjach krytycznych - HCVF4

HCVF 4.1 Lasy wodochronne na siedliskach bagiennych i łągowych, nad brzegami jezior i rzek.

Funkcje lasów i szczegółowa lokalizacja lasów ochronnych w Nadleśnictwie przedstawione zostały w rozdziale 2.3.

6.3. Lasy kluczowe dla tożsamości kulturowej lokalnej społeczności - HCVF 6

Cmentarze, kapliczki, miejsca spacerowe, miejsca pamięci, miejsca historyczne.

7. Zagrożenia

7.1. Zagrożenia wywołane szkodliwym wpływem czynników antropogenicznych

W 2015 r. w województwie warmińsko-mazurskim badania jakości powietrza prowadzone były na ośmiu stacjach pomiarowych. Siedmioma z nich administruje WIOS w Olsztynie, natomiast jedna stacja (położona w Puszczy Boreckiej) jest w zarządzie Instytutu Ochrony Środowiska.

Lasy Nadleśnictwa Stare Jabłonki położone są w odległości ponad 30-35 km od najbliższej dużej aglomeracji miejskiej jaką jest miasto Olsztyn oraz w odległości 10 km od miasta Ostróda. Region ten jest masowo odwiedzany przez turystów w okresie letnim. Turyści wywierają dużą presję na lasy Nadleśnictwa.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza w 2015 r. przeprowadzonej w województwie warmińsko-mazurskim w strefie warmińsko-mazurskiej:

- cel: ochrona zdrowia
- dwutlenek azotu NO_2 - średnie roczne stężenia kształtowały się poniżej średniorocznego dopuszczalnego stężenia (które wynosi $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Głównym źródłem tlenków azotu pochodzenia antropogenicznego jest transport samochodowy. Dla zdrowia ludzi groźne jest występowanie chwilowych wzrostów stężeń NO_2 spowodowanych przez wzmożony ruch pojazdów w godzinach szczytu komunikacyjnego. W 2015 r. najwyższe średnioroczne stężenie dwutlenku azotu zanotowano na stacji pomiarowej w Olsztynie - $14,6 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{NO}_2$. Najwyższe jednogodzinne stężenie dwutlenku azotu zanotowano w Ostródzie - $102,0 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{NO}_2$;
- dwutlenek siarki SO_2 - głównym źródłem SO_2 są paleniska przemysłowe i domowe spalające paliwa stałe. Sezonowy wzrost wartości stężeń SO_2 związany jest z energetyką grzewczą. Na podstawie wieloletnich obserwacji stężeń średniorocznych notowany jest spadek wartości stężeń SO_2 w powietrzu. W 2015 r. najwyższe maksymalne stężenie jednogodzinne odnotowano w Elblągu - $64 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{SO}_2$ (dopuszczalna norma wynosi $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$), a jednodobowe w Olsztynie $28,3 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{SO}_2$ (dopuszczalna norma wynosi $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Stężenie średnioroczne

w Olsztynie w 2015 r. wynosiło $3,8 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{SO}_2$ (dopuszczalna norma wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$);

- tlenek węgla CO - w 2015 r. 8-godzinne stężenie tlenku węgla wynosiło od $1\,290 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w Elblągu do $3\,092 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w Gołdapi. Wartości maksymalne stężeń nigdy nie przekroczyły połowy wartości dopuszczalnej;
  - benzen - głównym jego źródłem jest transport drogowy. W ciągu ostatnich lat wyniki pomiarów wykazują brak zmienności i małe zagrożenie dla zdrowia ludności. Ocenę w 2015 r. przeprowadzono na podstawie pomiarów ze stacji w Elblągu. Wszystkim strefom przypisano klasę A;
  - pył zawieszony PM_{2.5} - średnioroczny dopuszczalny poziom stężenia PM_{2.5} do 2015 r. mógł wynosić $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a do końca 2020 r. jego wartość dopuszczalna może wynosić $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2015 r. na wszystkich trzech stacjach, na których badano średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM_{2.5} jego wartość była niższa od poziomu dopuszczalnego w 2020 r. Najwyższe średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego odnotowano na stacji w Ostródzie $17,3 \mu\text{g}/\text{m}^3 \text{PM}_{2.5}$.
- cel: ochrona roślin (przeprowadzana jest ocena trzech rodzajów zanieczyszczeń):
    - dwutlenek siarki SO_2 - w 2015 r. średnioroczne stężenie zmierzone na stacji IOŚ w Diablej Górze wyniosło $0,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a za okres zimowy $1,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W strefie warmińsko-mazurskiej nie stwierdzono przekroczeń poziomu dopuszczalnego ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$);
    - tlenki azotu NO_x przeliczone na NO_2 - w 2015 r. średnioroczne stężenie zmierzone na stacji IOŚ w Diablej Górze wyniosło $3,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Dopuszczalny poziom stężeń wynosi $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
    - ozon O_3 - ocenę zawartości ozonu w powietrzu przeprowadza się dla całego województwa, w latach 2011-2015 r. wartość ta wynosiła $12\,423 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$. Poziom docelowy dla ozonu wynosi $18\,000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$. Nie został dotrzymany poziom celu długoterminowego, który wynosi $6\,000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$.

W Lasach Państwowych na stałych powierzchniach obserwacyjnych (SPO), prowadzony jest ciągły monitoring lasu. Systematyczne badania pozwalają na ustalenie zagrożeń środowiska leśnego i określenie stanu drzewostanów. System monitoringu obejmuje dwa poziomy obserwacji:

- Poziom I rzędu dotyczy SPO rozmieszczonych w sieci kwadratów 16 na 16 km i zawiera coroczną ocenę stanu koron drzew oraz jednorazową analizę warunków glebowych i stopnia zaspokojenia potrzeb pokarmowych drzew.
- Poziom II rzędu obejmuje okresowe badania na wybranych SPO dotyczące: warunków glebowych, składu chemicznego igliwia (liści), składu gatunkowego runa, oceny przyrostu miąższości drzewostanów oraz poziomu depozytu i obserwacji meteorologicznych.

Na podstawie tych badań sporządza się corocznie ocenę stanu zdrowotnego drzew.

Tabela XXXII Depozyt [$\text{kg} \cdot \text{ha}^{-1}$] (bez RWO) wniesiony z opadami na SPO MI w 2015 r. (grupa w Polsce północnej i północno-wschodniej)

Lokalizacja powierzchni	Opad [mm]		
	N-NO ₃	S-SO ₄	N-NH ₄
1	2	3	4
Gdańsk	2,27	2,10	4,50
Suwałki	2,07	1,73	3,94
Strzałowo	3,32	2,12	4,45
Białowieża	2,55	2,43	3,09

Ze względu na turystyczną atrakcyjność regionu i łatwo dostępne drzewostany, dla północnej części lasów Nadleśnictwa w okresie letnim charakterystyczna jest obecność wielu ludzi w lesie. Przez lasy Nadleśnictwa prowadzi wiele wytyczonych oraz zwyczajowych szlaków turystycznych. Ludzie penetrują te lasy przez większość roku. Jedynie zimą zmniejsza się ilość turystów w lesie. Wiosną, latem i wczesną jesienią drzewostany są intensywnie odwiedzane przez ludzi. Konsekwencją ich pobytu w lasach Nadleśnictwa jest silna antropopresja na środowisko leśne. Wzmaga się też natężenie ruchu samochodowego, a wraz z nim zanieczyszczenia komunikacyjne, takie jak zanieczyszczenie powietrza, zaśmiecanie poboczy i hałas.

Zagrożenia antropogeniczne o największym wpływie na stan lasów:

- zanieczyszczenia powietrza i gleb,
- zanieczyszczenia wód,
- pożary,
- nadmierna penetracja przez ludzi,
- zaśmiecanie.

7.2. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na las

Jednym z najbardziej istotnych zagrożeń dla lasów jakie powodują ludzie są pożary. Zmniejszeniu zagrożenia pożarowego sprzyjają: urozmaicenie siedlisk, ich wilgotność oraz zróżnicowanie gatunkowe drzewostanów (znaczny udział gatunków liściastych). W Nadleśnictwie Stare Jabłonki zróżnicowanie żyzności i wilgotności siedlisk jest duże, jednak większość drzewostanów buduje sosna.

W latach 2007-2016 odnotowano 7 pożarów, na łącznej powierzchni 0,72 ha, co daje średnio rocznie 0,7 pożarów, zaś przeciętna powierzchnia pożaru wynosi 0,07 ha. Zgodnie z obowiązującymi przepisami lasy Nadleśnictwa Stare Jabłonki zostały zakwalifikowane do III kategorii zagrożenia pożarowego.

Przyczyną powstawania pożarów jest niebezpieczne obchodzenie się z ogniem na terenach leśnych lub w ich pobliżu (umyślne podpalenia, rozpalanie ognisk w miejscach niedozwolonych, wypalanie traw, zaproszenie ognia przy pracach związanych z pozyskaniem drewna). Podpalenia stanowią istotny problem przede wszystkim w okresie wczesnowiosennym.

Największe zagrożenie pożarowe powodują ludzie przebywający w lesie latem i jesienią oraz osoby wypalające łąki i pastwiska w okresie wiosennym i ścierniska w okresie letnim. Zagrożeniom tym jest bardzo trudno przeciwdziałać, a najskuteczniejszą metodą wydają się być akcje propagandowe.

Destrukcyjny wpływ na las człowiek wywiera także przez:

- wywożenie śmieci i wylwanie nieczystości do lasu,
- nielegalne pozyskiwanie choinek w okresie przedświątecznym,
- kłusownictwo i wnykarstwo,
- nadmierną penetrację lasów w czasie zbioru jagód i grzybów, w wyniku czego w niektórych miejscach zostaje zniszczona ściółka leśna, płoszona jest zwierzyna,

- niszczenie drzew, krzewów i runa leśnego - nasilenie obserwowane jest w okresie letnim (turystyka) i w porze zbiorów surowców zielarskich.

Życie człowieka związane jest z wytwarzaniem różnego rodzaju odpadów. Zarówno odpady przemysłowe jak i komunalne stanowią potencjalne zagrożenie dla ludzi i dla środowiska. W Polsce, w tym i w województwie warmińsko-mazurskim, odpady komunalne prawie w całości gromadzone są na wyznaczonych do tego celu składowiskach. Praktycznie nie prowadzi się badań dotyczących wpływu składowisk na otoczenie.

Zaśmiecanie lasu koncentruje się przede wszystkim wokół obrzeży miejscowości znajdujących się w zasięgu Nadleśnictwa, w sąsiedztwie osad oraz na poboczach dróg publicznych. Jest to problem trudny do rozwiązania, gdyż tereny Nadleśnictwa są bardzo intensywnie penetrowane przez ludzi.

Teren Nadleśnictwa Stare Jabłonki znajduje się na obszarze działania Związku Gmin Regionu Ostródzko-Iławskiego „Czyste Środowisko” gdzie gospodarka odpadami realizowana jest w ramach „Kompleksowego Programu Gospodarki Odpadami na terenie Związku Gmin Czyste Środowisko”. Odpady są przekazywane do regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych:

- Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych RUDNO Sp. z o.o, z siedzibą w Rudnie.
- z parkingów przydrożnych oraz w rejonie pasów drogowych odpady we własnym zakresie odbierają: Generalna Dyrekcja Dróg i Autostrad oddział w Olsztynie oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie.

7.3. Formy degeneracji ekosystemu leśnego

Formy degeneracji ekosystemu leśnego zostały określone poprzez dokonanie oceny drzewostanów, w których ustalone zostały procesy borowacenia, neofityzacji i monotypizacji.

Borowacenie - czyli pinetyzacja polega na wprowadzeniu do drzewostanów drzew iglastych w miejsce drzew liściastych na żyznych siedliskach zbiorowisk leśnych lub eliminacji drzew liściastych ze zbiorowisk borów mieszanych. Stopień borowacenia określany jest w zależności od procentowego udziału gatunków iglastych w składzie

gatunkowym drzewostanu na poszczególnych siedliskach. Wyróżnia się trzy stopnie borowacenia:

- słabe - jeżeli udział gatunków iglastych wynosi ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie - jeżeli udział gatunków iglastych wynosi ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne - jeżeli udział gatunków iglastych wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Mimo znacznego udziału gatunków iglastych, procesy borowacenia w stopniu średnim i mocnym stwierdzono na 18,2% powierzchni leśnej zalesionej.

Tabela XXXIII Zestawienie powierzchni [ha] wg form degeneracji lasu – borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Obręb STARE JABŁONKI N-ctwo STARE JABŁONKI	brak	552,51	671,80	950,87	2175,18	24,1
	słabe	864,26	1351,95	2995,13	5211,34	57,8
	średnie	170,18	628,51	804,45	1603,14	17,8
	mocne	2,87	8,89	19,89	31,65	0,4

Neofityzacja - wnikanie gatunków drzew i krzewów geograficznie obcego pochodzenia, które jest skutkiem ich sztucznego wprowadzenia lub jest samoistne.

Gatunki obcego pochodzenia występujące na terenie Nadleśnictwa zostały zarejestrowane w trakcie wykonywania prac taksacyjnych.

Występujące w drzewostanach Nadleśnictwa gatunki obcego pochodzenia to: dąb czerwony, dagleźja zielona, robinia akacjowa, kasztanowiec zwyczajny, sosna czarna i sosna smołowa.

Dąb czerwony występuje w 51 wydzieleniach w charakterze gatunku domieszkowego (pojedynczo, miejscami, w podroście, w formie przestojów, w podszycie, niekiedy z 10% udziałem w drzewostanie panującym). W żadnym wydzieleniu nie jest gatunkiem panującym.

Dagleźja zielona występuje pojedynczo i miejscami w 5 wydzieleniach, w żadnym z wydzieleni nie będąc gatunkiem panującym.

Robinia akacjowa występuje miejscami i pojedynczo w 13 wydzieleniach.

Kasztanowiec zwyczajny występuje miejscami oraz jako przestoje w 5 wydzieleniach. W żadnym wydzieleniu nie jest gatunkiem panującym.

Kasztanowiec zwyczajny nie tworzy drzewostanów, w których byłby gatunkiem panującym. Nie stanowi też konkurencji dla gatunków rodzimych powinien być traktowany jako urozmaicenie. Gatunek ten jest też historyczną wartością kulturową związaną z kształtowaniem krajobrazu w obrębie dawnych posiadłości ziemskich i niewielkich osad oraz dróg. Pozostałe gatunki: dąb czerwony, daglezja zielona i robinia akacjowa w warunkach Nadleśnictwa Stare Jabłonki nie stanowią problemu, gdyż nie są gatunkami panującymi w żadnym drzewostanie, a ich udział jest marginalny.

Monotypizacja - ujednoczenie gatunkowe lub wiekowe drzewostanu.

Pomimo tego, że drzewostany Nadleśnictwa Stare Jabłonki w przeważającej części buduje sosna, która panuje na powierzchni 78,61%, to jednak nie można tutaj mówić o monotypizacji. Udział gatunków liściastych w składzie drzewostanów jest znaczący i wynosi 19,70% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Drzewostany jednogatunkowe zajmują jedynie 14,6% powierzchni Nadleśnictwa i w zasadzie są rozrzucone wyspowo. 85,4% powierzchni lasów Nadleśnictwa zajmują drzewostany dwu- i więcej gatunkowe. Skład gatunkowy lasów Nadleśnictwa jest dość mocno urozmaicony.

W tabeli zamieszczonej poniżej został przedstawiony stan siedlisk Nadleśnictwa. Siedliska znajdujące się w stanie naturalnym zajmują 67,4 % powierzchni Nadleśnictwa. Siedliska zdegradowane nie występują. Silnie zdegradowane siedliska występują na powierzchni 0,36 ha

Tabela XXXIV Zestawienie powierzchni i miąższości wg grup typów siedliskowych, stanu siedliska i grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia/ miąższość					
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
1	2	3	4	5	6	7	8	
Obręb STARE JABŁONKI N-ctwo STARE JABŁONKI	bory	naturalne	81,58 5374	58,40 20892	225,60 92213	365,58 118480	4,1 3,5	
		zniekształcone	1,12 258	45,08 17718	9,35 3505	55,55 21481	0,6 0,6	
		zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0	
		silnie zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0	
		bory mieszane	naturalne	309,58 43811	488,84 176243	1316,14 621351	2114,56 841406	23,4 24,6
			zniekształcone	93,27 18281	494,95 184853	107,20 42085	695,42 245220	7,7 7,2
			zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
			silnie zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
	lasy mieszane	naturalne	583,38 51609	461,23 157313	2175,78 1056716	3220,39 1265638	35,7 36,9	
		zniekształcone	403,36 70600	995,46 369462	675,17 322398	2073,99 762460	23,0 22,3	
		zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0	
		silnie zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,36 204	0,36 204	0,0 0,0	
	lasy	naturalne	70,93 8199	35,12 11230	198,23 88870	304,28 108298	3,4 3,2	
		zniekształcone	25,73 2831	27,20 10143	40,12 20598	93,05 33572	1,0 1,0	
		zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0	
		silnie zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0	
		ogółem	naturalne	1061,03 110619	1090,31 381141	3931,50 1865016	6082,84 2356777	67,4 68,8
			zniekształcone	528,79 92998	1570,84 584905	838,48 391445	2938,11 1069348	32,6 31,2
			zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,00 0	0,0 0,0
			silnie zdegradowane	0,00 0	0,00 0	0,36 204	0,36 204	0,0 0,0

7.4. Zagrożenia wywołane zmianami stosunków wodnych

Poziom wód gruntowych ma bardzo istotny wpływ na stan sanitarny lasu. W zależności od ukształtowania terenu, na obszarze Nadleśnictwa wody gruntowe występują na głębokości od 0 do kilkudziesięciu metrów, w zależności od ukształtowania terenu. Ich poziom ulega wahaniom w zależności od pór roku. W okresie roztopów wiosennych jest najwyższy, po czym sukcesywnie obniża się, aż do późnej jesieni. Zasięg występowania oraz rozmieszczenie wód gruntowych, budowa geologiczna oraz przepuszczalność skał macierzystych gleb na przeważającym obszarze Nadleśnictwa sprawiają, że głównym typem gospodarki wodnej jest typ przemysłowy. Gleba otrzymuje wilgoć jedynie z opadów atmosferycznych i kondensacji. Natomiast w sąsiedztwie zbiorników i cieków wodnych dominującymi typami gospodarki wodnej są: typ podsiąkowo-przemysłowy, przemysłowo-podsiąkowy i podsiąkowy.

W latach 1992-1995, 2000-2004 oraz 2014-2015 r. w Polsce północno-wschodniej odnotowano mniejszą niż dotąd ilość opadów, w wyniku czego na terenach tych panowała dotkliwa susza, a poziom wód gruntowych znacznie się obniżył. Wpłynęło to na stan sanitarny i zdrowotny drzewostanów. Obniżenie się poziomu wód gruntowych spowodowało znaczne osłabienie drzewostanów, zwłaszcza świerkowych oraz na gruntach porolnych. Problem niedoboru wody dotyczy szczególnie okresu późnej wiosny, lata i jesieni. Wilgotność względna powietrza wynosi około 80%, przy czym najniższą wartość osiąga w okresie wiosennym (maj) 69%.

Monitoring stanu czystości wód powierzchniowych znajdujących się w zasięgu Nadleśnictwa prowadzony jest przez WIOŚ w Olsztynie.

Monitoring rzek

Rzeka Pasłęka - rzeka I rzędu uchodząca do Zalewu Wiślanego, o długości 182,6 km i powierzchni zlewni 2294,5 km². Rzeka podzielona jest na 6 jednolitych części wód. Jednolita część wód „Pasłęka do wypływu z jeziora Sarąg” o długości 30,6 km obejmuje górny odcinek rzeki. Stan jednolitej części wód „Pasłęka do wypływu z jeziora Sarąg” badanych w 2015 r. określono jako zły.

Monitoring jezior

Jezioro Isąg - jezioro przepływowe, powierzchnia zwierciadła wody 395,7 ha, głębokość maksymalna 54,5 m. Jezioro jest wykorzystywane rekreacyjnie. Nie przyjmuje

zanieczyszczeń ze źródeł punktowych. Jednak zanieczyszczenia napływają z wodami Pasłęki, która wcześniej przepływa przez silnie zeutrofizowane jezioro Łęguty oraz zbiera zanieczyszczenia z okolicznych wsi i zabudowy letniskowej. Naturalna, wysoka odporność jeziora kwalifikuje je do I kategorii podatności na degradację. Badania jakości wód jeziora przeprowadzono w 2013 r. Klasyfikację stanu ekologicznego jeziora Isąg oceniono jako IV klasę jakości wód – słaby stan ekologiczny. Stan jednolitej części wód – jezioro Isąg oceniono jako zły.

Jezioro Łęguty - powierzchnia zwierciadła wody 60,9 ha, głębokość maksymalna 22,7 m. Cechy morfometryczne i zlewniowe kwalifikują zbiornik do II kategorii podatności na degradację - średnia odporność na degradację (występują punktowe źródła zanieczyszczeń odprowadzających ścieki do dopływu jeziora). Na poziom wody w akwenu ma wpływ elektrownia wodna w Łęguckim Młynie. Badania jakości wód jeziora przeprowadzono w 1995 r. Klasę czystości wód jeziora określono wówczas jako NON, poza klasyfikacją.

Jezioro Szelańg Mały - jezioro przepływowe, powierzchnia zwierciadła wody 83,8 ha, głębokość maksymalna 15,2 m. Cechy morfometryczne i zlewniowe kwalifikują zbiornik do II kategorii podatności na degradację - średnia odporność na degradację (występują punktowe źródła zanieczyszczeń odprowadzających ścieki bezpośrednio do wód jeziora). Jezioro w dużym stopniu jest wykorzystywane na cele rekreacyjne. Badania jakości wód jeziora przeprowadzono w 1990 r. Wody jeziora wykazały wówczas III klasę czystości. W drodze Uchwały Rady Powiatu na jeziorze wprowadzono zakaz używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi. (Uchwała Nr X/64/03 z dnia 4 lipca 2003r.; Dz. Urz. nr 126, poz.1653).

Jezioro Szelańg Wielki - jezioro rynnowe, przepływowe, powierzchnia zwierciadła wody 599,0 ha, głębokość maksymalna 35,5 m. Naturalna, wysoka odporność jeziora kwalifikuje je do I kategorii podatności na degradację. Badania jakości wód jeziora przeprowadzono w 1990 r. Jakość wód jeziora zakwalifikowano wówczas do II klasy czystości. W drodze Uchwały Rady Powiatu na jeziorze wprowadzono zakaz używania jednostek pływających z silnikami spalinowymi. (Uchwała Nr X/64/03 z dnia 4 lipca 2003 r.; Dz. Urz. nr 126, poz.1653).

Przyczyną złej jakości wód powierzchniowych na omawianym obszarze jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa oraz brak kanalizacji sanitarnej w wielu

miejsowościach. Ścieki komunalne są odprowadzane do najbliższych cieków. Sytuację pogarszają jeszcze nieskanalizowane kompleksy domków letniskowych oraz w mniejszym stopniu spływ zanieczyszczeń organicznych i substancji biogennych z użytków rolnych. Ścieki z niektórych gospodarstw indywidualnych odprowadzane są bezpośrednio do gruntu.

Najważniejszymi źródłami powodującymi zanieczyszczenie wód są:

- ścieki komunalne (z gospodarstw domowych) nieoczyszczone,
- zanieczyszczenia spływające wraz z opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych i rolnych,
- zanieczyszczenia wsiąkające do gruntu i wód gruntowych (niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin, sztucznych nawozów mineralnych i gnojowicy),
- niedostateczna ilość oczyszczalni i zbyt niska skuteczność oczyszczania ścieków,
- brak systemów kanalizacyjnych,
- nieszczelności zbiorników ściekowych,
- zanieczyszczenia komunikacyjne spłukiwane z powierzchni dróg przez opady atmosferyczne.

W Nadleśnictwie Stare Jabłonki pięć zagród leśnych wyposażonych jest w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

7.5. Zagrożenia spowodowane przez szkodliwe czynniki biotyczne

Zagrożenia natury biotycznej powodują owady, ssaki oraz patogeniczne grzyby. Dane na ten temat zbierane są zarówno przez pracowników Lasów Państwowych, jak i w trakcie prac taksacyjnych.

7.5.1. Szkody powodowane przez owady

Skutki masowego występowania owadów w zależności od nasilenia, czasu trwania oraz od innych czynników, mogą powodować w drzewostanach szkody o różnym natężeniu. Szkody powodowane przez owady prowadzą do zamierania drzew lub ich osłabiania, zmniejszania przyrostu, uszkodzania nasion. Największe szkody w lasach powodują owady liściożerne pojawiające się masowo cyklicznie w tzw. gradacjach. W Nadleśnictwie Stare Jabłonki większość powierzchni zajmują drzewostany sosnowe

(78,6% powierzchni leśnej). Z tego powodu może wystąpić zagrożenie ze strony owadzych szkodników sosny takich jak brudnica mniszka czy szeliniak.

Na podstawie danych dostarczonych przez Zespół Ochrony Lasu w Olsztynie według stanu na 17.02.2017 r. przedstawiono poniżej powierzchnię występowania i zwalczania szkodników owadzych w poszczególnych latach:

Tabela XXXV Występowanie szkodników owadzych

Nazwa szkodnika owadziego	Rok	Powierzchnia (ha)	
		występowania	ograniczania
1	2	3	4
Szkodniki owadzie (według kart meldunkowych)			
Brak uszkodzeń			
Szkodniki upraw i szkółek			
pędraki chrabąszczy	2013	0,48	0,48
	2014	0,15	0,15
	2015	0,15	0,15
szeliniaki	2007	25,00	25,00
	2008	6,00	6,00
	2009	2,00	2,00
	2010	8,00	8,00
	2011	12,00	12,00
	2012	61,40	61,40
	2013	63,00	63,00

Szkodniki wtórne - ilość pozyskanego posuszu iglastego i wywrotów iglastych ogółem wynosi:

w 2007 r. -	90 202	m ³
w 2008 r. -	83 947	m ³
w 2009 r. -	18 532	m ³
w 2010 r. -	7 834	m ³
w 2011 r. -	8 873	m ³
w 2012 r. -	8 694	m ³
w 2013 r. -	7 771	m ³
w 2014 r. -	4 820	m ³
w 2015 r. -	4 334	m ³

Ilość pozyskanego posuszu świerkowego ogółem wynosi:

w 2007 r. -	371	m ³
w 2008 r. -	1 452	m ³
w 2009 r. -	857	m ³
w 2010 r. -	897	m ³
w 2011 r. -	422	m ³
w 2012 r. -	439	m ³
w 2013 r. -	1 008	m ³
w 2014 r. -	920	m ³
w 2015 r. -	751	m ³

Na podstawie analizy danych z ostatnich lat nie można mówić o gradacjach szkodliwych owadów, które przybrałyby rozmiar klęski, lecz zagrożenie ze strony szkodliwych owadów istnieje i należy tak jak dotychczas prowadzić obserwacje liczebności ich występowania oraz zwalczanie tam, gdzie jest to konieczne.

7.5.2. Szkody powodowane przez ssaki

Dość istotne szkody w lesie wyrządzają ssaki, głównie jeleniowate (jelenie, sarny, łosie). Na uszkodzenia od zwierzyny płowej narażone są uprawy i młodniki w okresie przerwy w wegetacji roślin.

Tabela XXXVI Zestawienie powierzchni według stopnia uszkodzeń drzewostanów

Rodzaj uszkodzenia	Stopień uszkodzenia			Razem
	1 (11-20%)	2 (21-40%)	3 (powyżej 40%)	
	Powierzchnia uszkodzeń w ha			
1	2	3	4	5
Grzyby	36,31	-	-	36,31
Klimat	301,95	64,05	-	366,00
Owady	7,75	2,06	0,64	10,45
Wodne	2,27	7,62	-	9,89
Zwierzyna	489,92	77,92	0,58	568,42
Razem	838,20	151,65	1,22	991,07

Jak wynika z zestawienia, szkody wyrządzane przez zwierzynę płową występują ogółem na powierzchni 991,14 ha, w tym szkody powyżej 21% na 152,91 ha. Uprawy należy zabezpieczać poprzez smarowanie preparatami odstraszającymi, pakułowanie, osłonki ochronne i grodzenie. Ponadto należy przestrzegać głównej zasady w zakresie ochrony, a mianowicie utrzymania właściwego stanu zwierzyny, to znaczy gospodarczo znośnego dla drzewostanów. Z długoletniej obserwacji wynika również, że na zmniejszenie rozmiaru szkód można zdecydowanie wpłynąć przez intensyfikację pozyskania drewna z czyszczeń i trzebieży w okresie od grudnia do marca i pozostawianie go przez jakiś czas w lesie. Z analizy zimowego spałowania wynika, że jest ono wyraźnie mniejsze o ile jelenie mają dostęp do świeżo powalonych drzew sosnowych, które spałują często do połowy długości strzały.

Obecnie na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki bobry są często występującym gatunkiem. W wyniku prowadzenia typowych dla bobrów prac zmierzających do zapewnienia sobie optymalnych warunków bytowania zaczęto odnotowywać szkody,

do których należą podtopienia i zalania fragmentów drzewostanów, łąk i pól, ścinanie drzew.

Tabela XXXVII Szkody spowodowane przez bobry na gruntach Nadleśnictwa Stare Jabłonki

Rok	Oddz., pododdz.	Powierzchnia występowania (ha)	Dominujące uszkodzenie
1	2	3	4
2013	44n	0,80	podtopienie
	44r	0,60	podtopienie
	65k	0,30	ZG OG ZŁ
Razem		1,70	
2014	65k	0,30	ścinanie drzew
Razem		0,30	
2015	65k	0,18	ścinanie drzew
Razem		0,18	

7.5.3. Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby

Zagrożenie dla drzewostanów na gruntach porolnych, które w Nadleśnictwie Stare Jabłonki zajmują 1 652,43 ha stanowi głównie huba korzeniowa oraz opieńka miodowa.

Powierzchnie, na których odnotowano występowanie patogenicznych grzybów zostały przedstawione poniżej:

Tabela XXXVIII Choroby lasu powodowane przez grzyby pasożytnicze

Nazwa grzyba	Rok	Powierzchnia występowania (ha)	
		do 20 lat	powyżej 20 lat
1	2	3	4
opieńka miodowa	2007	200,00	-
	2008	200,00	-
	2009	180,00	-
	2010	103,00	-
	2011	93,00	-
	2012	68,00	-
	2013	57,00	-
	2014	-	1
korzeniowiec wieloletni	2009	-	200,00

Problemy zdrowotne występujące wśród liściastych gatunków drzew lasotwórczych obserwowane są już od szeregu lat. Najbardziej widoczne jest zamieranie jesionów i dębów.

Z zamieraniem drzewostanów dębowych leśnicy borykają się już od ponad 30 lat. Zamieranie dębów miało różne nasilenie, raz zwiększając się, to znów ustępując.

W regionie główną przyczyną tego zjawiska było bezpośrednio osłabienie drzew wskutek panujących lat suchych, z małą ilością opadów w okresie wegetacyjnym i bezśnieżnymi zimami (lata 2006-2008; 2014-2015), co bezpośrednio przyczyniło się do gradacyjnego wystąpienia szkodników fizjologiczno-technicznych dębów, głównie opiętków oraz foliofagów: miernikowców i zwójek.

Tabela XXVIII (c.d.) Choroby lasu powodowane przez grzyby pasożytnicze (dane ZOL)

Nazwa	Rok	Powierzchnia występowania (ha)	
		do 20 lat	powyżej 20 lat
1	2	3	4
zamieranie dębów	2007	-	265,00
	2008	-	150,00
	2009	-	100,00

Od kilkunastu lat obserwowane jest zamieranie jesionów w uprawach, młodnikach, drągowinach i w starszych klasach wieku. Skala zamierania jest duża i jak dotąd nie zaobserwowano ustępowania tego zjawiska. Szczególnie podatne na zamieranie są drzewostany w I klasie wieku. Nieco lepszy stan wykazują średniowiekowe drzewostany jesionowe. Zdecydowanie najwięcej uszkodzonych starodrzewów obserwuje się we wschodniej i centralnej Polsce oraz na Pomorzu Wschodnim i Środkowym. Najmniejszy udział drzewostanów zamierających występuje w południowej i zachodniej Polsce. Od 1998 r. Instytut Dendrologii PAN w Kórniku na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych prowadzi badania tego zjawiska. Do roku 2000 ustalano przyczyny dzieląc je na czynniki biotyczne (grzyby, bakterie) i abiotyczne (stres wodny, ujemne temperatury). W organizmach drzew wykryte zostały bakterie *Pseudomonas* (i prawdopodobnie *Erwinia*), które mają zdolność przyspieszania krystalizacji lodu w komórkach. Powoduje to zmniejszenie odporności roślin na niską temperaturę. Według danych meteorologicznych z północno-wschodnich terenów Polski w latach 1995, 1998-2000 notowane było znaczne obniżenie temperatury w maju.

Przyczyn zamierania jesionów nie udało się jak na razie jednoznacznie określić. Ostatnie badania potwierdzają występowanie grzyba *Hymenoscyphus pseudoalbidus* i jego formy bezpłciowej pod nazwą *Chalara fraxinea* przyczyniające się do silnego osłabienia drzew i ich zamierania. Proces, choć zdecydowanie w mniejszym stopniu, nadal jest obserwowany.

Tabela XXVIII (c.d.) Choroby lasu powodowane grzybami pasożytniczymi (dane ZOL)

Nazwa	Rok	Powierzchnia występowania (ha)	
		do 20 lat	powyżej 20 lat
1	2	3	4
zamieranie jesionów	2007	-	15,00
	2008	-	13,00

7.6. Zagrożenia abiotyczne, historia zagrożeń

Czynniki atmosferyczne przyczyniają się do powstawania znacznych strat w drzewostanach Nadleśnictwa. Największe zagrożenie dla lasów stwarzają huraganowe wiatry i nadmierne opady śniegu, które powodują szkody w postaci złomów i wywrotów.

Najbardziej dotkliwe i powodujące największe straty okazały się huragany, które wystąpiły w latach: 1955, 2002, 2012, 2016.

Powstałe wskutek wywalających wiatrów szkody, powodują zakłócenie planowanego sposobu użytkowania w lasach i konieczność dostosowania rozmiaru i struktury cięć do stanu sanitarnego lasu. Przyjęty podział lasu na ostępy i prowadzenie odpowiedniej, zgodnej z planowaną, gospodarki leśnej, częściowo zabezpiecza i uodparnia drzewostany przed wywalającymi wiatrami.

Intensywne i obfite opady śniegu są powodem powstawania znacznej ilości śniegołomów. Lasy Nadleśnictwa poniosły istotne szkody w wyniku dużych opadów śniegu w 2006 r. Na obszarach narażonych na okiść, zaleca się stosowanie rozrzedzonej więźby przy sadzeniu oraz wykonywanie częstszych zabiegów pielęgnacyjnych (czyszczenia, trzebieże).

Kolejnym czynnikiem negatywnie wpływającym na kondycję zdrowotną drzewostanów, są zakłócenia gospodarki wodnej - obniżenie poziomu wód gruntowych. Do takiej sytuacji przyczyniają się zdarzające się co pewien czas i trwające po kilka lat susze. Długotrwałe i uciążliwe susze wystąpiły w latach: 2005-2006, 2014-2015.

8. Plan działań z zakresu ochrony przyrody

8.1. Ochrona różnorodności biologicznej oraz techniczne i gospodarcze działania proekologiczne

Zróżnicowanie biologiczne jest jednocześnie narzędziem i celem zagospodarowania lasów. Służy stabilności oraz rozpraszaniu ryzyka hodowlanego i zdrowotnego lasów, jak również poszerzaniu ich wielofunkcyjności i możliwości wielostronnego użytkowania. Potrzebne jest zagwarantowanie ochrony różnorodności biologicznej, która istnieje obecnie oraz kształtowanie jej i wzbogacanie w przyszłości. Podstawą biologicznej różnorodności lasu są drzewa, współtworzące wraz z runem i warstwą krzewów warunki do bytowania zwierząt i mikroorganizmów. Wielkość i różnorodność puli genowej leśnych gatunków, głównie drzew, decyduje o zdolności przeżycia gatunku oraz jego odporności na niekorzystne czynniki biotyczne i abiotyczne, dlatego najważniejszą rzeczą jest rozpoznanie i zachowanie maksymalnej liczby genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych oraz ich lokalnych populacji. Zachowanie ciągłości naturalnych procesów odnawiania się lasu oraz umożliwienie oddziaływania sił i mechanizmów ewolucji, jest osiągnięte przy pomocy metody ochrony in situ. Podstawowymi formami tej metody ochrony są wyłączne i gospodarcze drzewostany nasienne, plantacyjne uprawy nasienne, plantacje nasienne, drzewa mateczne, uprawy pochodne z potomstwa wyłączonych drzewostanów nasiennych, rezerwaty oraz siedliskowo - drzewostanowe powierzchnie wzorcowe. Ograniczenie zrębów zupełnych i wprowadzenie tam, gdzie jest to możliwe rębni złożonych pozwalających na odnowienie naturalne, grupowe cięcia pielęgnacyjne, utrzymywanie w lesie drzew zamierających i martwych oraz regionalizacja nasienna, są rozszerzeniem strategii ochrony in situ leśnej różnorodności genetycznej.

Aby zapewnić trwałość przyszłych drzewostanów oraz wysoką produkcję drewna o dobrej jakości, spośród rodzimych ekotypów i populacji od 1959 r. zabezpieczane są dla celów reprodukcyjnych najlepsze drzewostany, a od 1969 r. w selekcji indywidualnej drzewa mateczne szczególnie wyróżniające się korzystnymi cechami jakościowymi i przyrostowymi.

Na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki wytypowano wyłączne drzewostany nasienne sosny zwyczajnej na powierzchni 146,31 ha w oddz.: 57c, 77d,f, 78c,d, 102a,b,f,

159c, 160c,h, 217a,b, 233a, 243a. Zarejestrowano 66 szt. drzew matecznych, w tym sosny 62 szt. i modrzewia 4 szt.

Powierzchnia gospodarczych drzewostanów nasiennych według Krajowego Rejestru Leśnego Materiału Podstawowego wynosi 597,30 ha. Sporządzono mapy przeglądowe nasiennictwa i selekcji.

Ponadto utworzono 7 bloków upraw pochodnych dla sosny. Powierzchnia łączna rejestrowanych upraw pochodnych wynosi 385,89 ha.

Obecnie preferuje się prowadzenie użytkowania lasu rębiami złożonymi. Zaprojektowana w bieżącym PUL powierzchnia manipulacyjna rębni złożonych wynosi 1 418,00 ha, w tym powierzchnia do odnowienia 708,54 ha. Dzięki użytkowaniu lasu w ten sposób, możliwe będzie zróżnicowanie wiekowe i gatunkowe składów przyszłych upraw oraz wydłużenie okresu uprzątnięcia drzewostanu co najmniej do następnego dziesięciolecia.

Przy planowaniu i zakładaniu zrębów zaleca się wybór i pozostawianie biogrup (kęp drzew w drzewostanach rębnych). Celem pozostawiania biogrup na powierzchniach zrębowych jest zachowanie różnorodności biologicznej. Sposób wyboru biogrup określają wewnętrzne ustalenia w Lasach Państwowych.

W drzewostanach bez wskazań gospodarczych jest dopuszczalne prowadzenie cięć jednostkowych w zależności od potrzeb związanych z zabiegami ochronnymi, przyrodniczymi i hodowlanymi. Dopuszczalne jest również usuwanie posuszu w sytuacji, gdy zagraża on bezpieczeństwu ludzi lub drzewostanu.

Dla wzmocnienia odporności biologicznej w ramach ogniskowo-kompleksowej metody biologicznej ochrony lasu, szczególnie na siedliskach borowych, w drzewostanach iglastych (zwłaszcza sosnowych), zakładane są remizy, które stanowią ogniska biocenotyczne. Remizy zakładane są w miejscach zakrzaczonych z odpowiednio ukształtowanym terenem i naturalnymi zbiornikami wodnymi. Dodatkowo dosadzane są różne gatunki drzew i krzewów takich jak: czeremcha, kasztanowiec, dzika jabłoń, dzika grusza, śliwa ałycza, czereśnia ptasia oraz rośliny nektarodajne takie jak: krwawnik, wiesiołek dwuletni, dziurawiec. Jako remizy wykorzystywane są również zadrzewienia i zakrzewienia pozostałe w miejscach dawnych już nieistniejących osad, położonych wśród lasów. Na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki założono dwie remizy: jedna z nich

jest wydzieleniem w oddz. 134d o powierzchni 0,28 ha, druga o powierzchni 0,08 ha stanowi część wydzielenia w oddz. 9a. Ze względu na dużą ilość podszytów i naturalnych powierzchni spełniających rolę remiz (np. liczne niewielkie zabagnienia) nie ma potrzeby tworzenia nowych. Odpowiednie warunki bytowania znajduje tutaj wiele gatunków ptaków, naturalnych sprzymierzeńców w ochronie lasu. Dla ptaków pozostawiane są drzewa dziuplaste (z zachowaniem warunków bezpieczeństwa dla ludzi i drzewostanów) oraz rozwieszono 412 budek lęgowych, a dla nietoperzy 65 schronów. Gniazdowaniu różnych gatunków ptaków sprzyja wprowadzanie urozmaiconego składu gatunkowego. Metodę ogniskowo-kompleksową należy stosować szczególnie w miejscach będących pierwotnymi ogniskami gradacyjnymi tzn. tam, gdzie zazwyczaj najwcześniej i najbardziej gwałtownie rozpoczynają się gradacje fitofagów.

Zalecenia ochronne odnoszące się do nietoperzy:

- 1) Ze względu na to, że część budek dla ptaków jest zasiedlana przez nietoperze, należy zwiększyć ilość wywieszanych schronów dla nietoperzy (konsultacja miejsc wywieszenia i ilości skrzynek z chiropterologiem).
- 2) Zaleca się wieszanie schronów w skupieniach po 10-15 szt.
- 3) Dopuszczalne wieszanie skrzynek wzdłuż dróg leśnych i na granicy wydzieleni.
- 4) Stosowanie różnych typów skrzynek ze względu na zróżnicowanie wymagań poszczególnych gatunków nietoperzy.

W celu wzbogacania oraz ochrony różnorodności biologicznej należy:

- stosować składy gatunkowe upraw odpowiednie do siedliska,
- pozyskiwać materiał siewny z jak największej liczby osobników oraz z różnych miejsc Nadleśnictwa,
- za pomocą cięć pielęgnacyjnych regulować skład drzewostanów w pożądany sposób,
- chronić populacje rzadkich i zagrożonych gatunków roślin i zwierząt,
- wykorzystywać zmienność mikrosiedlisk poprzez wprowadzanie na tych niewielkich powierzchniach właściwe dla nich gatunki,
- stwarzać warunki odpowiednie dla rozwoju wielogatunkowych podszytów,
- stwarzać warunki dla rozwoju wszystkich warstw lasu,
- zachować w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzać śródleśne ciekły i zbiorniki wodne,
- indywidualizować zasady postępowania gospodarczego odpowiednio do istniejących warunków przyrodniczo-siedliskowych,
- pozostawiać drzewa dziuplaste i martwe do ich naturalnego rozkładu,
- preferować odnowienia naturalne,
- prowadzić cięcia pielęgnacyjne zimą, przy pokrywie śnieżnej w miejscach występowania roślin objętych ścisłą ochroną gatunkową,
- pozostawiać biogrupy obejmujące stanowiska gatunków roślin objętych ścisłą ochroną gatunkową.

Ze względu na poprawę bezpieczeństwa w miejscach stałych przejść zwierzyny przez drogi publiczne należy zostawiać strefy kulkudzieściu metrów bez podrostów i podszytów. Poprawi to widoczność i zmniejszy niebezpieczeństwo kolizji z przechodzącymi przez jezdnię zwierzętami.

8.2. Kształtowanie stref ekotonowych i granicy polno-leśnej

Ekotony stanowią strefy przejściowe na granicy lasu z innymi ekosystemami: wodnymi, łąkowymi, polnymi, bagiennymi oraz wzdłuż dróg, linii podziału powierzchniowego, linii energetycznych, strumieni, rowów itp. W strefach tych liczba gatunków jak i zagęszczenie osobników jest wyższe niż w sąsiadujących ze sobą biocenozach. Dobrze wykształcone ekotony wykazują cechy izolacyjne i powinny chronić

las przed niekorzystnym wpływem środowisk otwartych oraz podnosić stabilność ekosystemu leśnego. Prowadzić tu należy wyłącznie cięcia grupowe lub jednostkowe, kształtując i chroniąc siedliska i gatunki stref przejściowych.

W sąsiedztwie dróg publicznych konieczny jest dobór gatunków mniej wrażliwych na zanieczyszczenia, spaliny oraz zasolenie. Niebagatelne znaczenie mają również bezpieczeństwo (potrzebna jest odpowiednia odległość od linii komunikacyjnych) i kształtowanie piękna krajobrazu. Strefy ekotonowe zakładane wzdłuż jezior, rzek i cieków wodnych spełniają wiele funkcji tak biologicznych, jak i mechanicznych np.: umacnianie brzegów przez systemy korzeniowe, zatrzymywanie cząstek glebowych zmywanych z terenów sąsiednich w kierunku zbiornika lub cieku, wyhamowywanie i łagodzenie negatywnych skutków wysokich stanów wody.

Obrzeże lasu sąsiadujące z polem, łąką lub obszarem bagiennym (w zależności od intensywności użytkowania ekosystemów sąsiednich,) potrzebuje odrębnego zagospodarowania, gdyż stanowi strefę buforową lasu. Jako optymalną przyjmuje się strefę ekotonową o szerokości 10-15 m. Strefę tę powinny tworzyć dwie do trzech wzajemnie się przenikające warstwy roślinności zielonej, niskich krzewów i drzewostanu. Ważną rzeczą jest możliwie jak największe urozmaicenie i w miarę łagodne przejście z wnętrza lasu do sąsiedniego ekosystemu bezleśnego. Strefa drzewiasta to wewnętrzny pas ekotonu leśnego, w którym występują gatunki drzew górnego piętra z dobrze rozwiniętymi systemami korzeniowymi i ugałęzionymi pniami o rozluźnionym zwarciu, dalsze piętra drzewostanu, podszyt i podrost. Udział gatunków powinien być zgodny z przyjętym typem drzewostanu (TD). Strefa drzewiasto-krzewiasta będąca środkowym pasem ekotonu leśnego, tworzona jest przez gatunki drzew dolnego piętra drzewostanu o zwarciu jeszcze luźniejszym i nierównomiernym rozmieszczeniu drzew występujących często w zmieszaniu jednostkowym. Strefa krzewiasta powinna składać się z wielu gatunków krzewów w zmieszaniu grupowym. Zaleca się sadzenie 5-10 sadzonek jednego gatunku w więźbie 1x1,5 m do 1,5x1,5 m. Jej szerokość wynosi 3-5 m.

Gatunki drzew i krzewów zalecane do budowy stref ekotonowych powinny być wyłącznie gatunkami rodzimego pochodzenia, dostosowanymi do lokalnych warunków siedliskowych. Zaleca się stosowanie takich gatunków jak: głóg jednoszyjkowy, jabłoń dzika, grusza dzika, róża dzika, jeżyna, śliwa tarnina, trzmielina brodawkowata i pospolita, leszczyna pospolita, wierzby: iwa, uszata, laurowa i rokita oraz wawrzynek

wilczełyko, kalina koralowa, jarzab pospolity, bez czarny, kruszyna pospolita, berberys pospolity. Należy jednak przede wszystkim wykorzystać istniejące odnowienia naturalne.

8.3. Kształtowanie stosunków wodnych

Tereny Nadleśnictwa Stare Jabłonki zajmują bardzo zróżnicowane pod względem geomorfologicznym obszary z dużą ilością jezior i z wieloma dobrze zachowanymi ekosystemami wodno-błotnymi: bagnami, rozlewiskami, rzekami, strumieniami i niewielkimi ciekami wodnymi. Jeziora, rzeki, strumienie, oczka wodne, rozlewiska, bagna i torfowiska to naturalne zbiorniki retencyjne, które bardzo korzystnie wpływają na zaopatrzenie gleb w wodę, powodują pewne złagodzenie klimatu, podnosząc jednocześnie wilgotność powietrza. Zachowanie i ochrona śródleśnych oczek wodnych, terenów źródłiskowych, bagien i torfowisk w ich jak najbardziej naturalnym stanie ma istotne znaczenie dla retencji wody w zlewni.

Utrzymanie ich obecnego stanu ma znaczenie priorytetowe. Realizacja przedsięwzięć powstrzymujących degradację stosunków wodnych w Lasach Państwowych, została zapoczątkowana już przed wielu laty. Jest to: budowa zastawek, zbiorników retencyjnych, w wielu wypadkach celowe zaniechanie renowacji rowów odwadniających. Wszystko po to, aby zatrzymać odpływ wody z lasów.

Łączna powierzchnia bagien i torfowisk na gruntach Nadleśnictwa wynosi 259,71 ha (zostały wymienione szczegółowo w rozdziale 3.3). Spełniają one bardzo ważną rolę naturalnych zbiorników retencyjnych.

Ponadto w trakcie prac taksacyjnych stwierdzono występowanie terenów źródłiskowych w oddz.: 129h,k, 145f, 146h, 311c, 316j.

Bardzo duże znaczenie w kształtowaniu stosunków wodnych mają również siedliska wilgotne i bagienne takie jak: bór bagienny, bór mieszany wilgotny, bór mieszany bagienny, las mieszany wilgotny, las mieszany bagienny, las wilgotny, ols i ols jesionowy. Siedliska wilgotne zajmują 241,31 ha, a siedliska bagienne i olsowe 210,39 ha powierzchni leśnej Nadleśnictwa.

W ciągu ostatnich kilkunastu lat zaniechano odwadniania bezodpływowych bagien, uznając je za obszary cenne biocenotycznie. Zrezygnowano również z odprowadzania wody z podmokłych lub okresowo zalewanych powierzchni

położonych w zakolach i dolinach większych cieków. Zwraca się uwagę na to, że nie można doprowadzić do trwałego odprowadzenia wody z lasu. Na siedliskach wilgotnych zaproponowano odpowiednie sposoby prowadzenia gospodarki leśnej bez uciekania się do melioracji odwadniających. Na przykład przy odnowieniach i zalesieniach, w zależności od potrzeb zalecono stosowanie różnego rodzaju rabat, rabatowałków, wałków, półrabat, wywyższonych bruzd i kopców.

8.4. Rekreacja i turystyka

Obszary znajdujące się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Stare Jabłonki są niezwykle atrakcyjne turystycznie. Sprzyja temu dobre zagospodarowanie terenu, coraz lepiej rozwijająca się infrastruktura turystyczna, dogodna sieć dróg, położone wśród lasów jeziora, urozmaicony krajobraz oraz kompleksy leśne pokrywające większość omawianego obszaru. Lasy są łatwo dostępne, a latem i jesienią obfitują w grzyby i owoce runa leśnego. Zainteresowanie regionem pod względem turystyczno-wypoczynkowym jest bardzo duże. Widoczny jest wzrost zainteresowania ludzi otaczającą ich przyrodą oraz bogatą historią tych terenów. Przez lasy Nadleśnictwa prowadzi wiele interesujących szlaków turystycznych, zarówno pieszych, rowerowych jak i konnych.

Organizowanie w lasach miejsc rekreacyjnych jest jednym z czynników poprawy warunków życia ludności. Jednak natężenie ruchu turystycznego stwarza konieczność ukierunkowania go w odpowiedni sposób. Dlatego też w lasach Nadleśnictwa wytyczono i urządzono szlaki turystyczne, do których należą: trzy trasy do turystyki pieszej, pięć szlaków rowerowych i trasa do jazdy konnej.

Trasy do turystyki pieszej:

- Szlak żółty „**Dookoła jeziora Szelańg Mały**” o długości 7,4 km. Szlak zaczyna się i kończy na skrzyżowaniu przy sklepie w centrum Starych Jabłonek. Jego trasa wiedzie przez las wokół jeziora Szelańg Mały, mijając jedynie osadę Buńki.
- Leśna ścieżka edukacyjna „**Nad Szelańgiem**” o długości 1,1 km.

Trasa ścieżki prowadzi przez las po północnej stronie jeziora Szelańg Mały.

- Ścieżka spacerowa „**Worliny**” o długości 4,1 km.
- Ponadto przez tereny Nadleśnictwa drogą z Guzowego Pieca przez Parwówki do stacji kolejowej w Starych Jabłonkach i dalej w kierunku Torunia wiedzie szlak św. Jakuba - dawny szlak pątniczny Droga św. Jakuba. Ten najświętniejszy w Europie szlak pielgrzymkowy zaczynał się niegdyś na Łotwie i prowadził przez Polskę, Niemcy i Francję do Hiszpanii. Droga św. Jakuba po hiszpańsku Camino de Santiago wiedzie do katedry Santiago de Compostela w Galicji, w północno-zachodniej Hiszpanii. Według przekonań pielgrzymów znajdują się tam szczątki św. Jakuba Większego Apostoła. Część szlaku prowadząca przez obszar Polski nazwana została Camino Polaco. Odtwarzanie dawnych szlaków pątnicznych w Polsce jest odpowiedzią na apel Rady Europy. Droga pielgrzymki oznaczona jest muszlą św. Jakuba, będącą symbolem pielgrzymów.

Trasy rowerowe:

- Szlak niebieski „Dąbrówka” o długości 24,2 km. Prowadzi ze Starych Jabłonek przez Wigwałd, Ostrowin, Idzbark i wraca do Starych Jabłonek.

Szlak niebieski w południowej części Nadleśnictwa

- Szlak zielony „**Wielka Pętla Ostródzka**” o długości 68,6 km (w zasięgu Nadleśnictwa 12,9 km). Jego trasa zaczyna się na Placu 1000-lecia w Ostródzie i prowadzi przez Lubajny, Stare Jabłonki, kolonia Ostrowin, Szydłak, Kraplewo, Brzydowo, Smykowo, Nastajki, Turznicę, Samborowo, Rogowo i Liwę, po czym kończy się w Ostródzie.
- Szlak czarny „**Jagodowy**” o długości 15,8 km (w zasięgu Nadleśnictwa 6,5 km). Szlak prowadzi z Biesala przez: Tomaryny, Śródkę, Guzowy Piec, Salminek, Jadaminy i wraca do Biesala.
- Szlak żółty „**Czterech Mostów**” o długości 24,4 km (w zasięgu Nadleśnictwa 11,4 km). Trasa rozpoczyna się i kończy w Łukcie. Prowadzi kolejno z Łukty przez Komorowo, Pelnik, Szkółkę Leśną Żelazowice, Łęguty, Grazymy, Wynki kończąc się w Łukcie.

Droga nad jeziorem Łęguty

- Szlak niebieski „Perkun” o długości 27,3 km (w zasięgu Nadleśnictwa 8,3 km). Droga wiedzie z Łukty przez miejscowości: Molza, Dąg, Plichta, Tabórz, Niedźwiady, Białka Leśna, Florczaki Kolonia, Ramoty i wraca do Łukty.

Trasa do jazdy konnej „Leśny Zaprzęg”. Od wielu już lat daje się zauważyć wzrost zainteresowania jazdą konną. Nadleśnictwo w porozumieniu z właścicielami stajni konnych wyznaczyło i oznakowało na swoim terenie (leśnictwo Gąsior) trasę do jazdy konnej o łącznej długości około 15 km.

Szlaki wodne:

Szlak kajakowy „Szelaąg” o długości 33,5 km. Wiedzie ze Starych Jabłonek do Ostródy i z powrotem.

Pomniki przyrody i rezerваты przyrody (których szczegółowa lokalizacja została podana w rozdziale 5.1. i 5.6) również stanowią atrakcyjne, chętnie odwiedzane przez turystów obiekty.

Większość lasów Nadleśnictwa znajduje się w strefie rozrzedzonego ruchu turystycznego, w strefie C. Natomiast na części gruntów Nadleśnictwa ruch turystyczny charakteryzuje się większym nasileniem, szczególnie w okresie wakacyjnym, a także jesienią w okresie grzybobrania. W bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych na gruntach Nadleśnictwa znajdujących się w gminie Ostróda wyznaczono strefy A i B w oddz.:

- 197 - dla ośrodka wypoczynkowego „Bractwo Wypoczynkowe” (Strefa A i B),
- 246 - dla ośrodka wypoczynkowego „I.T.P. Kluczewicz” s.c. (Strefa A i B),

- 246 - dla ośrodka wypoczynkowego „EUROTRANS” (Strefa A i B),
- 246 - dla ośrodka wypoczynkowego MAZURY PTTK Sp.zo.o. w Olsztynie (Strefa A i B),
- 245 - dla Hotelu „Anders” oraz ośrodka wypoczynkowego „I.T.P. Kluczewicz” (Strefa B),
- 197 - dla pola biwakowego „CAMPING” (oddz. 197m) (Strefa B).

Na terenie Nadleśnictwa Stare Jabłonki nad jeziorem Czarnym wyznaczono miejsce postoju pojazdów oraz punkt rekreacyjno-wypoczynkowy z wiatami i miejscem na ognisko.

Ponieważ miejsca postoju pojazdów stanowią poważny problem dla Lasów Państwowych, tak ze względów finansowych, jak i z powodu zaśmiecania i dewastacji lasu w ich sąsiedztwie, należałoby oczekiwać współpracy ze strony lokalnych samorządów, na terenie których owe miejsca postoju są zlokalizowane. Podobnego wsparcia potrzebują również ścieżki dydaktyczne, na których tablice informacyjne i urządzenia zamontowane przez pracowników Lasów Państwowych są systematycznie niszczone, a zaśmiecanie trasy wymagają stałej troski i ponoszenia nakładów finansowych.

8.5. Promocja

Aby możliwa była realizacja „Programu ochrony przyrody” należy przedstawić to opracowanie możliwie jak najszerszym grupom społeczeństwa. Jednak przy prezentacji materiałów trzeba ograniczyć informacje o lokalizacji gatunków zwierząt chronionych, które nie mogą być niepokojone obecnością człowieka. Uwaga ta odnosi się również do wielu gatunków chronionych i rzadkich roślin z powodu konieczności ich ochrony przed zdeptaniem i nielegalnym pozyskiwaniem.

Promocja jak i prezentacja społeczeństwu „Programu ochrony przyrody” jest przedsięwzięciem żmudnym i kosztownym, lecz rezultaty tego przedsięwzięcia mogą przynieść niewymierne korzyści.

Realizacja owej prezentacji powinna odbywać się poprzez:

- publikacje naukowe i popularnonaukowe w czasopismach leśnych, przyrodniczych i ogólnotematycznych,
- publikacje w prasie lokalnej,

- audycje w radiu i telewizji,
- wydawnictwa, gazetki, foldery publikowane przez nadleśnictwa i RDLP.

Edukacja ekologiczna oraz propagowanie idei ochrony przyrody powinna odbywać się zgodnie z aktualną wiedzą, a także z lokalnymi tradycjami regionu.

Zaleca się:

- wydawać okresowe informacje o walorach i zagrożeniach lasów i środowiska przyrodniczego na obszarze swojego działania,
- stawiać tablice w miejscach szczególnie uczęszczanych, na których powinny być umieszczone informacje dotyczące walorów przyrodniczych oraz dozwolonych czynności (należy unikać tablic z samymi zakazami),
- organizować spotkania o tematyce przyrodniczej w szkołach, klubach itp.,
- urządzać więcej miejsc do zajęć dydaktycznych (np. ścieżki dydaktyczno-spacerowe).

Wszystkie informacje powinny być przekazywane językiem przystępnym, zawierającym jak najmniej terminów fachowych, a jeśli takie się znajdują, powinny być objaśnione.

Szeroka i masowa edukacja przyrodnicza oraz uświadamianie roli i specyfiki lasu może z czasem zaowocować podniesieniem na wyższy poziom kultury obcowania z przyrodą. W tym celu na terenie Nadleśnictwa założone zostały m.in. ścieżki dydaktyczne. Głównym celem zakładania leśnych ścieżek dydaktycznych jest przybliżenie szerokiemu ogółowi społeczeństwa wiadomości o lesie i jego funkcjach, przedstawienie wielu zjawisk zachodzących w środowisku leśnym oraz jak najszersze rozpropagowanie wiedzy ekologicznej.

Leśne ścieżki dydaktyczne

Dla osób pragnących bliżej poznać zagadnienia związane z lasem i ochroną przyrody, Nadleśnictwo przygotowało leśną ścieżkę edukacyjną w leśnictwie Gąsiorzy. Długość trasy wynosi 1,1 km. Przy trasie ścieżki przystanki edukacyjne, gdzie zainstalowano tablice, na których umieszczono barwne ilustracje o tematyce związanej z lasem i jego mieszkańcach, a także o zagrożeniach pożarowych. Ścieżka ze względu na położenie i tematykę zamieszczoną na tablicach edukacyjnych cieszy się bardzo dużą popularnością.

Leśną ścieżkę edukacyjną przygotowano w starym ponad 200-letnim drzewostanie

Przystanek edukacyjny z tablicą tematyczną

8.6. Przedmioty ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000

W większości przypadków objęte ochroną prawną siedliska, rośliny i zwierzęta ze względu na dobry stan zachowania, stabilność populacji oraz brak zagrożeń, nie wymagają stosowania ochrony czynnej. W tej sytuacji zalecana jest ochrona zachowawcza i brak ingerencji w zachodzące procesy. W innych sytuacjach (np. odprowadzanie wody z siedlisk podmokłych) wystarczy zaniechanie ingerowania, a tam, gdzie jest to możliwe - rezygnacja z konserwowania części rowów. Niektóre siedliska czy też gatunki wymagają ochrony czynnej np. gatunki ptaków objętych ochroną strefową.

Dla obszarów Natura 2000: Dolina Pasłęki PLB280002, Dolina Drwęcy PLH280001 i Rzeka Pasłęka PLH280006, których fragmenty obejmuje swym zasięgiem Nadleśnictwo Stare Jabłonki zostały zatwierdzone plany zadań ochronnych. Dla każdego z wymienionych obszarów w planie urządzenia lasu zaprojektowano szczegółowe działania ochronne zgodne z zapisami zamieszczonymi w aktualnych planach zadań ochronnych dla tych obszarów.

Tabela XXXIX Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach Nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie

L.p.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu (oddz., pododdz.)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególne znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
1. Dolina Pasłęki PLB280002 - gatunki ptaków					
1.	<i>Aquila pomarina</i> (orlik krzykliwy) A089 - B	2 stanowiska w zasięgu Nadleśnictwa (2 na gruntach)	Starsze drzewostany liściaste i mieszane sąsiadujące z otwartymi terenami podmokłymi. Zachowanie starszych drzewostanów sąsiadujących z terenami otwartymi.	Zalesianie terenów otwartych	Utrzymanie ochrony strefowej, opracowanie planu szlaków turystycznych, omijających miejsca lęgowe.
2.	<i>Circus aeruginosus</i> (błotniak stawowy) A081 - C	1 stanowisko w zasięgu Nadleśnictwa (na gruntach brak)	Gatunek związany z terenami otwartymi (szuwały nad zbiornikami wodnymi). Zachowanie różnego typu zbiorników wodnych porośniętych trzcinami i oczeretami w terenach otwartych.	Brak	-
3.	<i>Mergus merganser</i> (nurogęś) A070 - C	1 stanowisko w zasięgu Nadleśnictwa (na gruntach brak)	Występuje na akwenach o czystej wodzie, w sąsiedztwie starych drzewostanów z dziuplastymi drzewami.	Wycinanie drzew dziuplastych w pobliżu zbiorników wodnych.	Zachowanie drzew dziuplastych (zgodnie z obowiązującymi zasadami bezpieczeństwa).
4.	<i>Milvus migrans</i> (kania czarna) A073 - C	1 stanowiska w zasięgu Nadleśnictwa (1 na gruntach)	Gniazduje w lasach, zaś pokarm zdobywa w terenie otwartym. Preferuje okolice o urozmaiconym krajobrazie, obfitujące w dużą liczbę różnorodnych zbiorników wodnych.	Zalesianie terenów otwartych	Ograniczenie penetracji lasu przez ludzi w miejscach gniazdowania, utrzymanie ochrony strefowej, opracowanie planu szlaków turystycznych, omijających miejsca lęgowe.
5.	<i>Milvus milvus</i> (kania ruda) A074 - C	1 stanowiska w zasięgu Nadleśnictwa (na gruntach brak)	Preferuje mozaikowate tereny, lasy przeplatające się z polami, łąkami, zbiornikami wodnymi, dolinami rzecznyymi. Gniazduje w lasach.	Zalesianie terenów otwartych	Ograniczenie penetracji lasu przez ludzi w miejscach gniazdowania, utrzymanie ochrony strefowej, opracowanie planu szlaków turystycznych, omijających miejsca lęgowe.

L.p.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu (oddz., pododdz.)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
2. Dolina Drwęcę PLH280001 - siedliska przyrodnicze według SDF					
1.	Kwaśne buczyny (9110-1 kwaśna buczyna niżowa) 9110 - D	276j, 292f, 293a,b,f, 294a,d,g, 312b powierzchnia: 46,77 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska.
2.	Żyzne buczyny (9130-1 żyzna buczyna niżowa) 9130 - D	276h, 277b,c,d,f,h powierzchnia: 27,00 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska.
3.	Grąd subatlantycki 9160 - C	277g,i, 291c, 292a,b, 312h,i,j, 313c, 344j, 350b,c, 351b powierzchnia: 55,71 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska. Dostosowanie składu gatunkowego do składu naturalnego.
4.	Grąd subkontynentalny (9170-3 – grądy zboczowe) 9170 - C	obejmują niewielką powierzchnię wydzielenia 343g (0,12 ha), w którym przyjęto 91F0 ze znacznie większym udziałem w powierzchni. powierzchnia: 0,12	Zróżnicowanie struktury gatunkowej i wiekowej, odpowiedni udział zasobów martwego drewna.	Brak	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.
5.	Sosnowe bory i lasy bagienne 91D0 - C	301a, 312d, 313a, 330l, 338b, 351g (cz. 7140 – 0,05 ha) powierzchnia: 4,34 ha	Zachowanie istniejących warunków wodnych.	Brak	Działania związane z utrzymaniem metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych.
6.	Łęgi olszowe, olszowo- jesionowe i jesionowe (91E0-3 niżowy łęg jesionowo-olszowy, 91E0-4) 91E0 - A	266Ac, 291d, 292c, 293c, 294b, 297f, 298i, 299j, 300j, 301s, 311c, 312c powierzchnia: 17,07	Zachowanie istniejących warunków wodnych.	Brak	Działania związane z utrzymaniem metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych.
7.	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe 91F0 - D	343g powierzchnia: 1,33 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Działania związane z utrzymaniem metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych.

L.p.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu (oddz., pododdz.)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególne znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
8.	Torfowiska wysokie 7110 - D	283i, 299b (cz. 7140 – 0,60 ha), 300a (cz. 7110 - 0,61 ha) 326j, 337b, 351c (cz. 7110 – 1,04 ha)	Zachowanie stabilnych warunków hydrologicznych (stan silnego i stałego uwodnienia), powstrzymanie sztucznego odpływu wody.	Osuszanie, eutrofizacja.	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony.
		Powierzchnia: 5,90 ha			
10.	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140 - C	283f, 299b (cz. 7140 – 0,18 ha); cz. 299g – 0,21 ha, 300a (cz. 7140 – 1,80 ha), 344h, 351c (cz. 7140 – 0,30 ha)	Zachowanie stabilnych warunków hydrologicznych (stan silnego i stałego uwodnienia), powstrzymanie sztucznego odpływu wody.	Obniżenie poziomu wód gruntowych.	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony.
		Powierzchnia: 9,20 ha			
3. Dolina Drwęcy PLH280001 - gatunki roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków) oraz ich siedliska według SDF					
1.	<i>Vertigo angustior</i> (poczwarówka zwężona) 1014 - A	1 stanowisko	Ochrona ścisła	Brak	Ochrona obszarów podmokłych.
2.	<i>Vertigo moulinsiana</i> (poczwarówka jajowata) 1016 - B	1 stanowisko	Ochrona ścisła	Brak	Ochrona obszarów podmokłych.
3.	<i>Leucorhina pectoralis</i> (zalotka większa) 1042 - B	1 stanowisko	Ochrona ścisła	Brak	Ochrona bagien, torfowisk, zbiorników wodnych.
4.	<i>Bombina bombina</i> (kumak nizinny) 1188 - C	7 stanowisk	Ochrona ścisła	Brak	Ochrona bagien, torfowisk, zbiorników wodnych.
5.	<i>Castor fiber</i> (bóbr europejski) 1337 - C	1 stanowisko	Ochrona częściowa	Brak	W miarę możliwości, gdy szkody uznane zostaną za niewielkie tolerowanie efektów ich działalności.
6.	<i>Canis lupus</i> (wilk) 1352	1 wataha	Ochrona ścisła	Kłusownictwo	Ochrona strefowa (miejsce rozrodu i obszar w promieniu 500 m).
7.	<i>Lutra lutra</i> (wydra) 1355 - C	1 stanowisko	Ochrona częściowa	Brak	Ochrona zbiorników wodnych.

L.p.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu (oddz., pododdz.)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególne znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
4. Rzeka Pasłęka PLH280006 - siedliska przyrodnicze według SDF					
1.	Kwaśne buczyny (9110-1 kwaśna buczyna niżowa) 9110	33b, 68o, 90b Powierzchnia: 10,14 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska.
2.	Żyzne buczyny (9130-1 żyzna buczyna niżowa) 9130 - B	33i, 46a, 64b,c,f,i,j,k,l, 65f,h, 67h, 85b,g,h,k, 86d, 87a,b,g, 88a, 90a, Powierzchnia: 43,06 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska.
3.	Grąd subatlantycki 9160 - B	26l, 32a,c,d,f, 89b Powierzchnia: 14,73 ha	Ochrona zachowawcza.	Brak	Zachowanie powierzchni siedliska. Dostosowanie składu gatunkowego do składu naturalnego.
6.	Łęgi olszowe, olszowo-jesionowe i jesionowe (91E-03 niżowy łęg jesionowo-olszowy) 91E0 - A	65a,d,i,l, 85a,f, 88c, 89a, 90c Powierzchnia: 15,66 ha	Zachowanie istniejących warunków wodnych.	Brak	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.
7.	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe 91F0 - B	w PLH280006 obejmują niewielką powierzchnię wydzieli, w których przyjęto typy siedlisk mające większy udział: 26l, 32a,d, 64b,c, 65a,b,d Powierzchnia: -	Zachowanie istniejących warunków wodnych.	Brak	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania.
8.	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne 3160 - A	88i Powierzchnia: 0,66 ha	Spowolnienie procesów eutrofizacji poprzez odcięcie dopływu zanieczyszczeń punktowych i obszarowych do zbiorników. Utrzymanie poziomu wody, pozwalającego na zachowanie istniejących zbiorników.	Eutrofizacja, obniżenie poziomu wód gruntowych	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony: detekcja źródeł zanieczyszczenia wód.

L.p.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja przedmiotu ochrony na mapie przeglądowej obrębu (oddz., pododdz.)	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotu ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2	3	4	5	6
9.	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska 7140 - B	33j, 46d, 88h	Zachowanie stabilnych warunków hydrologicznych (stan silnego i stałego uwodnienia), powstrzymanie sztucznego odpływu wody.	Brak	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania. Zachowanie istniejących warunków wodnych. Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony.
		Powierzchnia: 1,40 ha			
5. Rzeka Pasłęka PLH280006 - gatunki roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków) oraz ich siedliska według SDF					
1.	<i>Leucorrhinia pectoralis</i> (zalotka większa) 1042 - C	1 stanowisko	Ochrona ścisła.	Brak	Ochrona bagien, torfowisk, zbiorników wodnych.
2.	<i>Osmoderma eremita</i> (pachnica dębowa) 1084 - D	2 stanowiska	Ochrona ścisła.	Usuwanie drzew: dziuplastych, martwych i zamierających	Zachowanie drzew dziuplastych, martwych i zamierających w miejscach występowania gatunku, (zgodnie z obowiązującymi zasadami bezpieczeństwa).
3.	<i>Bombina bombina</i> (kumak nizinny) 1188 - C	3 stanowiska	Ochrona ścisła.	Brak	Ochrona bagien, torfowisk, zbiorników wodnych.
4.	<i>Castor fiber</i> (bóbr europejski) 1337 - C	4 stanowiska	Ochrona częściowa.	Brak	W miarę możliwości, gdy szkody uznane zostaną za niewielkie tolerowanie efektów ich działalności.
5.	<i>Lutra lutra</i> (wydra) 1355 - C	3 stanowiska	Ochrona częściowa.	Brak	Ochrona zbiorników wodnych.

Tabela XL Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody

Nadleśnictwo Stare Jabłonki

L.p.	Lokalizacja ¹⁾ zbioru d- stanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddz. pododdz.)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze d-stanów ²⁾ o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony (nr działania w PZO)	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne
1	2	3	4	5
1.	Cały obszar Natura 2000	PLB280002 – A081 błotniak stawowy, A089 orlik krzykliwy Ograniczenie zalesień na gruntach rolniczych (5). Utrzymywanie terenów otwartych na zboczach i dnie doliny rzecznej.	Rezygnacja z zalesień w zasięgu obszaru PLB280002.	
2.	Powierzchnie referencyjne wyznaczone w ramach obowiązujących PUL.	PLB280002 – A081 błotniak stawowy, A089 orlik krzykliwy Utrzymanie powierzchni lasów wyłączonych z użytkowania (6). Bieżące utrzymywanie lasów wyłączonych z użytkowania rębego zgodnie z właściwymi przepisami przyjętymi dla RDLP w Olsztynie oraz utrzymywanie stref ochrony całorocznej wyznaczonych dla ptaków. Uwzględnienie wyłączonych z użytkowania rębego obszarów podczas rewizji aktualnie obowiązujących PUL.	Utrzymanie strefy ochrony ścisłej.	
3.	61a, 82c	PLB280002 - A089 orlik krzykliwy Utrzymanie powierzchni lasów wyłączonych z użytkowania (10). Bieżące utrzymywanie lasów wyłączonych z użytkowania rębego zgodnie z właściwymi przepisami przyjętymi dla RDLP w Olsztynie oraz utrzymywanie stref ochrony całorocznej wyznaczonych dla ptaków. Uwzględnienie wyłączonych z użytkowania rębego obszarów podczas rewizji aktualnie obowiązujących PUL.	Wyznaczenie strefy ochrony ścisłej w uzgodnieniu z RDOŚ w Olsztynie.	
4.	Cały obszar Natura 2000	PLB280002 - A073 kania czarna, A089 orlik krzykliwy, A070 nurogęś Ograniczanie penetracji siedlisk lęgowych (14). Ukierunkowanie ruchu turystycznego poprzez wyznaczenie szlaków pieszych i rowerowych.		Wyznaczenie tras rowerowych i szlaków pieszych omijających znane stanowiska kani czarnej, orlika krzykliwego i nurogęsi.
5.	Cały obszar Natura 2000	PLB280002 - A089 orlik krzykliwy Edukacja i promocja (16). Edukacja i promocja dobrych praktyk przyjaznych ochronie orlika krzykliwego poprzez wydawanie folderów, ulotek, organizowanie spotkań edukacyjnych.		W miarę możliwości wydawanie folderów, ulotek, organizowanie spotkań edukacyjnych.
6.	312d, 313a	PLH280001 - siedlisko 91D0 Działania dotyczące ochrony czynnej (1). Usuwanie w miarę możliwości w ramach prowadzonej gospodarki gatunków zniekształcających siedlisko, w tym nadmiaru świerka		D-stany pozostawione do naturalnej sukcesji, zaleca się usuwanie mogącego się pojawić posuszu świerkowego.
7.	295d,h	PLH280001 - mięczaki 1014 poczwarówka zwężona Działania dotyczące ochrony czynnej (7). Ograniczenie istniejących czynników pogarszających stan siedliska. Wykonanie zabiegu usunięcia nalotu krzewów w obrębie siedliska w okresie zimowym.		

L.p.	Lokalizacja ¹⁾ zbioru d- stanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddz. pododdz.)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze d-stanów ²⁾ o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony (nr działania w PZO)	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne
1	2	3	4	5
8.	295d,h	PLH280001 - mięczaki 1016 poczwarówka jajowata Działania dotyczące ochrony czynnej (8). Ograniczenie istniejących czynników pogarszających stan siedliska. Wykonanie zabiegu usunięcia nalotu krzewów w obrębie siedliska w okresie zimowym.	Usunięcie nalotu drzew i krzewów w okresie zimowym.	
9.	299 – otacza j. Żabie 300a – otacza j. Motylek	PLH280001 - siedlisko 3160 Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania (10). Ochrona warunków troficznych siedliska poprzez zaniechanie rębni zupełnych w sąsiadujących d-stanach, w odległości nie mniejszej niż wysokość d-stanu, a optymalnie w odległości podwójnej wysokości od skraju płata. Wyłączenie płatów z zalesień i pod budowę zbiorników retencyjnych.	Pozostawienie strefy ekotonowej od strony jez. dzielącej od niego oddz.300c.	
10.	299b,g, 300a, 337b, 344h, 351c	PLH280001 - siedlisko 7140 Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania (13). Należy zapewnić ochronę warunków troficznych siedliska poprzez dążenie do zaniechania rębni zupełnych w sąsiadujących d-stanach, w odległości nie mniejszej niż wysokość d-stanu, a optymalnie w odległości podwójnej wysokości od skraju płata. Wyłączenie płatów z zalesień i pod budowę zbiorników retencyjnych.	W oddz. 300c zachować strefę ekotonową w sąsiedztwie torfowiska (w 300a).	
11.	1-2. płaty siedliska zlokalizowane w oddz.: 277g,i, 291c, 292a,b, 312h,i,j, 313c, 344j, 350b, 351b 3. płaty siedliska zlokalizowane w oddz.: 277g,i, 292a,b	PLH280001 - siedlisko 9160 Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania (14). 1. Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (z wyjątkiem koniecznych zabiegów ochrony lasu i bezpieczeństwa powszechnego). 2. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad: w miarę możliwości wyłączyć z użytkowania grądy położone w bezpośrednim sąsiedztwie cieków i źródeł (pas d-stanu o szer. nie mniejszej niż wys. d-stanu, a optymalnie w odległości podwójnej wys. d-stanu lub 50 m od cieku), a także grądów na stromych zbożach dolin rzecznych; prowadzić na pozostałych płatach zagospodarowanie rębniami złożonymi (z przewagą stopniowych IVd), ze wzmożoną troską o odnowienie graba oraz o zachowanie i odtworzenie zasobów rozkładającego się drewna, zachować nienaruszone fragmenty starych drzewostanów, nie eliminować starych brzoź, osik, olsz i grabów (gatunków „dziuplotwórczych”); nie usuwać martwych drzew, w tym wywrotów i złomów z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego i w przypadku konieczności wykonania cięć sanitarnych; w maksymalnym możliwym zakresie	Wyłączenie z użytkowania i zachowanie jako pow. referencyjnej w oddz.: 291c; w oddz. 312i,j, 344j, 350b zaprojektowane rębnie złożone; pozostawianie drzew dziuplastych oraz części martwego drewna do naturalnego rozkładu (zgodnie z przepisami BHP); w trakcie odnowień stosować skład gatunkowy zgodnie z ustaleniami KZP i NTG.	

L.p.	Lokalizacja ¹⁾ zbioru d- stanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddz. pododdz.)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze d-stanów ²⁾ o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony (nr działania w PZO)	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne
1	2	3	4	5
		<p>pozostawiać martwe drzewa stojące, dziuplaste i próchniejące; w każdym cięciu rębny pozostawiać na przyszłe pokolenie 5% d-stanu w wieku powyżej 100 lat (w postaci zwartego fragmentu, do naturalnej śmierci i rozkładu); w miarę możliwości utrzymywać stale zachowany udział starych d-stanów min. 10% powierzchni d-stanu w wieku powyżej 100 lat; stosować składy odnowień zapewniające grądowy charakter d-stanów; nie wprowadzać sosny w odnowieniach powyżej 20%; promowanie grabu i lipy; w przypadku płatów zniekształconych z I piętrem sosnowym, przebudować w kierunku unaturalnienia rębniami złożonymi; nie wprowadzać gatunków obcych geograficznie; prowadzić stopniowe eliminowanie zniekształceń poprzez usuwanie, w miarę możliwości, gatunków obcych geograficznie i ekologicznie w cięciach pielęgnacyjnych i rębniach.</p> <p>3. W ramach prowadzonej gospodarki leśnej należy dążyć do wprowadzenia nasadzeń graba, celem zwiększenia jego udziału w d-stanie do stanu co najmniej 10% składu d-stanu (łącznie dla piętra I i II d-stanu).</p>		
12.	301a, 312d,, 313a, 330l, 338b, 351g	<p>PLH280001 - siedlisko 91D0</p> <p>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania (16).</p> <p>1. Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (z wyjątkiem koniecznych zabiegów ochrony lasu i bezpieczeństwa powszechnego).</p> <p>2. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad: wyłączyć z użytkowania i trzebieży późnych, w miarę możliwości usuwać gatunki obce geograficznie (w tym świerk w cięciach pielęgnacyjnych).</p> <p>3. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad optymalizacji stosunków wodnych: ochrona i poprawienie stosunków wodnych poprzez brak konserwacji rowów odwadniających i ewentualne ich zablokowanie, zaniechanie cięć zupełnych w sąsiadujących d-stanach w odległości nie mniejszej niż wys. d-stanu, a - optymanie w odległości podwójnej wys. d-stanu od skraju płatu siedliska.</p>	<p>Pozostawianie drzew dziuplastych oraz części martwego drewna do naturalnego rozkładu (zgodnie z przepisami BHP).</p> <p>Nie zaprojektowano cięć rębnych ani zabiegów pielęgnacyjnych.</p>	
13.	291d, 292c, 293c, 294b, 297f, 298i, 299j, 300j, 301s, 311c, 312c	<p>PLH280001 - siedlisko 91E0</p> <p>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania (16).</p> <p>1. Kontynuowanie w ramach gospodarki leśnej działań mających na celu pozostawianie martwego drewna, aż do osiągnięcia właściwego stanu siedlisk (z wyjątkiem koniecznych zabiegów</p>	<p>Pozostawianie drzew dziuplastych oraz części martwego drewna do naturalnego rozkładu (zgodnie z przepisami BHP).</p>	

L.p.	Lokalizacja ¹⁾ zbioru d- stanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddz. pododdz.)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze d-stanów ²⁾ o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony (nr działania w PZO)	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne
1	2	3	4	5
		ochrony lasu i bezpieczeństwa powszechnego). 2. Należy dążyć do uwzględnienia w gospodarce leśnej następujących zasad: maksymalnie ograniczyć rębnię zupełną, a zagospodarowanie prowadzić rębniami zupełnymi (Rb II i IVd); zachować nienaruszone fragmenty starych d-stanów o powierzchni nie mniejszej niż 5% powierzchni d-stanu, w przypadku obecności w d-stanie jesionu, wiązu, dębu należy zachować udział tych gatunków także w odnowieniach; w miarę możliwości eliminować gatunki obce w d- stanie i warstwie krzewów w cięciach pielęgnacyjnych i rębniach; tolerować lokalne zabagnianie się terenu z przyczyn naturalnych; tolerować działalność bobrów. W przypadku łągów źródłiskowych dążyć do wyłączenia ich z użytkowania, a także w sąsiadujących d- stanach nie wykonywać rębni zupełnych na odległość podwójnej wysokości d-stanu od skraju łągu źródłiskowego. W przypadku płątów siedlisk nie objętych gospodarką leśną (w tym w strefie przybrzeżnej Drwęcy i jej dopływów) – ochrona zachowawcza, obejmująca utrzymanie siedliska w stanie nipegorszonym oraz zachowanie dogodnych warunków rozwoju siedliska.	Nie zaprojektowano cięć rębnych.	
14.	W granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pastęce”	PLH280006 - siedlisko 9170 Ochrona bierna (28). Kontynuacja ochrony biernej. Dopuszczalne usuwanie złomów i wywrotów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa powszechnego i bezpieczeństwa drogowego.	Usuwanie złomów i wywrotów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa powszechnego i bezpieczeństwa drogowego w porozumieniu z RDOŚ w Olsztynie.	
15.	26l, 32a,c,d,f, 89b	PLH280006 - siedlisko 9160 (9170)* Kształtowanie gospodarki leśnej w kierunku grądu (29). Modyfikacja zasad gospodarki leśnej poprzez: — pozostawienie stromych zboczy doliny recznej i przylegających do niej wąwozów bez użytkowania rębego; — pozostawienie do 5% drzew do naturalnego rozkładu w przypadku użytkowania rębego na pozostałym obszarze (tzw. kępy ekologiczne); — preferowanie rębni złożonych; — poprawę struktury gatunkowej d-stanów: preferowanie gatunków grądowych, w ramach czyszczeń i trzebieży usuwanie gatunków obcych dla siedliska tj. sosny, świerka, modrzewia, dębu czerwonego, brzozy.	Matuszkiewicz podaje inf. o pojedynczym występowaniu Md w tym regionie (mowa o naturalnym zasięgu, a nie o występowaniu w lasach czy też udziale w d- stanach). So, Św, Brz są naturalnym składnikiem d- stanów grądowych (5-10% każdy z tych gatunków). W oddz. 32f zaprojektowano rębnię złożoną.	
16.	26l, 32a,c,d,f, 89b	PLH280006 - 9160 (9170)* Przebudowa d-stanów w kierunku typowym dla grądu (30).	Matuszkiewicz podaje inf. o pojedynczym	

L.p.	Lokalizacja ¹⁾ zbioru d- stanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, oddz. pododdz.)	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze d-stanów ²⁾ o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony (nr działania w PZO)	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			zadania obligatoryjne	zadania fakultatywne
1	2	3	4	5
		Stopniowa przebudowa d-stanów na d-stany wielowiekowe i wielogatunkowe, typowe dla grądu subkontynentalnego. Zwiększenie w d-stanie udziału dębu szypułkowego, lipy drobnolistnej i grabu pospolitego, najlepiej z odnowień naturalnych. W ramach czyszczeń i trzebieży usuwanie gatunków obcych dla siedliska, tj. sosny, świerka, modrzewia, dębu czerwonego i brzozy.	występowaniu Md w tym regionie (mowa o naturalnym zasięgu, a nie o występowaniu w lasach czy też udziale w d-stanach). So, Św, Brz są naturalnym składnikiem d-stanów grądowych (5-10% każdy z tych gatunków). W odnowieniach należy stosować skład zgodny z TD ustalonych na NTG.	
17.	W granicach rezerwatu przyrody „Ostoja bobrów na rzece Pasłęce”	PLH280006 - siedlisko 91F0 Ochrona bierna (35). Kontynuacja ochrony biernej. Dopuszczalne usuwanie złomów i wywrotów stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa powszechnego i bezpieczeństwa drogowego.		
18.	32a,d Płaty siedliska obejmują niewielką powierzchnię wydzielań, w których przyjęto typy siedlisk mające większy udział: 9160)	PLH280006 - siedlisko 91F0 Kształtowanie d-stanu w kierunku łęgu (36). Modyfikacja zasad gospodarki leśnej poprzez: — poprawę struktury gatunkowej d-stanów: preferowanie gatunków łęgowych; — utrzymanie w odnowieniach gatunków: jesion, wiąz, dąb, jeźeli znajdują się w d-stanie; — pozostawienie do 5% drzew do naturalnego rozkładu (tzw. kępy ekologiczne); — preferowanie rębni złożonych;	Nie zaprojektowano cięć rębnych ani pielęgnacyjnych.	
19.	32a,d Płaty siedliska obejmują niewielką powierzchnię wydzielań, w których przyjęto typy siedlisk mające większy udział: 9160)	PLH280006 - siedlisko 91F0 Przebudowa d-stanów w kierunku typowym dla łęgu (37). Stopniowa przebudowa d-stanu na d-stan typowy dla łęgu wiązowo-jesionowego. Usunięcie z d-stanu gatunków obcych dla siedliska, tj. sosny, modrzewia.	Nie zaprojektowano cięć rębnych ani pielęgnacyjnych.	

9160 (9170)* według PZO dla obszaru Natura 2000 Rzeka Pasłęka PLH280006 w tej części obszaru występuje siedlisko 9170, natomiast na podstawie prac glebowo-siedliskowych sklasyfikowano wymienione płaty jako siedlisko 9160

¹⁾ Lokalizacja zgodna z wizualizacją na mapie obszarów ochronnych i funkcji lasu.

²⁾ Dotyczy również siedlisk nieleśnych, położonych na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

W przypadku odnalezienia gniazd gatunków ptaków objętych ochroną strefową należy natychmiast zaprzestać prac gospodarczych i wdrożyć odpowiednie procedury

zgodne z zapisami zawartymi w Ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (wraz z późn. zmian. Dz.U. z 2016 r. poz. 2134).

9. Ochrona wartości kulturowych

Zmienne były koleje losu ziem północno-wschodniej Polski i burzliwa historia następujących po sobie ludów. Po podboju plemion pruskich w XIII wieku ziemie te objęli w posiadanie Krzyżacy, później na przemian władali nimi Polacy i Niemcy. Przetaczały się tędy wojny, ale był też czas pokoju i budowania. Z minionych czasów zachowały się liczne cmentarze i mogiły. Są świadectwem historii tych ziem.

9.1 Cmentarze, mogiły, miejsca pamięci

Tragicznym śladem wojennych wydarzeń są cmentarze i mogiły, które zakładano na polach bitew i potyczek.

„Cmentarze wojenne są miejscem spoczynku tysięcy poległych żołnierzy, są świadectwem minionych zdarzeń, są pomnikami o dużej wymowie ideowej, informującej o okrucieństwie i bezsensie wojny, o śmierci i przemijaniu. Stanowią przekaz o dużej wymowie antywojennej. Są przykładem wypełnienia humanitarnego i chrześcijańskiego obowiązku pochowania poległych i jednakowego potraktowania żołnierzy zarówno zwycięskiej, jak i wrogiej armii. Jako obiekty o dużym znaczeniu historycznym, kulturowym i naukowym są zabytkami chronionymi przez prawo.” - Wiktor Knercer „Cmentarze wojenne z okresu I wojny światowej w województwie olsztyńskim” 1995 r.

Tabela XLI Wykaz cmentarzy, mogił, miejsc pamięci (śmierci) oraz innych obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie LP w Nadleśnictwie Stare Jabłonki

Lp.	Adres administracyjny (powiat, gm., obr. ew., nr działki)	Oddz. pododdz.	Powierzchnia (ha)	Rodzaj obiektu	Ogólny opis
1	2	3	4	5	6
1.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Łukta (042) obręb: Worliny (0015) Działka nr 3013	13g	0,12	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski z XIX w. położony w pobliżu wsi Wynki. Widocznych 35 mogił.
2.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Łukta (042) obręb: Wynki (0016) Działka nr 3024/3	24h	punkt	pomnik	Pomnik upamiętniający walki z okresu po II wojnie światowej i epizod, w czasie którego zginęło trzech funkcjonariuszy PUBP: st. sierż. Albin Kraczkowski, plut. Stanisław Wruszczak, sierż. Tadeusz Stachowicz, pełniący służbę patrolową we wsi Wynki. Wyżej wymienieni polegli w 1946 r. w walce z oddziałami AK dowodzonymi przez mjr Zygmunta Szendzielarza, pseudonim "Łupaszka".
3.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052)	112c	punkt	mogiła	Mogiła ziemna z brzoźowym krzyżem z okresu II wojny światowej, pochowana osoba cywilna.

Lp.	Adres administracyjny (powiat, gm., obr. ew., nr działki)	Oddz. pododdz.	Powierzchnia (ha)	Rodzaj obiektu	Ogólny opis
1	2	3	4	5	6
	obręb: Biesal (0001) Działka nr 3112/1				
4.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Ostróda (092) obręb: Stare Jabłonki (0034) Działka nr 3190/3	190o	0,1	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski ogrodzony żerdziami. Widocznych 11 mogił, ujęty w rejestrze gruntów w kategorii: grunty zabudowane i zurbanizowane – zieleniec.
5.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Ostróda (092) obręb: Stare Jabłonki (0034) Działka nr 3192/5	192b	0,1	cmentarz	Cmentarz pomordowanych przez wojska hitlerowskie. W połowie stycznia 1945 roku z Działdowa Niemcy pędzili na północ około 120 więźniów z hitlerowskiego obozu karnego. W nocy z 20 na 21 stycznia, konwojenci niemieccy zlikwidowali ofiary strzałami w tył głowy. Cmentarz ujęty został w rejestrze gruntów w kategorii: grunty zabudowane i zurbanizowane - zieleniec. Dwa pomniki znajdujące się przy drodze krajowej nr 16 Ostróda - Olsztyn w oddz. 192b, upamiętniające to wydarzenie.
6.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052) obręb: Parwólki (0011) Działka nr 3237/1	237a	0,06	cmentarz	Czynny cmentarz ewangelicko-augsburski z połowy XIX w. 20 mogił widocznych, ogrodzony siatką. Na cmentarzu znajdują się zabytkowe mogiły m.in.: leśniczego lasów królewskich i jego rodziny, mogiła leśniczego z Nadleśnictwa Stare Jabłonki - Waldemara Retkowitz, dwie mogiły cywilów z okresu II wojny światowej. Poza tym pochowani są miejscowi ze wsi Parwólki oraz Barduń.
7.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Ostróda (092) obręb: Stare Jabłonki (0034) Działka nr 3228/2	228g	punkt	kamień ku czci leśnika	Kamień ku czci leśnika niemieckiego poległego w czasie I wojny światowej. Na kamieniu wyryty jest napis w języku niemieckim, który brzmi w dosłownym tłumaczeniu następująco: "Długoletniemu zarządcy rewiru Kol. Nadleśniczemu Rhude, który zginął śmiercią waleczną 25.08.1914 koło Nidzicy".
8.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052) obręb: Parwólki (0011) Działka nr 3253/4	253t	0,1	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski z przełomu XIX-XX w. 20 mogił widocznych. Ujęty w rejestrze gruntów w kategorii: grunty leśne niezalesione objęte szczególną ochroną.
9.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052) obręb: Parwólki (0011) Działka nr 3252/4	252s	punkt	mogiła	Mogiła kobiety zastrzelonej przez żołnierzy radzieckich, położona naprzeciwko leśniczówki Białe Błota.
10.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Olsztynek (095) obręb: Wigwałd (0039) Działka nr 3322/2	322c	0,05	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski z lat 1785-1945, koło nieistniejącej już wsi Dąbrówka. Widocznych 9 mogił.
11.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Olsztynek (095) obręb: Wigwałd (0039) Działka nr 3323/1	323l	0,02	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski koło nieistniejącej już wsi Smolanek. Widocznych 8 mogił.
12.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Olsztynek (095) obręb: Wigwałd (0039) Działka nr 3332	332f	punkt	mogiła	Mogiła dziewczyny zabitej przez żołnierzy radzieckich podczas zimowej ofensywy Armii Czerwonej w 1945 roku.
13.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Ostróda (092) obręb: Ostrowin (0023) Działka nr 3345/1	345o	0,37	cmentarz	Nieczynny cmentarz ewangelicko-augsburski położony między wsią Ostrowin, a Wigwałd. Widocznych 30 mogił.
14.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Olsztynek (095) obręb: Wigwałd (0039) Działka nr 3350	350g	0,02	cmentarz	Nieczynny cmentarz położony w pobliżu wsi Wigwałd. Widocznych 7 mogił.
15.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Łukta (042)	64c		grodzisko	Grodzisko wyżenne, obwałowane „Góra Zamkowa”. Data wpisania do rejestru zabytków nr C-012; data wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków 14.05.1949 r.
16.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Łukta (042)	51b		stanowisko osadnicze	Stanowisko osadnicze bez formy terenowej – płaskie. Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 24-57/4

Lp.	Adres administracyjny (powiat, gm., obr. ew., nr działki)	Oddz. pododdz.	Powierz- chnia (ha)	Rodzaj obiektu	Ogólny opis
1	2	3	4	5	6
17.	powiat: Ostródzki (15) gmina: Ostróda (092)	299a	ca 0,10	osada	Osada produkcyjna, nowożytna, ogniska dymarskie – stanowisko płaskie. Ceramika z epoki nowożytnej. Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 26-57/4 (Stare Jabłonki I).
18.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052)	232g,i		osada	Osada z późnego średniowiecza (smolarnia). Kopce ze sprażoną gliną. Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 26-58/1 (Parwólki I).
19.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052)	250c		osada	Osada z późnego średniowiecza (smolarnia). Kopce ze sprażoną gliną. Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 26-58/1 (Parwólki II).
20.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052)	234p		grodzisko	Grodzisko (gródek) okres średniowiecza. Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 26-58/4 (Parwólki IV).
21.	powiat: Olsztyński (14) gmina: Gietrzwałd (052)	238a		osada	Osada nowożytna (informacja archiwalna). Stanowisko archeologiczne znajdujące się w ewidencji Woj. Kons. Zabytków nr 26-58/6 (Parwólki VI).

10. Wybrane zagadnienia z hodowli i użytkowania lasu

Ze względu na postępującą zmianę nastawienia co do funkcji lasów, odpowiedni sposób prowadzenia gospodarki hodowlanej i użytkowania lasu ma zasadnicze znaczenie w spełnianiu wyznaczonych celów. Zostały one omówione na wstępie niniejszego programu ochrony przyrody.

Szczegółowy wykaz planowanych cięć użytków rębnych zamieszczony jest w wykazie projektowanych cięć rębnych. Dostosowanie składu gatunkowego do siedliska czyli typ drzewostanu jest głównym priorytetem w hodowli lasu wyznaczającym model docelowy drzewostanu. Typy drzewostanów zostały ustalone przez Komisję Założeń Planu i ostatecznie zatwierdzone w czasie Narady Techniczno-Gospodarczej.

Tabela XLII Typy drzewostanu i orientacyjne składy gatunkowe upraw

Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Orientacyjny skład gatunkowy odnowień - %
1	2	3
Bs	So	So 80, inne 20
Bśw	So	So 80, inne 20
Bw	So Św So	So 80, inne 20 So 50, Św 30, inne 20
Bb	So	So 80, inne 20
BMśw	So Bk So Db So So Bk Św So	So 70, inne 30 So 60, Bk 30, inne 10 So 60, Db 30, inne 10 Bk 60, So 30, inne 10 So 60, Św 30, inne 10
BMw	Db Św So Św Brz So Św Db So Św So	Św 50, Db 30, inne 20 Św 50, So 40, inne 10 Św 50, So 20, Brz 20, inne 10 So 60, Db 30, inne 10 So 50, Św 30, inne 20
BMb	So So Św So Brz	So 80, inne 20 Św 60, So 30, inne 10 Brz 60, So 30, inne 10

Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Orientacyjny skład gatunkowy odnowień - %
1	2	3
LMśw	Db So Bk Db Św So Bk So Db So Db Db Bk So So Db So Db Bk Bk So Bk	Bk 50, So 20, Db 20, inne 10 So 40, Św 30, Db 20, inne 10 Db 40, So 30, Bk 20, inne 10 Db 50, So 30, inne 20 So 50, Bk 20, Db 20, inne 10 So 70, inne 30 So 60, Db 30, inne 10 Bk 50, Db 40, inne 10 So 60, Bk 30, inne 10 Bk 70, inne 30
LMw	So Db Św Św Brz Ol Gb Bk Db So Św So Db	Św 40, Db 30, So 20, inne 10 Ol 40, Brz 30, Św 20, inne 10 Db 40, Bk 30, Gb 20, inne 10 Św 50, So 40, inne 10 Db 50, So 30, inne 20
LMb	Brz Ol Św Brz Ol So Brz Ol	Św 50, Ol 20, Brz 20, inne 10 Ol 60, Brz 30, inne 10 Brz 70, So 20, inne 10 Ol 70, inne 30
Lśw	Gb Db Lp Gb Bk Db Db Bk Bk Db Db Bk Db So Bk	Lp 40, Db 30, Gb 20, inne 10 Db 40, Bk 30, Gb 20, inne 10 Bk 60, Db 30, inne 10 Db 60, Bk 30, inne 10 Db 70, inne 30 So 40, Db 30, Bk 20, inne 10 Bk 70, inne 30
Lw *	Lp Ol Db Gb Bk Db Db Db Js Wz	Db 30, Ol 30, Lp 20, inne 20 Db 40, Bk 30, Gb 20, inne 10 Db 70, inne 30 Wz 40, Js 30, Db 20, inne 10
Ol*	Ol	Ol 70, inne 30
Ol J*	Ol Js Ol	Ol 90, inne 10 Ol 60, Js 30, inne 10
Ł*	Db Js Wz Js Db	Wz 40, Js 30, Db 20, inne 10 Db 50, Js 30, inne 20

* Do czasu ustąpienia zjawiska zamierania jesionu można go zastąpić w składzie gatunkowym uprawy gatunkiem o zbliżonych wymaganiach siedliskowych.

Do przebudowy w bieżącym 10-leciu zaplanowano drzewostany na powierzchni 11,08 ha: trzy z panującym świerkiem, dwa z panującą sosną i jeden z panującą brzozą.

Zaplanowane czynności gospodarcze powinny uwzględniać wymogi ochrony przyrody, a w szczególności:

- nie wolno doprowadzić do powstawania lokalnych osuszeń gruntów przez celowe obniżanie poziomu wód gruntowych lub do powstania zabagnień poprzez zatrzymywanie przepływu wód,
- uznaje się za celowe pozostawianie pojedynczych egzemplarzy, a nawet grup drzew martwych i dziuplastych, zwłaszcza gatunków liściastych stanowiących miejsca gnieźdzenia się i żerowania niektórych gatunków ptaków,
- użytki ekologiczne jako obszary chronione mają stanowić miejsca naturalnego rozwoju flory i fauny oraz mają dostarczać informacji o kierunkach i zakresie zmian naturalnych,
- należy monitorować lasy uznane za ochronne by w przyszłości mieć wiedzę o bieżących potrzebach dotyczących ewentualnego zwiększenia obszarów ochronnych,
- stwierdza się potrzebę elastycznego podejścia do wykonania zadań gospodarczych mając na uwadze również funkcje środowiskowotwórcze, społeczne i ochronne lasu,
- administracja lasów państwowych ma prawo wystąpić o zmianę rodzaju rębni, jeżeli wynika to z potrzeb przyrodniczych, np. wtedy gdy zaistnieje możliwość uzyskania i wykorzystania odnowień naturalnych.

11. Literatura

- Bajkiewicz-Grabowska E., Mikulski Z., 1999, Hydrologia Ogólna Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa
- Barthel P.H., 1997, Storzycyki gatunki dziko rosnące. Oficyna Wydawnicza Multico Warszawa
- Buttler K.P., 2000, Storzycyki. GeoCenter Warszawa
- Czech A., 2000, Bóbr, Wydawnictwo Lubuskiego Klubu Przyrodników Świebodzin
- Dziekoński H., 1994, Jak powstały drzewostany sosny taborskiej? Sylwan nr 7, str. 47-55.
- Dziekoński H., 1998, Wpływ osadnictwa oraz gospodarki na kształtowanie się drzewostanów na terenie Puszczy Taborskiej do II wojny światowej. Sylwan nr 12, str. 77-82.
- Gełdon A., Pierużek-Nowak S., Mysłajek R.W., 2015, Sprawozdanie z inwentaryzacji dużych drapieżników w sezonie 2014/2015. RDLP Olsztyn
- Instytut Badawczy Leśnictwa, 2016, Stan uszkodzenia lasów w Polsce w 2015 roku na podstawie badań monitoringowych. IBL Zakład Zarządzania Zasobami Leśnymi Sękocin Stary
- Jonsson L., 1998, Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. Muza S.A. Warszawa
- Kasprzyk K., 2015, Nietoperze Nadleśnictwa Stare Jabłonki - wstępne wyniki badań. Maszynopis. Nadleśnictwo Stare Jabłonki
- Każmierczakowa R. (red.), 2016, Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków
- Kłosowscy S., G., 2006, Rośliny wodne i bagienne. (Flora Polski), Oficyna Wydawnicza Multico Warszawa
- Kondracki J., 1998, Geografia Regionalna Polski wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa
- Kremer B.P., Muhle H., 1998, Porosty mchy paprotniki. GeoCenter Warszawa
- Makomaska-Juchniewicz M. (red.), 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik Metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa
- Makomaska-Juchniewicz M., Baran P. (red.), 2012. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik Metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa
- Matuszkiewicz J.M., 2001, Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa
- Matuszkiewicz J.M. (red.), 2007, Geobotaniczne rozpoznanie tendencji rozwojowych zbiorowisk leśnych w wybranych regionach Polski. PAN. Warszawa
- Matuszkiewicz Wł., 2008, Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa
- Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelaż Z., 2006, Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Drukarnia Kolejowa Kraków

- Mróz W. (red.), 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik Metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa
- Mróz W. (red.), 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik Metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa
- Mróz W. (red.), 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik Metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa
- Mróz W. (red.), 2015. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik Metodyczny. Część IV. GIOŚ, Warszawa
- Nawara Z., 2006, Rośliny łąkowe (Flora Polski), Oficyna Wydawnicza Multico Warszawa
- Perzanowska J. (red.), 2010. Monitoring gatunków roślin. Przewodnik Metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa
- Reicgholf J., 1996, Ssaki. GeoCenter Warszawa
- Rykowski K. (red.), 1997, Ochrona leśnej różnorodności ekologicznej. IBL Warszawa
- Schauer T., Caspari C., 2008, Przewodnik do rozpoznawania roślin. Wydawnictwo Elipsa
- Svensson L., Mullarney K., Zetterström D., 2012, Przewodnik Collinsa Ptaki. Oficyna Wydawnicza Multico Warszawa
- Szafer St., Kulczyński St., Pawłowski B., 1986, Rośliny polskie. Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa
- Zasady Hodowli Lasu, 2011, DGLP
- Instrukcja Ochrony Lasu, 2011, DGLP

W opracowaniu wykorzystano również informacje zawarte na stronach internetowych bip gmin znajdujących się w zasięgu Nadleśnictwa Stare Jabłonki, a także informacje ze stron internetowych:

en.tutiuempo.net

stat.gov.pl/gus

natura2000.gdos.gov.pl

www.gminaostroda.pl

www.mojemazury.pl

www.hotelanders.pl

www.groupon.pl

www.avelelek.cba.pl

www.stare-jablonki.olsztyn.lasy.gov.pl/jazda-konna

skowronkimazury.pl

12. Kronika

